

Nr. 30 · Januar 2016 · 17. årgang

Pilgrimmen

Forsidefoto:
Dagens lyspunkt på
Caminhoen i Portugal:
et lille vejalter mellem
byerne Alvaiázere og
Rabachal.

Foto: Søren Strømø

Pilgrimmen

Udgives af:

Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme

Redaktør (ansvh.)

Henrik Friediger

Agernvej 27

2830 Virum

tlf.: 4585 0088 Mobil: 2892 1632

mail: redaktionen@santiagopilgrimme.dk

Redaktionsmedlemmer:

Henrik Tarp

tlf.: 2879 0433 & +34 6205 14597

henriktarp@ofir.dk

Erik Staffeldt, tlf.: 2835 1772

erikstaffeldt@me.com

Peter Glunz, Mobil: 2040 1131

peter@glunz.dk

Niels Henrik Lieberkind, tlf.: 4731 5626

nh.lieberkind@gmail.com

ISSN 1603-2365

Pilgrimmen afleveres

til Nationalbibliografien

Opsætning og layout:

Peter Glunz, Køge, tlf.: 2040 1131

Tryk: Glumsø Bogtrykkeri

Enhver udnyttelse af bladets tekster er forbudt.
Uddrag af artikler til brug for anmeldelse samt til
trykke til at kopiere bladets tekster i øvrigt kan fre-
Copyright tilhører forfatterne ligeledes med foto
tilhører forfatterne.

Foreningen

Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme
c/o Sekretariat, Peter Glunz
Salbyvej 4 · 4600 Køge
Mobil: 2040 1131

mail: sekretariat@santiagopilgrimme.dk

www.santiagopilgrimme.dk

Bestyrelsen:

Vibeke Mørdrup, formand

Mobil: 2615 7173

Troels Beck, næstformand

Mobil: 2066 2649

Henrik Friediger, bestyrelsesmedlem
og ansvarshavende redaktør

tlf.: 4585 0088 Mobil: 2892 1632

Erik Staffeldt, bestyrelsesmedlem
og referent - Mobil: 2835 1772

Leon Johansen, kasserer

Mobil: 2067 3100

Tone Kirkeby, bestyrelsesmedlem

Mobil: 2398 5502

Grethe Dyrby, bestyrelsesmedlem

Mobil: 4142 0422

Poul Brasch, suppleant

Mobil: 2866 4136

Lasse Antonisen, revisor

lasseogmabel@stofanet.dk

Claus Cordt revisor

claus@cordt.dk

Side: Indhold:

- 2 Kolofon
- 3 Indholdsfortegnelse
- 4 - 5 Sankt Jakobs side *af Niels Henrik Lieberkind*
- 6 - 11 Camino Levante *af Bent Fredsby*
- 12 - 21 Camino de la Lana *af Suz Manyar*
- 22 - 28 Camino San Angelo *af Gitta Bechshøft*
- 29 - 32 Den portugisiske vej fra Lisboa til Porto *af Søren Strømø*
- 33 - 37 Le Puy en-Velay til Moissac *af Erik Vrang*
- 38 - 41 Der er altid en vej – Camino del Norte *af Anette Riis*
- 42 - 47 Et par forbjerger på Camino del Norte *af Henrik Friediger*
- 48 - 54 Caminoen i løb *af Henning Bechmann*
- 55 - 56 Mirakel eller tilfældighed? *af Villy Lymann*
- 57 - 58 To tøser tommer til turen - Vol. 2 *af Poul Brasch*
- 59 - 64 Caminoen - en god indledning til pensionen? *af Dortecla Clausen*
- 65 - 67 Årsmøde: Besøg af naboerne *af Erik Staffeldt*
- 68 Årlige vandring Sjælland *af Tone Kirkeby*
- 69 - 70 Årlig vandring i Mols' bjerge *af Karin Cardel*
- 71 - 76 Videre mod Santiago – Vézelay–Roncesvalles *af Ole Jelle*
- 77 - 82 På vej mod Santiago – tre uger fra Ruhr til Dijon *Grethe Dyrby og Mogens K. Nielsen*
- 83 - 84 Nyt pilgrimshus under udvikling *af Erik Staffeldt, fotos: Boje Petersen*
- 85 - 86 Camino - der er ingen vej udenom *anmeldelse af James Heimann*
- 87 - 88 Grin, gråd og gaffatape *anmeldelse af James Heimann*
- 89 - 92 Johannesvejen – med disciplen Johannes på pilgrimsrejse *anmeldelse af Bent Jul*
- 93 - 95 Vandring Assisi – Rom *af Erik Staffeldt og Ingrid Christiansen*
- 96 Nyt fra Santiago de Compostela *af Niels Henrik Lieberkind og Henrik Friediger*
- 97 - 99 Aktiviteter

Sankt Jakobs' side

I de kommende numre af Pilgrimmen vil der hver gang være en side, som omtaler et kunstværk med Jakob. Det kan være en skulptur, en tegning eller et maleri. Læserne er velkomne til at sende bidrag med foto tillige med information om placering, også gerne alder og oplysninger om kunstneren. De mest interessante vil blive vist.

af Niels Henrik Lieberkind

Vi begynder med Bertel Thorvaldsens Jakob, som, sammen med de øvrige apostle og kristusfiguren samt dåbsenglen, er opstillet i domkirken i København.

Da Vor Frue Kirke på Nørregade var blevet ødelagt efter englændernes bombardement af København i september 1807, havde genopførelseskommissionen valget mellem flere kunstnere, som skulle udsmykke kirken med statuer af de tolv apostle. Valget faldt til sidst på Thorvaldsen, som havde atelier og var bosiddende i Rom i lidt over 40 år. Han blev samtidig bedt om at lave en figur af Kristus til Christiansborg Slotskirke. Da Vor Frue Kirke blev genindviet i 1829, var det dog kun de originale gipsfigurer, som var stillet op. Efter krigen var der ikke råd til mere.

I mellemtiden var det også besluttet, at kristusfiguren skulle have sit blivende sted i domkirken – sammen med dåbsenglen, som var en personlig gave fra Thorvaldsen.

På trods af den økonomisk trængte situation, lykkedes det dog – lidt efter lidt, gennem de følgende 19 år – at få alle figurer fremstillet i marmor og gipsfigurene udskiftet.

Det er ganske interessant, at kunstneren bevidst havde gjort apostlene større end de var bestilt, sådan at de til kommissionens forbavselse var for store til at blive placeret i de

brede nicher i muren. Thorvaldsen skal have udtalt, at han ikke ønskede, at hans figurer skulle stå i skilderhuse. Man diskuterede, om nicherne skulle hugges større, men efter kongens godkendelse, blev de i stedet muret til, og figurerne blev placeret på sokler foran pillerne. Sådan står de den dag i dag.

Thorvaldsen har egenhændigt modelleret nogle af figurerne. De andre er lavet af hans medarbejdere, men efter Thorvaldsens skitser. Lerfigurerne går til grunde, når de afstøbes i gips. Derfor er det gipsfiguren som anses for at være originalmodellen, og det er efter den – at kunstneren eller hans ansatte eller selvstændige – måler op og udhugger det endelige værk i marmor.

Figurerne i Vor Frue Kirke er således ikke udhugget af en og samme person. 'Vores' Jakob er modelleret af en af Thorvaldsens gode bekendte, Pietro Marchetti, der både var marmorhandler – og i egenskab af billedhugger – også professor i Accademia di Carrara.

Som den eneste af de tolv apostle ser Jakob ikke op på Kristus ved alteret. Han har i stedet rettet sit blik mod menigheden, når den træder ind i kirken. På soklen står foruden hans navn på latin, JACOBUS, også FR: IOH. Det betyder frater: Johannes. Frater er det samme som bror. Altså, Jakob var bror til den anden apostel Johannes. De to Tordensønner af Zebadæus.

Sankt Jakob

Camino de Levante

Hvor skal jeg vandre i år? spørger den garvede pilgrim sig – og beslutter sig for en helt ny rute, Camino de Levante, flad og varm.

af Bent Fredsby

Efter at have vandret de fleste af de klassiske spanske Caminoer, meldte dette spørgsmål sig. Midt i vinterens mørke er det jo altid dejligt at drømme sig til vandreture i sommersonne og varme.

Men hvor skulle det være?

Efter indkøb af to turbøger fra Outdoor Verlag faldt valget på Camino de Levante. Camino Francigena fra Lausanne til Rom blev fravalgt da jeg så højdeprofil kortet, der viste turen over Sankt Bernhard-passet, så passede en tur fra Valencia til Zamora hen over La Mancha sletten bedre til en 80 år-rings pilgrims fysik.

Denne artikel og refleksionerne over de forskellige forhold er baseret på en 14 dages vandring fra Valencia til Villácanas (ca. 100 km før Toledo), foretaget i sidste halvdel af april 2015.

Camino de Levante er ikke en af de mest besøgte, og det er der flere årsager til, camino-infrastrukturen er meget lidt udviklet, og selve landskabet rummer ikke mange variationer, eller sagt på en anden måde: det er meget ensformigt, især turen over La Mancha, hvor Don Quixote kæmpede for den smukke Dulcineas dyd og ære, er lang – meget lang – og terrænet fladt som en pandekage, eller skal man sige som en paella. Hvis man tager de positive briller på, så er det en tur med et fantastisk udsyn, der er ikke meget til at tage udsigten, selv et træ er en sjældenhed.

Valencia

– Spaniens tredjestørste by – er en flot by, hvor katedralen ligger lidt indeklemmt og kæmper om at blive set i hjørnet af den store parklignende Plaza de la Reina.

Katedralen er som altid udgangspunktet for Caminoen, som i begyndelsen forløber igennem en lang gade tværs igennem det centrale Valencia, afmærkningen var sparsom, men det var bare lige ud de første kilometer gennem bymæssig bebyggelse, senere kom forstæder med beboelse, blandet med industri som i enhver storby, men det skal jo overstås. Ruten gik ofte langs jernbanespor på en side og små haver omhegnet af alt fra blikplader og brædder til plastiksække, men haverne var velplejede og frugtbare – sikkert et nødvendigt supplement til husholdningsbudgettet.

Marker og frugthaver

Da byen i dens forskellige afskygninger endelig holdt op, dukkede store marker op med alle slags grøntsager og frugttræer på enorme arealer som på kryds og tværs var gennemskåret af vandingsskanaler.

Første etape på en ny vandretur, og til og med ud af en storby er altid problematisk – hvornår rammer man den ”rigtige” Camino, og det gør man altså ikke på førstedagen af denne tur.

Første overnatning efter 24 km blev i byen Amussafes, hvor eneste overnatningsmulighed var et af byens to hoteller. En lidt dyr start på turen.

På andendagen gik ruten stadig gennem den enorme frugtbare industrielle ”have” med overrislingskanaler mellem appelsinæble- og andre frugttræer, afvekslende med marker med løg, porre, artiskokker og andre grøntsager. Alt på friland, ingen plastictekte, solen klarer det hele selv.

Fremme i Carcaixent, der var den planlagte overnatningsby, kunne man på politistationen oplyse, at den eneste overnatningsmulighed var på hotel, men at der var herberg i byen Xativa, 20 km længere fremme af ruten. Heldigvis var der en togforbindelse, for en tur på 40 km på dag to var for meget.

Xativa er en stor livlig by. Herbergt ligger på en kirkeplads højt hævet over det meste af byen. Det er indrettet i en stor klosterlignende bygning, med flere sovesale og de nødvendige toilet- og bedefaciliteter, men desværre uden atmosfære eller venlighed; en dame udleverede papirlagen og pudebetræk og opkrævede 18 € – det var den gæstfrihed det kunne blive til.

Det eneste opmuntrende ved herberget var, at der kom endnu en pilgrim, så nu var jeg ikke den eneste på ruten. Det var Dermot fra Irland, og vi holdt sammen de næste 12 dage. Han var let at følges med, for han var

passioneret fotograf og standsede for hver 100 meter for at skyde et billede, det blev til mange små stop, så jeg kunne nå at indhente ham. Et par af billederne kan måske findes på hans web side: caminogallery.com, så check den.

Landskabet hæver sig

Nu var det slut med det flade, kunstvandede landskab, og der dukkede små bjerge op i horisonten, og turen til næste stop i Moixent forløb i dejligt vejr og med en positiv overraskelse: vi blev standset midt på vejen af et par "søndagsvandrere", der hev to øl op af rygsækken og forærede os dem.

I Moixent er der ifølge turbogen to herbergsmuligheder, men min irske ven havde fået anbefalet en indkvartering i et Turismo Rural med navnet "Corral de Pablanch". Det var meget intimt og hyggelig, enkeltværelse med

halvpension. Ok mad og en ok pris på 33 €. Indtil nu havde der ikke været herbergsmuligheder for dem med det sparsomme budget, men de næste par steder blev det mere overkommeligt rent økonomisk. Denne etape var en af turens korteste og endte efter 19 km i La Fonte de la Figuera, hvor vi på turistkontoret fik udleveret nøglen til et gratis kommunalt herberg, en lille nyopført bygning der udefra lignede et offentligt toilet, men som indvendigt rummede to soverum, køkken og toiletfaciliteter, meget spartansk indrettet med støbte betonbrikse. Her var plads til 12, men der var kun tre madrasser, men det var helt fint, vi var jo kun to.

Ifølge højdeprofilkortet havde vi gået opad de sidste par dage og i varieret terræn med småskov og spredte klippestykker, men desværre også et langt stykke langs et jernbanspor og senere en motorvej. De sidste 5 km

til byen Almensa foregik gennem et helt fladt landskab, hvor byen bare lå der fremme uden tilsyneladende at komme nærmere. Overnatningen her var hos nonneordenen Esclavas de Maria, som lukker mandlige pilgrimme ind ad en bagdør, pæn dobbeltcelle med eget bad og toilet for 7 €. Lige overfor bagdøren ligger en restaurant, der serverede en fin pilgrimsmenu for 11 €, det er vældig praktisk, for man skulle være hjemme inden klokken 22, hvor nonnerne lukkede døren.

Ruten på 22 km til Alpera var en af turens smukkeste, hvor man gik rundt om spidsen af et bjerg, igennem en vild og næsten ørkenagtig natur, men der kan også være torne i de smukke buketter, og her var der ligesom dagen før også passager langs en jernbanestrækning, som jeg tror vi gik over eller under mindst 10 gange.

Alpera ligger ikke på Levantecaminoen, men det er kun en afstikker på 4-5 km, og så får man en overnatningsmulighed. Alternativet havde været en tur på 40 km direkte til Higuera. På kommunekontoret fik vi udleveret nøglen til det lokale herberg, som er indrettet i et lille byhus.

Her mødte vi endnu en pilgrim, så nu var vi mindst tre på denne Camino.

Uden skygge

Vejret havde indtil nu været fint vandrevær med sol og ca. 20 grader, og uden krævende stigninger, selv om vi efterhånden var nået op i 1000 meters højde. Vejen til Higuera var øde og som der stod i turbogen "uden mulighed for vand". Solen brændte, og der var heller ikke mulighed for skygge, man skulle se langt omkring for at finde noget, der var mere end en meter højt.

Her var der også mulighed for indkvartering i et kommunalt herberg, indrettet med gamle møbler af forskellig slags, men senge, bade og toiletfaciliteter, det som betyder noget, var i orden. Og stadig til 7 €.

Byen ligger klinet op af en bjergknold, og man kan gå langs denne og kikke ned på byens tage og gårde.

Etapen til Chinchilla de Monteargón var indtil nu den længste på 30 km, og temperaturen var nu ca. 25 grader. Byen ligger på et bjerg, som rejser sig midt i et komplet fladt landskab. Overnatningen var på et landevejshotel beregnet til lastbilschauffører. Pris 20 € med bad på gangen. Her skete det, som ikke måtte ske: mine briller knækkede i to dele, men takket være "superglue" og to meget hjælpsomme herre på en tankstation blev mine briller limet sammen (og de holder endnu).

Selv om det kniber meget med mit spanske, og der er langt mellem de lokale, der kan forstå eller taler engelsk, møder man som pilgrim en fantastisk sympati og hjælpsomhed. Det har blandt andet på denne tur vist sig i gratis øl/kaffe tre gange og gratis tapas én gang.

Når man om morgenen forlader "byen på bjerget", kan man allerede skimte dagens mål, Albacete, 20 km længere fremme - det er en smule demotiverende.

Albacete er den største by mellem Valencia og Toledo, men uden herberg, så det blev indkvartering på hostel "Los 3 Reyes", enkeltværelse med bad til 20 €. Der er rigtig storbystemning over byen, med forretningsstrøg og et pulserende caféliv, men det var jo også lørdag.

Pilgrimslivet

Til gengæld er der intet liv en søndag morgen, når pilgrimene vil videre, der skulle kikkes godt efter for at finde en café, der serverede morgenkaffe.

Dagens etape på 20 km var planlagt til at ende i Ginetes, men her viste Camino-infrastrukturen sin svaghed, ingen overnatningsmuligheder og 6 timer inden, der var trafikforbindelse til La Roda yderligere 20 km længere fremme. Vejret var fint, så ud-sigten til at sidde 6 timer i en søndagssøvnig spansk landsby på en bar, tvang mig til at tage de ekstra 20 km.

Fremme i La Roda var det annoncerede hostel under ombygning, men ved hjælp fra flinke bargæster blev der fremskaffet en nøgle til det kommunale herberg, som var indrettet i lægehuset, der var en del af den nedlagte tyrefægterarena. Så det blev til tag over hovedet efter en lang dag.

Landskabet er malet med den brede pensel,

der er stadig vidt udsyn, store arealer med kornmarker, men også mange marker hvor vinstokkene står i snorlige rækker, som for-taber sig i varmedisen.

Dagens mål, San Clemente, er en by med både et herberg til 3 og flere små hoteller. Der var allerede ankommet to andre pilgrimme til herberget, dette var første og eneste gang på turen, at der var pladsmangel på et herberg.

På vej til "Hvidløgets hovedstad"- Las Pedroneras, gik det helt galt med at finde den rigtige vej, der er flere Caminoer og vandre-ruter, der krydser hinanden efter ca. 10 km. Og vi fulgte efter vores faste overbevisning en rute med de kendte gule pile. Den gik gennem et afvekslende småt kuperet terræn med spredte træer og buske, meget forskel-ligt hvad vi ellers havde oplevet de sidste par dage. Men pludselig dukkede der en by op som ikke var vist på vort turkort. For at korrigere for vores "fejltrin" måtte vi gå ca.

19 km langs N301 for at nå dagens mål, og ja der var rigtig mange marker med store hvidløgplanter. Eneste overnatningsmulighed i byen er på hotel.

El Toboso

La Mancha og Don Quixote hører jo til i verdenslitteraturen, så forfatterens fødeby El Toboso søger naturligvis at koble sig på den historie. På bakkedraget inden byen ser man 5-6 af de karakteristiske vindmøller, som romanens hovedperson kæmpede imod. I byen er der næsten ikke et hus, uden der er en henvisning til personerne i romanen om den uheldige ridder. Her er den skønne Dulcineas altan, stalden til ridderens hest Rosinante og den bondesnu væbner Sancho Panzas hus og så videre. Torvet er prydet af et par store jernskulpturer forestillende en knælende Don Quixote, der frier til Dulcinea.

Pilgrimme må søge om nattely i byens hoteller, vi valgte Hostal El Quijote, et dobbeltværelse til 30 €.

Sidste overnatning, inden jeg måtte slutte min vandring på Camino de Levante for denne gang, var i byen La Villa de Don Fadrique. Vi blev stoppet midt på vejen af en meget ivrig ejer af et Casa Rural, som lå 10 km længere fremme. Han kørte på ruten og agiterede for dette overnatningssted. Det viste sig at ligge midt på byens torv i et gammelt og meget velholdt hus som osede af hygge og med en masse gamle "antikviteter". Værelserne var fine og med separate badeværelser. Værten var nærmest overvældende i sine forsøg på at betjene os med øl, tapas og snacks, ligesom vi blev tilbudt gratis vask af vort tøj. Pris for ophold og morgenmad var 28,50 €, stedet hedder El Rincon del Infante.

Den sidste vandringsdag blev temmelig kort, bare 10 km frem til Villacanas, her var der mulighed for en togforbindelse til Madrid, hvorfra jeg så kunne komme med bus tilbage til Valencia og flyet tilbage til Danmark.

Vellykket tur

Turen som helhed var vellykket, jeg fandt følgeskab med en behagelig medvandrер. Uden ham havde det været en meget ensom tur, jeg mødte mindre end ti rygsækspilgrimme, men en masse søde og hjælpsomme spanioler. Sommetider var det svært at kommunikere med dem; men det er jo ikke deres skyld.

Lidt flere herberger placeret med lidt mere passende afstande vil gøre denne Camino mere anbefalelsesværdig.

Men jeg vender tilbage for at gøre vandringsen færdig.

Camino de la Lana – Uldvejen – en øde rute fra Alicante til Burgos

Der er igen grund til at brokke sig over en overrendt og kommercialiseret Camino Francés – der er så mange muligheder for at finde veje at vandre mod Santiago, som man stort set kan have for sig selv. Her er en beskrivelse af én af mulighederne.

af Suz Manyar

Jeg gik min første camino i 2001 og har i årene siden gået de mest kendte ruter både i Spanien, Portugal og Italien. Og som flere andre erfarne pilgrimsvandrere, er jeg nu også "på jagt" efter mere ukendte stier.

Jeg havde længe haft et ønske om at gå fra Alicante på sydøstkysten til Burgos på den franske rute, en tur tværs over Don Quijotes "levante". Det syntes jeg lød som en spændende tur. Ruten blev primært skabt som en handelsvej for fåreuld, der skulle transporteres fra landet til de større byer. Senere blev den så benyttet som pilgrimsrute for folk i området, som ville videre ad den franske rute til Santiago.

Planlægning

Lidt for sent i forhold til min fastlagte afrejse gik jeg i gang med at undersøge ruten nærmere. Det viste sig at de eneste brugbare oplysninger, jeg kunne finde, var på den i øvrigt glimrende hjemmeside:

mundicamino.com (som kan læses på flere sprog).

De deler ruten op i en Ruta de la Lana 1 og 2, og i alt er turen på ca. 650 km.

Da jeg gik i gang med at printe rutebeskrivelser og oversigt over overnatningssteder ud, gik det op for mig, at der var meget få pilgrimsherberger undervejs. Nogle steder tilbød kommunen overnatning på socialcentret (centro social) eller i forbindelse med friluftsbadet i byen (la piscina). Men ellers var man for det meste henvist til at finde et hostel. Jeg tænkte at det nok skulle gå på en eller anden måde, da jeg altid har fundet et sted at sove på mine mange vandringer.

Et større problem var at der i slutningen af La Lana 1 manglede beskrivelse af de sidste to etaper.

Den næstsidste etape var på 42,5 km uden overnatningsmulighed i løbet af etappen, hvilket jeg vidste på forhånd ville være noget af en udfordring. Men igen – jeg håbede at det ville løse sig hen ad vejen.

Jeg havde planlagt at gå turen i september/oktober, da jeg tænkte at det ville være omkring 15-20 grader, som jeg synes er en meget behagelig temperatur at vandre i. Som det vil fremgå af nedenstående var temperaturen – i hvert fald i starten – oppe på 25 – 30 grader, hvilket viste sig at være en udfordring for mig når solen bagte fra en skyfri himmel.

Udfordringerne

Udover varmen, viste det sig at problemet med overnatningssteder blev for stort for mig. Da jeg vandrer alene, føler jeg mig ikke tryk ved ikke at være nogenlunde sikker på at jeg kan finde et sted at sove. Og det blev også for dyrt for mig i længden at skulle bo på hostel til omkring 30-35 €.

Da jeg efter 9 gå-dage hverken havde rutebeskrivelse, overnatning eller ordentlig afmærkning, gav jeg op. Så vidt jeg kunne se på mundicamino.com var overnatningsforholdene ikke meget bedre på fortsættelsen af ruten. Kun oppe i nærheden af den franske rute begyndte der at komme pilgrims-herberger igen. Og da jeg kunne læse at der på de meget øde strækninger var mange farlige hunde, og at det var et MUST at man havde en vandrestav med sig, besluttede jeg mig til at tage bussen til Burgos og så gå de resterende dage inden min hjemrejse på den franske rute, hvor det var 14 år siden jeg havde gået sidst. Og det var naturligvis noget af et "kulturchok" at komme fra den helt øde og ensomme Uldruten til den overfyldte og meget sociale Camino Francés. To vidt forskellige oplevelser.

Dagbog

Jeg fører altid dagbog, når jeg vandrer på caminoerne. Nedenfor har jeg lavet et uddrag af min dagbog for denne tur. Jeg har

lagt vægt på de praktiske oplysninger som jeg håber kan være til hjælp, hvis nogen skulle have lyst til at afprøve den. Og hvis nogen kommer længere end jeg gjorde, hører jeg meget gerne om det. God fornøjelse med læsningen og buen camino.

RUTA DE LA LANA

21.09. Alicante – Novelda 25 km, Hostal Novelda, 28 €

Startede fra Alicante 7.30 hvor solen stod op. Meget fin markering ud af byen. Første by La Alcaroya efter 12 km går ruten ikke igennem. Mest små asfalterede landeveje. Herefter kommer med igennem el Baranco Infierno et meget kuperet og "canyon-agtigt" landskab, som er flot markeret, så man aldrig er i tvivl om hvilken af de mange stier, man skal vælge. Ender til sidst oppe i 300 meters højde ved et stort kapel for San Pascual. Inden går man forbi et stort picnicområde hvor man kan tappe vand. Herefter går det stejlt nedad til den lille by Orito, hvor der er en bar. Efter ca. 4 km kommer man igennem Monteforte de Cid, som faktisk kun er forstad til Novelda. De sidste km foregår på landevej og igennem industriområde indtil en lille sti fører ind til byen.

Der er albergue, men man skal ringe en dag i forvejen. Da jeg alligevel ringede på, fik jeg at vide at der var optaget!!! Jeg havde ikke mødt en eneste pilgrim på min vej. Fandt et hostel i samme gade (Calle Sargento de Navarra).

22.09. Novelda – Elda, 12 km,

Hotel AC Mariott, 82 €

Fandt ikke umiddelbart vejen ud pga. vej-skiltning på valenciansk, men det lykkedes til sidst med brug af min gps. Udgangen fra byen foregår via Calle de los Molinos, hvorfra man drejer ned til en sti som går langs en kanal helt til Elda. Stien er mest grusvej men indimellem går man på store sten som på en strand. Lidt trættende for anklerne.

Man kommer forbi Santuario de Santa Maria Magdalena og Castillo de Mola, som

begge knejser højt på en klippe. Jeg nåede til Elda ved 11.30- tiden og det var allerede ret varmt. Efter en kop kaffe, besluttede jeg mig til ikke at gå videre, da eftermiddagen ville blive uudholdelig i solen.

Mens jeg stod på gaden og overvejede hvor jeg skulle søge efter et hostel, stoppede en mand i bil og spurgte om han kunne hjælpe mig. Han havde selv gået flere caminoer viste det sig. Han tilbød at køre mig til de to hostales som fandtes i byen. Begge var optaget (af hvilken grund?), så der var ikke andet at gøre end at prøve det 3 stjernede Hotel AC Mariott. Her var også alt optaget, men da jeg ikke havde lyst til at tage tog eller bus videre, lykkedes det efter lidt pres for den søde receptionist at finde en aflysning. Selvom jeg kviede mig noget ved at betale prisen. Men så nød jeg det til gengæld. Og byen var ganske hyggelig.

23.09. Elda – Villena, 20 km,

Hotel Salvadora, 25 €

Havde styr på hvilken vej jeg skulle ud af byen, selvom den ikke var særlig godt markeret. Endte på landevejen til Sax, men blev hurtigt vist ind i et kuperet landskab med sten og pinjetræer. Det var vist en genvej, for den endte ude på landevejen igen. Da jeg på ny gik ind på en grussti overså jeg en pil, som viste ned ad en lille jordsti til venstre. Jeg fortsatte imidlertid bare op og op til jeg nåede toppen af bjerget. Først dér blev jeg opmærksom på, at jeg ikke havde set pile længe, og at jeg faktisk gik stik øst. Altså vendte jeg om, og fandt den oversete pil. Gik langs kanalen fra i går og jernbanen indtil jeg kom til Sax, en lille rar by hvor jeg fik kaffe. Der var også et hotel, selvom der i beskrivelsen ikke står noget om det.

Herefter gik ruten på støvede stier mellem udtørrede majsmarker i bagende sol. Eneste lyspunkt var La Colonia de Eulalia, et lille samfund med kirke, kloster og småhuse fra middelalderen – meget interessant. Og der var en bæk i skyggen, hvor jeg kunne holde pause.

4 km før jeg nåede Villena var der en lille

samling pinjetræer, hvor jeg kunne rulle mit underlag ud og hvile ryggen i skyggen. Tror jeg faldt i søvn.

Da jeg kom ind i byen og skulle finde alberguet som skulle ligge i tilknytning til et kloster, fandt jeg ud af (ved en tjeners hjælp) at det lå i Las Virtudes 6 km uden for byen og ikke i den rigtige retning for morgendagens vandring. Tjeneren forklarede mig, at han kun kendte til ét hotel i byen. I samme restaurant sad der et svensk/spansk par, som fortalte mig, at de kendte til en lille pension, som de ville følge mig hen til. Der var dog optaget, så jeg gik til hotellet, hvor alt også var optaget igen igen. Jeg fik dog en forklaring denne gang. Normalt kommer der ikke ret mange turister her, derfor er der ikke mange overnatningssteder. Men i denne uge var der møbelmesse i Yecla i nærheden og derfor var alt booket i denne uge. Jeg satte mig over i en park og fandt mine papirer frem og overvejede min situation. Pludselig kom pigen fra receptionen løbende over til mig og sagde at hendes boss havde sagt, at jeg godt kunne få et lille hummer som ellers blev brugt som overnatning for personalet. Det tog jeg imod med kyshånd. Og det var såmænd ikke værre end nogle af de hostales jeg har boet på i tidens løb – endsige herberg. Så jeg var lykkelig.

24.09 Villena – Caudete, 16 km,

Albergue Santa Ana, 5 €

Havde igen ikke helt styr på at komme ud af byen. Det er svært, når der ikke er pile, før man er helt ude og har fundet vejen. Men det lykkedes.

Det meste af den forholdsvis korte strækning gik igennem landbrugsland. Jeg gik igennem uendelige marker med alt fra vindruer, majs, kartofler, bønner, meloner til diverse salater. Meget af det var tørt og vissent og så noget deprimerende ud. Andet var klart til at blive høstet af de mænd som var blevet kørt ud i store busser.

Der var marker så langt øjet rakte og ingen træer til at skygge for solen. Men heldigvis kunne jeg hurtigt skimte Caudete i det fjerne.

Jeg gik efter hostel Caudete, da jeg havde læst mig til at herberget lå noget i udkanten af byen. På vej dertil blev jeg antastet af en mand, som spurgte om jeg ledte efter et herberg. Vi havde en lille snak om hvor det lå, men han fastholdt, at da han var formand for Foreningen af Caminoens venner i området, vidste han hvor det lå. Og det var inde i byen. Han ringede dertil og sagde at jeg kom. Og det lå rigtig nok ikke langt derfra.

Miguel – hospitaleroen – tog imod mig og forklarede mig alt i detaljer og gav mig kort m.m.

Herberget var indrettet i det tidligere Ermita de Santa Ana og var rigtig hyggeligt, og jeg havde det hele for mig selv.

25.09. Caudete – Almansa, 26 km,
Monasterio de los Esclaves de Santa Maria,
7 €

Miguel havde forklaret mig vejen ud af byen, så denne dag var det ikke et problem. Det var for første gang køligt, så jeg måtte have langærmet og fleece på. Men da himlen var skyfri varede det ikke længe før jeg kunne tage det hele af igen.

Ruten var ikke synderlig interessant – fulgte stort set motorvejen på en grussti langs den. Men da der ikke var problemer med at finde vej, kunne jeg skridte godt ud. Måtte

dog holde nogle pauser i skyggen op ad dagen. Ruten gik dog opad, så jeg endte oppe i 700 meters højde, så temperaturen var ikke helt så høj.

Da der var 5-6 km tilbage kunne jeg se byen med den obligatoriske borg i det fjerne. Det er altid dejligt når man kan se sit mål. Især da min ryg og skuldre var ved at være noget trætte.

Jeg fandt ind i byen til et område med en park fyldt med barer rundt om. Jeg fik noget at spise og drikke, inden jeg gik videre for at finde mit overnatningssted, som jeg havde ringet til dagen forinden. Det var hos nonnerne i byens kloster, som lå lige i centrum. Jeg blev vel modtaget og fik en lille "celle" med eget bad og toilet til 7 €. Fik at vide at jeg skulle være hjemme før kl. 22, hvis jeg gik ud. Indtil dette tidspunkt ville jeg blive lukket ind, når jeg ringede på. Og jeg skulle forlade stedet kl. 7!!

26.09. Almansa – Alpera, 22 km,
Albergue de peregrinos, 7 €

Jeg kom faktisk af sted kl. 7, og det var stadig mørkt og for første gang rigtig koldt, så jeg måtte have handsker på. Kendte vejen ud af byen, men gik alligevel forkert efter at være gået under motorvejen, fordi jeg overså en tydelig pil til venstre langs med motorvejen.

Efter et lille stykke tid begyndte det at gå opad i mod La Sierra de Mogrón. Det var dejligt at komme lidt op i højderne (850 m) og få udsyn ud over landskabet. Caminoen fulgte GR 239 og jeg blev overhalet både af mountainbikers og motocrossere. Jeg nød for første gang rigtig at være i naturen og i det skønne åbne landskab. Og varmen var ikke så slem i højden.

Men snart gik det nedad igen og jeg fulgte en sti langs jernbanen, hvor der slet ingen vind var, så det var endnu engang en varm tur ind til byen Alpera. Jeg passerede hostel Cazadores, da jeg hellere ville prøve at finde alberguet først. Spurgte i en bar længere inde i landsbyen. Pigen ringede for mig (til det nummer jeg havde prøvet to gange dagen før), og fortalte mig at jeg skulle vente her, så blev jeg hentet.

Der kom en sød dame, som kørte mig i bil hen til Ayuntamientoen, hvor jeg fik stempel, betalte og hun tog kopi af mit pas. Så kørte vi tilbage til herberget, som lå midt i byen og var ganske fint – i to etager og med 6 senge. Igen havde jeg det hele for mig selv. Damen havde forklaret mig lidt om byen, så efter et bad gik jeg op til en bar og fik el menu del día.

Efter at have sovet siesta blev det tordenvejr og for første gang regnede det kraftigt. Fik ringet til overnatningsstedet i morgen, som er privat indkvartering.

27.09. Alpera – Alatoz, 23 km,

Privat indkvartering, 15€ (donation)

Kom afsted kl. 08.30 og fandt fint ud af byen, selvom der først var pile, da jeg havde valgt den rigtige sti væk fra landevejen!! Gik ad små stier mellem vinmarker. Vejret var dejligt – lidt overskyet og behagelig temperatur. Gik forbi en meget slidt pil, som jeg syntes pegede lige ud. Fortsatte glad derudad indtil vejen delte sig og der ikke var pile. Tilbage igen til den slidte pil som faktisk viste at man skulle gå brat op til venstre. På vejen tilbage var der flere pile i modsat retning – så jeg var altså ikke den første der er gået forkert. Man kom op over ”bjerget” til Molino de Fuente, en vandmølle som tidligere (eller stadig?) forsyner området med vand. Meget idyllisk.

Videre derfra ad grusstier til den lillebitte landsby (aldea) Las Fuentes. Herfra krydsede caminoen over landevejen og man kom op i et meget skønt område med meget grønt – pinjetræer og vinmarker hovedsageligt. Man kom helt op til en helt skov af vindmøller, som dog ikke arbejdede særligt meget, da der næsten ingen vind var.

Efter en dejlig lang pause på ryggen, forsvandt alle skyerne og solen bagte igen. Men ruten var dejlig, så det gik rimeligt hurtigt med at komme ind til dagens mål: landsbyen Alatoz.

Manden i telefonen havde forklaret mig, at jeg skulle henvende mig i baren Juan Carlos på Plaza Mayor og spørge efter Felisa.

Jeg fandt hende, og hun fulgte mig op til et hus, som jeg havde helt for mig selv, igen – igen. Ejeren var en tidligere pilgrimsvandrer og nu medlem af Caminoens venner. Da klokken var næsten 15 skyndte jeg mig tilbage til baren for at spise inden det var for sent.

Bad m.m. måtte vente til senere. Igen begyndte et kraftigt tordenvejr med regn mens jeg holdt siesta. Jeg var meget taknemmelig for at det ikke havde regnet, mens jeg gik i dag. Det blev kun til et par små dryp.

28.09. Alatoz–Alcalá de Júcar, 19 km

Hostal de Júcar, 30€

Jeg havde undersøgt vejen ud af byen dagen før for at være sikker, og det var en god idé, da der ikke var særlig god afmærkning. Den kom dog senere i form af store skilte med muslingeskallen på. Jeg gik i et landbrugsområde og endte pludselig oppe ved en gård, hvor al skiltning holdt op. Men landevejen gik lige ude til højre, så jeg valgte at gå ud på den og se hvornår der skulle dukke en pil op. Det gjorde der ikke, så jeg fortsatte ad landevejen, som dog var ret trafikeret. Men på et tidspunkt dukkede en sti langs landevejen op, så den gik jeg ind på. Den fortsatte flere kilometer indtil jeg kom ind i landsbyen Casas del Cerro, som blot var 1,5 km fra dagens mål. Men jeg satte mig alligevel og fik en kop kaffe og en tostada. Og det var en god idé, for det viste sig at være en meget stejl nedstigning til Alcalá de Júcar. Jeg gik gennem landsbyen, hvor der pludseligt dukkede pile op og dem fulgte jeg til jeg kom til et hul mellem et hus og en busk. Jeg gik igennem det og kom ud til et fantastisk syn. Byen jeg skulle til lå langt nede ad en skrænt ved floden Júcar, og ovre på den anden side stod en stejl klippe op

hvor der på toppen var en borg. Men der klistrede sig også en kirke og nogle huse op ad skrænten. Meget imponerende. Jeg var lykkelig for min vandrestav på vej ned, for det var en stejl sti med mange småsten, som jeg hele tiden skred i.

Endelig var jeg sikkert nede og endte i et rekreativt område med floden og vandfald og små restauranter og isboder. Der var dog ingen mennesker. Jeg gik op ad en vej og stødte lige ind i et hostel, som jeg valgte. Fik et dejligt værelse med bad og en lille altan med sol. Det var ren luksus, som jeg nød i fulde drag.

29.09. Alcala de De Júcar – Villamalea, 26 km, Hostel Bodegón, 25€

Kom af sted 07.30 lige lyst nok til at jeg kunne orientere mig mens jeg gik op og op i den gamle bydel, som var bygget ind i den stejle klippe. Der var meget og hyggeligt og mange små barer. Jeg kunne godt forstå at byen tiltrak turister. Dejligt at jeg ikke skulle gå derop solskin. Jeg gik efter borgen og spurgte om vej et par gange, da der ingen pile var. Jeg fulgte beskrivelsen fra **mundicamino.com** og fandt en smal sti rundt langs klippen. Der var langt ned. Den endte i en lille aldea Eras, hvor jeg gik lidt rundt og overvejede, hvor jeg skulle gå hen. Når jeg spurgte folk, om de vidste hvor Caminoen gik, svarede de "ningún idea" (ingen anelse). En sød lille dame var ved at vise mig den gale vej, da jeg pludselig fik øje på en pil rundt om et hjørne.

Jeg fandt stien som gik til landsbyen Casas Ibanez efter ca. 11 km. Jeg fandt et cafeteria og fik kaffe og tostada. Det var ret sjældent (vist kun i Sax), at der var mulighed for en kaffepause undervejs. Det savnede jeg meget.

Jeg kom igen ud af byen via min mundicamino-beskrivelse. Herefter gik det ud over markerne, som efterhånden udelukkende blev til vinmarker. Der var marker så langt øjet rakte, og jeg gik på smalle, grusstier imellem disse. Pilene forsvandt hurtigt, eller jeg var gået forkert. Men jeg kunne se landevejen til Villamalea hele tiden og fulgte også stierne på min gps. Så hen på eftermiddagen nåede til landsbyen Villamalea, som var noget af det mest uddøde jeg længe havde set. På vej ind i byen havde jeg set en busstur, og tænkte at hvis der kørte en bus herfra, så tog jeg med den i morgen.

Jeg fik et værelse på et næsten nedlagt hostel – der var i hvert fald kun mig, og hele restaurant- og bardelen var lukket ned. Det så også meget forladt ud.

Jeg fandt ud af at bussen til Cuenca gik kl. 06.45 næste dag, og den tog jeg så med og sluttede på denne måde min vandring på Ruta de la Lana 1.

Suz Manyar

FaceBook: El Camino – din indre vej
www.elcamino.dk

Camino San Angelo

- på sporet af ærkeenglen Michael gennem Syditalien

af Gitta Bechshøft

Som et led i den internationale pilgrimsfærd, Pilgrims Crossing Borders, med start i Trondhjem d. 23. april og slut i Rom d. 13. oktober 2015, var der er mulighed for at fortsætte sydoover på Via Francigena del Sud. Vejen er en "forlængelse" af den Via Francigena, der fra Norditalien går mod Rom, altså den rute min ven James og jeg vandrede i 2013. (se Pilgrimmen no. 26. Jan. 2014: Pizza og Paven)

Året efter ville vi så fortsætte sydover ned til Bari og Brindisi, hvorfra pilgrimmene engang lod sig udskibe til det Hellige Land, men da vi luftede tanken for nogle italienske venner, frarådede de os (med himmelvendte øjne) at tackle denne rute på egen hånd. Også selvom der fandtes en helt ny guidebog. Vi droppede projektet, indtil tilbuddet om at slutte os til en international gruppe under ledelse af nogle lokale arrangører dukkede op. Programmet lød på start fra Rom og slut ved Italiens sydligste by, Santa Maria de Leucca, men da vi ikke havde tid til 6-7 ugers vandring, bestemte vi os for det stykke af ruten, der går forbi ærkeenglen Michaels helligdom.

D. 10 september 2015 flyver vi så til Rom og rejser videre med tog til Benevento. En tur på ca. tre timer. Allerede ½ time efter afgang skifter landskabet karakter: stejle bakkeskråninger farer forbi derude. Bevoksningen skifter til middelhavs-vegetation. Et par palmer vifter her og der. Figentræer og vinmarker dukker op.

Benevento

På hotellet i Benevento møder vi vores nye internationale vandre-kammerater. De har allerede været undervejs i ca. 3 uger. De er på vores alder og ligner bestemt ikke super-pilgrimme. Vi introduceres til vores guide, Alberto, en ældre, vennsæl italiener på et stykke over 80 år, der to gange om året leder gruppe vandring i forskellige dele af Italien. Det føles betryggende at lægge sin skæbne i hænderne på en mand med forbindelser, lokalkendskab og styr på tingene...

Næste morgen er der byvandring med en lokal guide. Han er klædt ud som "longobard", dvs. en kriger fra et fjernt nord-europæisk folkeslag som på vandring efter nyt land ankom til Syditalien engang i 300 tallet. De hedenske Longobarder indså hurtigt, at ærkeengelen Michael med sværdet måtte være en kristen version af deres store gud Odin, hvorpå de omvendte sig til kristendommen fortæller han og peger på sin dragt der ligner en hybrid mellem en vikings og en romersk legionær.

Vi standser foran en ægte romersk triumfbue rejst af kejser Trajan år 114, for at fejre åbningen af Via Traiana, en ny siderute til den kendte færdselsåre, Via Appia, der syd-fra fører mod Rom. Byernes By. Allerede på det tidspunkt var Benevento et af de største handels og trafik knudepunkter i Italien, og denne nye rute blev sidenhen også benyttet af de mange pilgrimme, der søgte mod Byzans og Jerusalem.

Klokken er allerede mange, da vi forlader byen. Det er varmt. Vi har fået følgeskab af en flok italienske vandrefugle fra den lokale CAI (Club Alpino Italiano). Vi går mest på grusveje, og nøgne, brune bakkedrag omkring os så langt øjet rækker. Farvepaletten spænder fra umbra over okker, brændt okker, siena, og sepia, til strågult. Små landsbyer synes på bakketoppene. I dalene er der majsmarker, tobaksplantager, og pløjemarker med ukrudt og stikkende buskads i grøfterne. Vi passerer resterne af en romersk bro. Temperaturen har sneget sig et stykke over de 30 grader. En ung mand brænder en stubmark af, og flammerne står hen over vejen.

Pago Veiano

Sidst på formiddagen ankommer vi til Pago Veiano, en lille by, hvis indbyggere venter os ved et gammelt stenkapel dedikeret til Sankt Michael. Borgmesteren byder velkommen (på italiensk!) og holder Camino de Santiago frem som et eksempel til efterligning. Man ser frem til en genoplivning af de gamle pilgrimsveje her syd for Rom i håb om en fremtid for dette, af udviklingen, lidt forsømte land. (Italienerne nord fra beskriver det som en primitiv udørk, håbløst forgældet og i fattigdommens og mafiaenes vold for altid. Lad dem der kan, flygte nordover. For hundrede år siden drog de til Amerika.)

To ungersvende spiller harmonika, mens lokale "mamma'er" serverer ægte pizza og lokale krydderpølser i lange baner. Dertil kaffe, kager, saftevand samt ikke så lidt af de mere opkvikkede våde varer, (Limoncello). Festen er i fuld gang, da Alberto kalder til samling. Lidt modstræbende tager vi støvlerne på og bevæger os ud i varmen. Ciao. Ciao. De gamle morliller vinker, og borgmesteren virker tilfreds med sine bysbørns indsats.

Varme og bagagetransport

Pietrelcina er en hyggelig, lille by hvis største aktiv er, at her fødtes Padre Pio, den katolske kirkes berømteste "moderne" helgen. Vi vandrer en tur gennem byens krogede gader og gyder hvor Padre Pio færdedes som barn og ung. Fra et vægmaleri smiler helgenen iført brun kutte venligt og en anelse fjern i blikket til os.

Vi starter næste morgen i rimelig tid. (kl. 9!) Det er allerede varmt. Vores lokale CAI fortrap er mere vant til heden end os "nord-europæere" fra Tyskland, Holland, Norge, Danmark, Island, Polen og England plus tre fra USA. Alberto taler perfekt engelsk, mens de fleste af vore følgesvende kun taler italiensk. Alberto har to "roadies" til at hjælpe med bagagetransporten: Albertos gamle bil. Begge er et godt stykke over de tres. Salvatore, en pensioneret lærer, er rigtig god til engelsk og er meget historisk vidende. Oreste, en tidligere hotelejer og sej vandringsmand, bærer rundt på en lille bøsse maling og laver flotte gule pile på alt, hvad han kan komme i nærheden af.

Hedebølgen fortsætter. Om eftermiddagen er en af "os", en engelsk kvinde, ved at falde om midt på landevejen. Vi hælder vand på hende og spørger hvor langt der er til den næste vandpost? Til noget skygge? Det er der ingen, der ved. En af amerikaner-damerne, der har vandret med Alberto to gange tidligere, fortæller at han og hans folk har et rimelig afslappet forhold til programlægning og tidstabeller. Fint nok, vi er fleksible, vant til at leve dagen i dag og ikke bekymre os om dagen i morgen. Sådan da...

Næste dag: Vi har tilbagelagt ca. 26 km (temp. 34-35 grader) og ankommer (som sædvanligt) godt udtørrede til Buonalbergo, en mindre by. På byens torv læsses vi holdvis på en jeeplignende bil med åbent lad, og skumpler så ad zigzag småveje opover. Vi skal bo på en stor bondegård. På Italiensk kaldes den form for logis "Agro Turismo".

Her er søreme flot, heroppe. Veltrimmede heste boltrer sig i store folde. Fåreflokkene går endnu højere oppe i græsgangene. Grusvejen bliver smallere og smallere og vi passerer en indgangsportal prydet med et logo i udskåret træ. Gården er et såkaldt masserie, dvs. en stor familie ejendom der har været i samme slægts eje gennem generationer. I receptionen hænger antikke landbrugsredskaber og guldne familiefotos side om side.

Her oppe i bakkerne blæser en dejlig kølig vind, og stjernerne funkler over vore hoveder. Restauranten er smagfuldt indrettet i en gammel stald og maden er naturligvis hjemmelavet. Først en svingende tallerken pasta, (de rigueur!) og bagefter hjemmerøget skinke og krydderpølser garneret med grillstegte grøntsager: auberginer, tomater, selleri, blomkål, zucchini m.m. Hertil solidt hjemmebagt brød og lokal vin ad libitum.

De næste par dage fortsætter vi vandringen gennem det solsvedne, bakkede landskab hvis historie går tilbage til romertiden og endnu længere. Vi følger sporet af gamle vej-anlæg markeret med milepæle. I byerne knejser katedralerne i centrum, beskyttet af tykke bymure og delvist forfaldne fæstningsanlæg. Spirene ses langvejs fra. Vi sørger for at få stemplet vores pas hvor det er muligt.

To dage senere er vi i Troya, byen hvor vejen til Michaels Helligdom, Via San Angelo, med retning mod Gargano massivet i nord-øst, tager en afstikker fra Via Traiana. Her breder landskabet sig foran og under os i form af en stor højslette (minder om Mesetaen i Spanien) og fra Troias bastioner, skimter vi, tværs gennem hededisene, den næste by, Lucera, hvorfra pilgrimsruten ad lokale grusveje fører videre til helgenen San Severos by. Her på højsletten går vi mest i skygge mellem vinmarkerne, mere eller mindre parallelt med selve landevejen, der som en ret linje forbinder den ene by med den næste. På afstand ligner byernes fæstningsværker store byggeklodser, og det er ikke svært at forestille sig de støvskyer longobarder, grækere, romere, normanner og grumme herskere grådige efter bytte og berømmelse efterlod sig, når de kom bragende over højsletten.

Padre Pio

San Giovanni Rotundo er opkaldt efter en længst forsvunden longobardisk rundkirke. Vi ser ned over byen fra toppen af Monte Celano (871 m). Den virker ret stor, men ser underligt "aflang" ud. Vejen ned går gennem en mørk skov med slyngplanter og tyk underbevoksning. Om formiddagen har vi tilbragt et par timer ved Convento di San Matteo, et ældgammelt kloster, der engang gav husly til pilgrimme på vej mod kysten og havnebyen Brindisi. Selveste den hellige Frans af Asissi passerede her forbi.

Byens navn nævnes altid i samme åndedrag som den katolske munk, Padre Pio. (f. 1887-d. 1968, helgenkåret i 2002) Ligesom Frans af Asissi bar også Padre Pio stigmata, den korsfæstede naglemærker, på hænder og fødder. Hans tilstedeværelse overskygger alt andet i denne by, hvor en krans af beton-hoteller omringer hans "domæne". På vores hotel står gruppe efter gruppe og checker ind. De trækker store

kulørte kufferter efter sig og ser trætte ud. Nogle går med stok, andre er overvægtige og gangbesværede. En enkelt medbringer rollator. Ingen børn.

Det meste af sit liv levede Padre Pio som munk i et lille kloster lidt udenfor Giovanni Rotundo. En visionær healer og profetisk vækkelsesprædikant, der modtog tusinder i "audiens" hver dag. Klostret blev et valfartssted på linje med Lourdes og Den sorte Madonna i Portugal. Padre Pios motto var: "Don't worry, pray, and be happy"! På eget initiativ oprettede han et hospital, i dag et af de største i Italien. En helt ny kirke på størrelse med en middelstor sportshal er nylig opført ved siden af hospitalet. Neden under, i en tempel-lignende krypt, hviler Padre Pio i sin glaskiste, mens tusindvis af troende, ca. 8 mio. om året! defilerer forbi i tavs bøn. (Selfies er vistnok ikke til at undgå?) Kulørte, bladguldbelagte Mosaikker i naivistisk-byzantinsk stil pryder templets vægge og loft. Man går derfra svimmel og målløs.

Ærkeengelen Michael

Fra Padre Pios helligdom nærmer vi os nu Garganomassivet - et limstensplateau hvis undergrund gemmer dybe huler skabt af vand, der gennem årtusinder er trængt ned og har opløst de kalkholdige klipper. Heroppe ligger Ærkeengelen Michaels helligdom. Over hele Europa, ja, langt ud i orienten har man æret og tilbedt ham. Til hans ære byggede man kirke på den civiliserede verdens yderste forposter: på Skellig Island, en lille ø i Atlanterhavet ud for Irlands kyst, på Saint Michels Mount i Cornwall på Englands sydkyst, hvor kirken også her står beskyttet af en borg på en øde ø. Herfra kan man trække en lige linje videre til det berømte Mont San Michel i Bretagne, Frankrig, hvor kirken også ligger placeret midt i en borg, på en klippeø højt over havet. Fra disse forrevne, stormomsuste kyster går linjen videre mod syd, til endnu en højtbeliggende borg med en kirke, Sacra di San Michele, i Valle di Susa i Piemonte, Norditalien, for så at ende her i Syditalien på Monte San Angelo.

Den lille bjergby er propfuld af pilgrimme og turister, og over det gamle kvarters smalle gader hæver den obligatoriske borg med sine svære mure sig. Heroppe fra kan vi i aftenlyset se det blå Adriaterhav ude i horisonten. Dybt nede er der en smal slugt hvorfra tidligere tiders pilgrimme måtte stige op, trin for trin, for at komme til helligdommen. På vej tilbage til herberget passerer vi små butikker, der ligger side om side i de stejle gyder. Her sælges alskens tingel-tangel inklusive gipsfigurer af ærkeenglen med hævet sværd flankeret af Padre Pio iført kutte og langt skæg.

Første prioritering i Monte San Angelo er naturligvis besøget i klippehulen, hvor ærkeengelen åbenbarede sig for en kristen bonde engang i 400 tallet. Over indgangen står der: ”I denne hule vil menneskenes synd blive dem tilgivet. Dette er et særligt sted hvor al synd vaskes bort.” (frit oversat fra Latin.) På vej ned ad de mange, mange udhuggede trappetrin passerer vi en marmor skulptur af den harniskklædte engel med sværdet hævet til kamp.

Vi har fået en veloplagt lokal guide som (på rivende italiensk!) udbreder sig om de mange konger, kejsere, paver, biskopper, og andre personligheder der har besøgt hulen: selv Abbed Nicolaus fra Island og den hellige Birgitta af Vadstena har knælet her, hvor anonyme pilgrimme fra det kolde nord engang i fire-femhundrede tallet ristede deres navne i runer. Her, hvor tusinder af udmattede rejsende, sultne, trætte og halvdårlige af forurennet vand og fordærvet mad har overværet timelange messer på latin! Her er stadigvæk koldt. Vi har for lidt tøj på hernede. Men hvorfor pive? Vi er luksuspilgrimme. En bil bærer vores bagage, hoteller og pensioner sørger for vores daglige brød. Mea Culpa. Mea Maxima Culpa.

Bari

Næste dag fortsætter Alberto gruppen (med en smule udskiftning i rækkerne) sydover mod Taranto og "Finis Italiae" i støvlehælen. James og jeg er efterhånden rimelig mørbagte og beslutter at stå af her. Vi vil direkte ned til havnebyen Bari, hvor datidens pilgrimme, efter det obligatoriske besøg hos de rejsende og søfarendes skytshelgen, San Nicolas, stod til søs - ud på "Mare Adriatica". Vi vinker farvel til vores venner og stiger på en lokal bus. En rimelig sej tur, hvor chaufføren (med mobilen i hånden) navigerer os gennem 18 sindsoprivende skarpe hårnålesving, før vi endelig er nede i det flade land. Dejligt med fast grund under fødderne.

Sightseeing i Bari. Det føles (næsten) amorsk at sidde på café med en cappuccino klokken tre om eftermiddagen. På havnen står mørklødede fiskere på række med friskfangede muslinger, blæksprutter og knyt nævestore søpindsvin hvis indvolde

graves ud med en lommekniv og sluges i én himmerigs-mundfuld. Vi nøjes med at fotografere. Videre gennem de snævre gader. San Nicolas finder vi midt i labyrinten. Inde i kirken møder vi martyren med krone på hovedet klædt i en pragtfuld sølv og guld indvirket bispekåbe. Vi bliver enige om, at vi syntes bedre om ham som Julemand med nisseskæg og tyk mave. Nu er han en byzantinsk kejser, men det er jo også der han kom fra. Lilleasien. Begravet i Myra engang i 300 tallet. Hans undergørende knogler fragtes i 1200 tallet til Bari af en flok griske købmænd, der mener de kan bruge ham til at få gang i handelen.

Nicholas sarkofag dufter af parfume og knoglerne udskiller en særlig væske, som pilgrimme kunne købe nogle få, undergørende dråber af forseglet i en lille flaske. Med relikvien under skjorten var de godt beskyttet mod søsyge, skørbug, sørøveroverfald og skibbrud m.v. Disse små flaskoner sælges endnu. Måske skulle vi tage en magisk julegave fra Sankt Nicholas med hjem? Den er lidt dyr. Vi har et blåt sygesikringskort og en rejseforsikring fra Codan, så vi klarer os nok uden? Vi tager afsked med Sankt Nicolas i krypten. For sidste gang på denne rejse har vi stået vi ansigt til ansigt med en anden verden. En verden, der skænker den ydmyge pilgrim det, der ikke kan købes for penge, nemlig "Troens rare Klenodie" - juvelen der aldrig mister sin glans...

LÆS OGSÅ i Pilgrimmen no. 24. januar 2013.

S. 88 – 92: Michael, englen over alle engle. Af Stein Tue. Oversat fra Norsk af Henrik Tarp.

Link: www.viefrancigenedelsud.it/en/

Den portugisiske vej fra Lisboa til Porto

Artiklen er en kort beretning om en vandring i september 2015 fra Lissabon til Porto – den ”første del” af Camino Portugués, idet ”anden del” fra Porto til Santiago er meget bedre kendt og beskrevet...

af Søren Strømø

For ca. et års tid siden begyndte Kirsten og jeg, som begge tidligere har gået bl.a. Camino Francés at tale om at gå Den portugisiske Vej. Kirsten og jeg mødes jævnligt på længere vandreture med DVL, og vi kender således nogenlunde hinandens styrker. Vi planlagde turen i store træk, aftalte at gå hver for sig i dagtimerne og så vidt muligt mødes eftermiddag eller aften.

Dét vi ikke havde aftalt var, hvad vi ville gøre, hvis sms-kommunikation ikke nødvendigvis fungerede, eller hvis én af os fik problemer/skader. Undervejs den første uge fik Kirsten problemer med den ene fod og måtte sætte tempoet ned - sms virkede ikke godt disse dage, og resultatet blev, at vi skiltes uden at mødes....!

Jeg gik videre med godt tempo, men ikke uden skrupler over Kirstens situation. Ef-

ter knapt fire uger mødtes vi i Muxia - jeg havde gået alene, og Kirsten havde til min lettelse fulgt med en anden pilgrim til Santiago.

Følgelig fortæller jeg videre mest i jeg-form...

Mens vi planlagde og købte flybilletter drøftede vi, hvorfor der mon kun fandtes så lidt oplysning om første del fra Lissabon - og at det var tydeligt, at kun få pilgrimme gik denne del.

Yderligere købte vi John Brierly's formidable guidebog, der for nylig var blevet opdateret... A Practical & Mystical Manual for the Modern Day Pilgrim.

Brierly's guide syntes dog at være god indikation på, at Camino Portugués har en vis bevågenhed. Vi kunne læse, at Caminoen har været hensynende en hel del år efter det mere populære pilgrimsmål opstod... byen Fatima.

Jeg vil beskrive turen fra Lissabon til Porto i overvejende lidt kort form...

Det var herligt at komme til og begynde Caminoen i den gamle historiske kulturby Lisboa - vi havde noget besvær med overhovedet at finde Igreja de Santiago, hvorfra Caminoen begynder.

Pilgrimslivet

Fra kirken startede kun Kirsten og jeg en fin sommermorgen i september - i modsætning til de 700-800 pilgrimme (eller flere?), der dagligt starter på Camino Francés.

Portugal er et forunderligt miks af fortid og nutid, af kolonitid, velstand, stilstand og udvikling. Mange års feudal fortid er meget tydelig med meget store jorde, spredte quintas (herregårde) med tilhørende landarbejderboliger - og den tidligere og til dels nuværende fattigdom ses overalt specielt for den vandrende.

En tydeligvis nyere opstået velbjerget middelklasse er i fuld gang med at bygge og etablere sig i by som på land.

Vi gik igennem smuk natur og nogle fine strækninger, men generelt desværre for meget asfalt og for mange biler.

Man kommer igennem særdeles spændende halvstore og større byer præget af Portugals fortid som dominerende søfartsnation og kolonimagt - by og land præget af korsridere eller tidligere erobrere såsom romere og muslimer... byer med navne som fx Santa-rém, Tomar og Coimbra.

Alle dage fra Lisboa til Porto var der under ti vandrere på ruten - og nogle dage mødte jeg ikke én eneste pilgrim.

Skiltningen er ikke lige så klar som i Nordspanien, så jeg gik ofte forkert - lidt eller længere.

Første del angives til en længde på 376 km - jeg gik 395 km.

Prisniveauet i Portugal er ret lavt, og man spiser rigtigt godt og rigeligt, og supermarkeder skyder op alle vegne.

Jeg vil i det følgende beskrive ulemperne ved turen - det der klart gør den til en større udfordring end flere andre Caminoer, og som skal vejes op mod de positive ting som tidligere beskrevet dvs. det smukke gamle historiske land med den venlige befolkning...

Indtil for nogle år siden har Caminoen været i ringe forfatning bl.a. mht. skilte og overnatning. Tidligere kan der kun have været få på vejen omend nogen - i dag er der stadig kun ganske få vandrere, selvom det tydeligvis er for opadgående.

Mange skilte er nye (indimellem misvisende), og overnatninger i form af albergues opstår - ligeledes laves nye strækninger uden asfalt.

Dagsmarcherne bliver ofte relativt lange dvs. 30 km+ bl.a. grundet de fra tid til anden begrænsede overnatningsmuligheder. Flere overnatningssteder er ikke gearet til mange pilgrimme. I mange byer huser brandfolk (bombeiros) pilgrimme - ofte under ret primitive forhold.

Generelt er der for meget asfalt og befærdet vej.

Portugal er kommet til et niveau, hvor befolkningen er meget glad for at køre i bil - hvilket derfor minimerer offentlig transport og cykling. De indimellem stærkt trafikerede strækninger og hurtigt kørende portugisere er en stor udfordring.

Der i dag ultimo 2015 gode muligheder for jævnlige at gå forkert og kompas er et meget nyttigt hjælpemiddel.

Summa summarum...

Jeg gik fra Lisboa til Porto på 12 dage. Jeg gik tidligt om morgenen før dagslyset kom på himlen, jeg gik langt og hurtigt og brugte nogle dage en del tid på at finde overnatning, et spisested og det lokale supermarked.

Jeg vil ikke fraråde at gå Caminoen fra Lisboa til Porto, man skal dog være bevidst om, at den er krævende og udfordrende.

Set i tilbageblik har den del af turen gjort markant indtryk af såvel positive indtryk som nogle mindre positive.

Den indre Camino bliver selvfølgelig udfordret, når der er støj på linjen både i rent fysisk forstand og i overført betydning.

Et par eksempler fra dagbogen...

Dag 2 - Verdelha de Baixo - Azambuja 30,5 km

Til at begynde med ok kortere stræk langs med Tejo-floden lige bortset fra en del mosquitos - resten af dagen en meget krævende Camino gennem industriområder, hovedveje med massiv tung trafik og områder, der bærer præg af årtiers fattigdom.

Bilerne og supermarkederne har fået tag i Portugal. Dagen igennem forladte gårde og quintaer fra feudalismens tidsalder - måske opslugt af storbyen.

Vi overnatter på et herberg drevet af brandmænd, bombeiros, og lignende herbergsmuligheder skulle efter sigende findes i de fleste byer, som en traditionel billig overnatningsmulighed for mindre bemidlede portugisiske peregrinos.

Dette herberg er temmelig primitivt og uselt, men giver os en god nattesøvn, og brandmænd er jo heldigvis altid på vagt, da vi tidligt næste morgen skal aflevere nøglen.

Dag 5 - Golegã - Tomar 31,7 km

Fin kølig morgen - max. 10 vandrere på ruten. Golegã var en ganske charmerende by. Stadig disse enorme jorde - til hver quinta ses en række beskedne landarbejderboliger typisk som rækkehuse. I dag dårlig afmærkning - omvej to gange i Vila Nova Barquina og skovstykket mod Grou grundet fældning af træer... meget frustrerende, jeg er glad for mit kompas. Blækspruttesandwich (fra i går) til frokost.

Ank. Tomar, tempelridderens by/højborg tilbage fra 12-13 tallet og kongeresidens i en periode. Vasco da Gama og Columbus were here!

Fin indkvartering i en stemningsfuld gammel pensão.

Dag 12 São João da Madeira – Porto 38,8 km

Dårlig afmærkning på denne afgørende etape til Porto - tre gange i dag uopfordret blevet anvist den rigtige vej af portugisere. 3,7 km hovedvej! To gange romerske veje i dag - fantastisk fredfyldte historiske oaser... uden biler. Pludselig en by hvor folk helt usædvanligt motionerer, hvilket måske skyldes nærheden til storbyen Porto.

Ankommer Dom Luiz kl. 15 efter virkelig at have sat tempo sidste halvdel af dagen. Bruger meget tid på at finde overnatning - finder til sidst et fint lille pensão - alojamento local, desværre skulle det vise sig med vinduer mod pladsen og tre udeserveringer... Portugisere holder af at være oppe og ude til sent på natten!

Le Puy en-Velay til Moissac

Som et supplement til de mange alternative pilgrimsruter mod Santiago i Spanien, kan man vandre i Frankrig. Meget skønne ruter, der er forskellige fra de spanske. Her kan man læse om disse forskelligheder.

af Erik Vrang

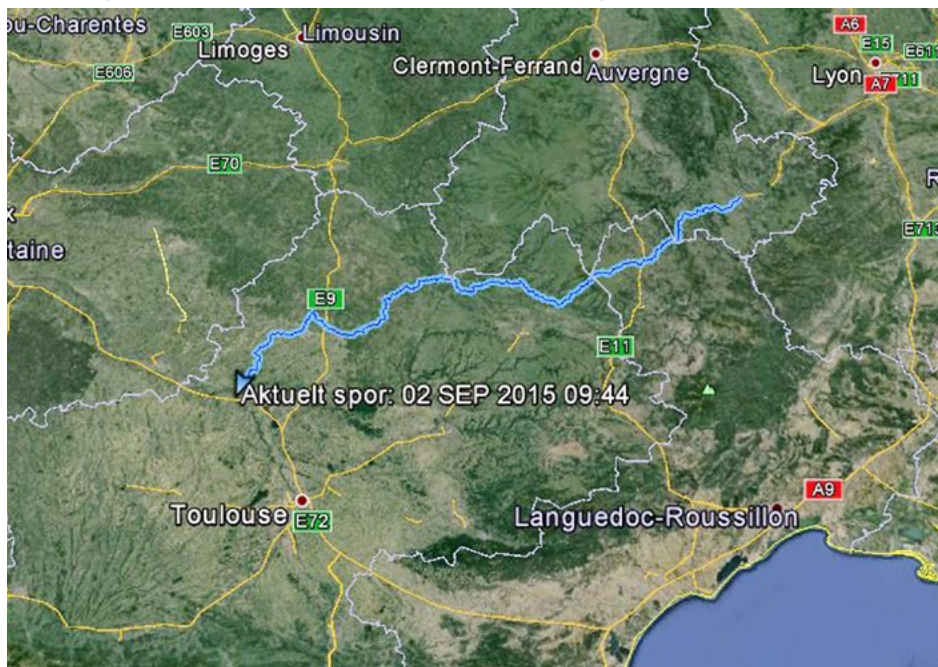
I det følgende vil jeg give et indtryk af Le Puy ruten i Frankrig og lave nogle sammenligninger med Camino Francés i Spanien. Le Puy ruten går fra Le Puy en-Velay sydvest for Lyon til Saint-Jean-Pied-de-Port for foden af Pyrenæerne og Camino Francés går fra Saint-Jean-Pied-de-Port til Santiago de Compostela.

I 2014 vandrede jeg Camino Francés fra Saint-Jean-Pied-de-Port (23. april) til Santiago de Compostela og videre på rundturen Finisterre, Muxia og tilbage til Santiago de Compostela (7. juni). 40 vandredage - 1000 km.

I 2015 skulle det være noget andet, og valget faldt på Le Puy ruten med 19 dage til rådighed.

Le Puy ruten hedder egentlig Via Podiensis. Den følger den franske fjernvandrerrute GR 65 (Grande Randonnée). Jeg vandrede denne gang 440 km fra Le Puy til Moissac.

Efter grundig planlægning med god hjælp fra Forum for danske Santiagopilgrimme og specielt det tilsvarende engelske (www.caminodesantiago.me), hvor der er en særlig underafdeling for Le Puy ruten, startede jeg i Le Puy en-Velay 3. september.

Der var sket et vejrskifte dagen før fra høj varme til køligere temperaturer, så måske var det derfor, at alle franskmænd skulle ud at vandre. Jeg hørte, at der var 300 til pilgrimsmessen om morgenen i katedralen Notre-Dame du Puy den 2. september, og da jeg startede 3. september var der 75. Min forventning havde været i størrelse af 50! Jeg var altså landet lige midt i højsæsonen. Det betyder noget for hvor mange der ønsker overnatning, og man skal huske at franskmændene bestiller forud (også for at sikre at der er noget aftensmad på de små steder). Ud fra erfaringen fra diverse fora, havde jeg bestilt de første dage i Montbonnet, Monistrol og Saugues, dvs. én dag med primært at vandre opad, én dag nedad og én dag opad. Men da etaperne så kun er ca. 16 km, stod jeg ved herberget ved frokosttid, hvor det først åbner kl. 15-16.

Derefter gik jeg længere etaper og bestilte den næste overnatning aftenen før.

Flere gange måtte jeg ringe til mange steder (specielt omkring weekender) for at finde plads til blot én person!

Ruten

- er meget smuk, gennem gammelt vulkansk område, over store sæterlignende områder, ned i floddale og op igen, gennem egeskove, majsmarker, forbi græsmarker med køer og gennem frugtplantager, men der er ikke mange vinmarker.

Områderne er meget kuperede, men derudover går ruten på tværs af vandskellet (se højdeprofilen), dvs der er mange steder hvor man skal ned for at krydse et vandløb eller en flod og op igen. I første del af ruten er floddalene smalle og ofte ligger der en by man skal igennem (f.eks. Monistrol d'Allier, Conques, Cahors). Andre steder er floddalene brede, men så ligger byerne ofte på en bakketop i dalen (f.eks. Lauzerte, Montcuq). Især mellem Montcuq og Moissac er der mange frugtplantager med æbler, blommer, kiwi, ...

Vejret var godt vandrevejr, i de første 2 uger ikke tegn på regn og specielt i starten i højderne var der fine temperaturer (15-20 grader). Senere, når man kommer længere

ned, stiger temperaturen, men til gengæld flader landskabet mere ud, selvom det virker som om ruten er lagt så man skal op og ned ad alle bakker. Den sidste uges tid kom der flere regnbyger, det sædvanlige med at man ikke kan finde ud af om man skal have regntøjet af eller på, så man ender med at gå en hel dag i regntøj selv om det faktisk kun drypper lidt og der kun er enkelte byger.

Mange franskmænd

I Spanien (Camino Francés) fra Saint-Jean-Pied-de-Port til Santiago de Compostela bliver der mærkbart flere og flere personer på vejene, specielt de sidste 150 km før Santiago de Compostela. Uden for højsæsonen kan man dog altid finde plads på det kommunale herberg, eller man kan ringe om morgenen til et af de private for at få en plads. Derudover er der mange spaniere. Men der er mange engelsktalende pilgrimme, så der er altid nogen man kan tale med eller følges med, hvis man ønsker det.

På Le Puy-ruten bliver der færre og færre engelsktalende efter Le Puy. Der er mange franskmænd, og der er få der taler engelsk. Det er klogt at bestille forud, f.eks. om eftermiddagen at bestille til næste dag, og op til weekender endnu tidligere. Herbergerne er små, omkring 10 personer, hvor der typisk er plads til 30-40 på herberger i Spanien. Det er også dyrere i Frankrig, 2-3 gange som Spanien, men til gengæld er maden meget bedre og mere varieret.

For at gå Le Puy-ruten vil jeg mene, at det kræver et basalt kendskab til fransk, så man selv kan bestille plads på næste herberg. Som udgangspunkt bør man have guiden Miam-Miam-Dodo (MMDD) med alle opdaterede informationer (ruter, herberger, telefonnumre, indkøbsmuligheder, ...).

Hvis man vil deltage i snakken omkring bordet ved aftensmaden og være mere social, kræver det et noget højere kendskab til det franske sprog.

De fleste, der vandrer på ruten er meget erfarne, har gået flere ruter, flere gange eller er startet hjemmefra (Frankrig, Tyskland, Schweiz...).

Seværdigheder

På Camino Francés i 2014 var mit fokus på de romanske kirker med højdepunkter i Eunate, Torres del Rio, og naturligvis den romanske del af katedralen i Santiago de Compostela. Fra enkeltheden i buerne i kuplen i Eunate og Torres del Rio til mester Mateo's Tympanon i indgangsporten til katedralen i Santiago med beskrivelse af Apokalypsen i Johannes åbenbaring.

I 2015 på Le Puy ruten er fokus på de sorte madonnaer og på Albigenserkorstoget. Albigenserkorstoget var det eneste korstog på europæisk grund, rettet mod Kartharerne i Sydfrankrig 1209-1229.

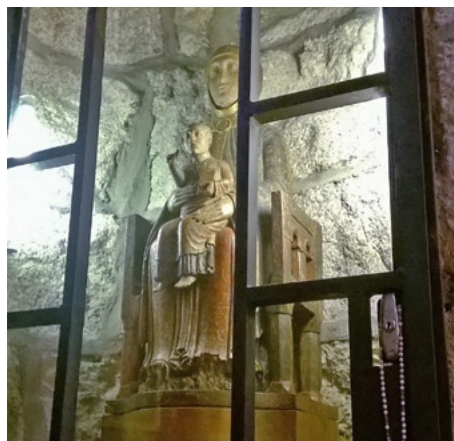
En sort madonna / Vierge Noir eller majestætisk figur / madonna majesté, er en figur, omkring 70-80 cm høj og typisk fremstillet af sort træ. Det er en Maria figur siddende på en trone med Kristus figuren på det ene eller på begge knæ. Kristus figuren har udseende som en voksen. Typisk har begge figurer krone på hovedet. Kristus figuren har oftest højre hånd løftet med tommel, pege- og langfinger til velsignelse og en som regel lukket bog i venstre hånd.

Sorte Madonnaer minder i deres udformning om de ægyptiske og lilleasiatiske gudindefigurer, f.eks. Isis med Horus og skaber dermed en mulig forbindelse til de før-kristelige frugtbarhedsgudinder.

Ikke for nybegyndere

Alt i alt synes jeg at Le Puy ruten er mere interessant og flottere end Camino Francés, men jeg vil nok ikke anbefale den til førstegangs Camino vandrere med mindre man er god til det franske sprog. Ruten er et godt alternativ, supplement, til de andre ruter i Spanien udover Camino Francés.

Bon Chemin
Severinus

Pilgrimslivet

Der er altid en vej – Camino del Norte

Det er nemt at blive bidt af Caminoen. Mange af os må af sted igen og igen – helst hvert eneste år. Forfatteren af denne artikel vil være Pilgrimmens læsere bekendt også som en flittig læser af pilgrimslitteratur, hvad vi tidligere har nydt godt af. Her er en beretning om en vandring på den første del af Camino del Norte.

af Anette Riis

Jo, jo – selvfølgelig var jeg endnu engang i Spanien på vandring i april i år.

Efter i 2014 at være blevet ramt af kronisk bugspytkirtelbetændelse skulle jeg da forsøge at presse mig selv i endnu en vandring. Det viste sig heldigvis, at på trods af en sådan ny følgesvend af en dårligdom, kan kroppen sagtens præstere; faktisk har jeg det bedst, når jeg går!

Det hænger muligvis sammen med, at når vi går (langt), er vi nødt til at trække vejret helt igennem, og nødt til at fokusere på van-

dringen – dvs. evt. smerter bliver skubbet lidt væk og mærkes ikke.

Nogle af jer læsere af tidligere nr. af "Pilgrimmen" vil måske huske, at jeg i 2014 ved hjemkomsten fra Portugal døjede med mavesmerter, som jeg var sikker på skyldtes en portugisisk virus. Men det skal de nu alligevel ikke have skyld for i Portugal... Det var simpelthen de første små anfald som en effekt af mine bugspytkirtelproblemer. Men nok om det; jeg har det udmærket på trods af dette – jeg skal bare begrænse min indtagelse af alkohol til ganske få genstande – og sådan er det; jeg lever fint med det.

Langs kysten

Efter at have gået såvel Camino Francés (den "almindelige" franske Camino) og Camino Portugués (fra Lissabon-Santiago) havde jeg nu fået øje på Camino del Norte. I påsken 2015 fløj jeg således til Bilbao – tog bussen til Irún ved den fransk/spanske grænse, og startede min Camino mod Santander herfra dagen efter.

Jeg havde godt hørt og læst, at denne Camino er præget af heftige op- og nedstigninger; men jeg må alligevel tilstå, at jeg de første dage var parat til at opgive. Dels var det noget mere anstrengende, end jeg havde forestillet mig; dels fik jeg en indre betændelsestilstand i min højre hæl.

Men næh.. man er vel pilgrim, så jeg holdt ud – og mødte da også en kyndig spansk læge lige dér, hvor hælen gjorde allermest ondt. ”Af med støvle og strømpe”, sagde han på spansk (godt jeg er ved at være ferm til det sprog) – og dernæst påsatte han et kæmpe vidunderplaster, der både hjalp og samtidigt lindrede smerten. Så gik det igen livligt op og ned – de første mange dage mod Bilbao med fremragende selskab af den unge José-Antonio fra Malaga, der i bedste velopdragne spanske stil syntes, at han skulle passe på en lidt moden kvinde som jeg. Ofte bookedede han private herberger for vore daglige destinationer, så vi var sikre på at få en god soveplads. Og det var nødvendigt; for jeg/vi var saftsuseme trætte, når vi havde bestegit dagens bjerg(e)!!!!

Vejret viste sig fra sin fineste og lettere unormale side for årstiden; ikke meget regn – lidt blæst, diset med lidt sol. Belønningen for at have bestegit bjerge og klatret nedad igen var utallige bedårende udsigtspunkter, strande, havnebyer mv. Havet er det hele værd; og kan til enhver tid tage pusten og mælet fra mig; netop derfor foretrækker jeg kysttruter.

José-Antonio og jeg brugte dagene på at lære hinanden hhv. engelsk og spansk; når vi ellers kunne få luft nok til at samtale. I Bilbao stoppede den unge spanske gentleman, hvorefter jeg fortsatte alene mod Santander.

Overnatningsstederne var meget forskellige. Fra udmærkede private herberger/hostals til kommunale herberger, som indimellem kunne være noget af en prøvelse. Muligvis fordi de knap nok var åbnet endnu og var ved at blive rengjorte/istandsatte til den

nye sæson; muligvis også fordi der endnu ikke gik så mange pilgrimme. Efter Bilbao mødte jeg en hollandsk herre og tre unge tyske kvinder, og vi delte bl.a. en lejlighed i Pobena. Natten efter overnattede vi i campinghytter – også en udmærket og lettere kølig mulighed.

Ét sted glemmer jeg aldrig. Det var på min første vandringsdag fra Irún. Der er mange udfordringer på denne første dag; og jeg havde gået hele dagen – kl. var godt 16, da jeg nærmede mig den store havneby San Sebastian. Jeg gik i bjergene lige inden nedturen til byen.

Et specielt sted

Pludselig ser jeg et skilt:

Romantiker, som jeg er, stoppede jeg brat op og tænkte – dér går jeg ind!

Det fortrød jeg ikke. Jeg havnede i et ekstremt spirituelt familiefællesskab, kaldet ”Twelve Tribes Community.” Jeg blev taget imod meget kærligt og varmt – fik den mest fantastiske grøntsagsjuice, vegetarisk yderst velsmagende aftensmad og ikke mindst gode snakke over en speciel mørk te, som de drikker meget, og som gør, at man så ikke

lige kan sove; men skidt – jeg lå og havde det vidunderligt i min dejlige seng i dette specielle træhus, hvor jeg blundede til engleagtig sang af nogle af de unge piger i familien, der sang i stuen ved siden af, mens de syede, strøg mv.

Jeg blev meget fascineret af disse storfamilier, der underviser hinandens børn, bager brød og har en lille butik i San Sebastian, og hjælper i det hele taget hinanden i tykt og tyndt. Alt foregår i skøn mild stemning. Jeg kunne næsten ikke løsrive mig; og de kiggede da også på mig og sagde: du er velkommen til at blive her. Det gjorde jeg så ikke; Caminoen kaldte.

Videre

Fra Bilbao mod Santander går det lettere. Der er også vældige højdedrag at passere; men ikke konstant. Mange af dagene går man på og langs de mange smukke strande.

Nogle steder bliver man sejlet over farvande i bittesmå pramme, inden turen kan gå videre på land.

Da jeg nåede Santander efter 11 dage – 260 smukke bjergrige kilometer – nød jeg meget at være turist et par dage – og jeg nåede da også at tage lidt private spansklektioner, hvor jeg sugede mere af den spanske kultur og sprog til mig.

Den næste etape fra Santander til Oviedo i april 2016 er bestemt allerede ved at tage form (det handler jo egentlig bare om at bestille fly og starte gåtræningen).

Bidt af Caminoen

”Camino – der er ingen vej udenom” af Jean-Christophe Rufin (se anmeldelse andetsteds i dette nr. af Pilgrimmen, red.) er en suveræn bog hvis du er litteraturelsker og har planer om at gå på Camino Del Norte.

Jeg vil slutte med et enkelt citat fra denne bog (side 201):

”Det er forkert at tro, eller også er det mangeligt, at en sådan rejse bare er en rejse, og at den kan glemmes og gemmes væk. Jeg kan ikke forklare, hvordan Caminoen virker, og hvad det egentlig er, den betyder. Jeg ved bare, at den er levende, og at man er nødt til at fortælle det hele, hvis man vil fortælle noget om den, hvad jeg har bestræbt mig på.

Men selv da mangler det egentlige, det er jeg klar over. Det er også derfor, at jeg inden længe tager af sted igen.

Der er ingen vej udenom.”

Jeg er så ganske enig med Jean-Christophe – den er svær at komme udenom den Camino – så måske ses vi derude i verden et sted... inden længe er jeg i hvert fald på vej på min næste etape af Camino Del Norte!

Et par forbjerger på Camino del Norte

Camino del Norte har ord for at være hård med mange op- og nedstigninger. Og det er sandt. Men hvis man er til mere, kan man sagtens gøre den endnu mere anstrengende. Læs her et par eksempler på hvordan.

af Henrik Friediger

Camino del Norte tager jeg i småbidder på en 5-6 dage om året i selskab med min spanske ven, Manuel, der ud over at vandre på Caminoerne vandrer rundt i bjergene i nærheden af hans hjemby, Irun. Han er derfor i vældig god form, og ud over at være et meget hyggeligt og givende selskab på vandringerne, er han altid parat til at vælge skønne, men tillige hårde omveje – det er derfor vi ikke kommer så langt, når vi endelig kommer af sted.

I år gik etappen fra Portugalete til Santander.

Castro Urdiales - Laredo

På andendagen skulle vi vandre fra Castro Urdiales til Laredo – en behagelig strækning på kun 25 km.

Men i stedet for at følge den udmærkede sti, som den fx er beskrevet i Henrik Tarps udmærkede guide over Nordruten, tog vi en 'lille' omvej.

Fra Islares bliver man tvunget til at vandre ind i landet for at komme over floden Rio Aguera. Første sted, den kan krydses er ved landsbyen El Pontarron og herfra kan man vandre videre indenlands via Liendo til Laredo. I stedet valgte vi at vandre op langs den anden side af floden til Orinon, der er en badeby, og videre op langs landevejen til Sonabia, hvor vejen ender. Skal

man videre derfra kan det kun ske til fods ved at vandre ad små stier på forbjerget Yesera.

Det var det, vi gjorde.

Stien har tidligere været afmærket som en del af Caminoen med gule pile. Det er den ikke længere, idet de gule pile nu er blevet overmalet med sort maling. Gad vide hvorfor? Mit gæt er, at den lokale venskabsforening, der sørger for at markere Caminoen, simpelthen finder stien for anstrengende at vandre på for det stadig stigende antal pilgrimme på Nordruten. Derfor er etappen sløjfet som en del af Camino del Norte!

Omveje på Caminoen

Den var godt nok også hård – og samtidig vidunderlig smuk!

Første del går langs køkkenhaver, hvorefter stien, der på det tidspunkt består af en smal sandsti, hæver sig over stranden, der ligger vest for Sonabia. Lidt efter bliver stien stejlere og underlaget bliver mere fast. I zigzag hæver man sig over havet – og skal huske at holde små pauser og kigge sig tilbage over land- og vandskabet.

Manuel var gået i forvejen og ventede på mig på strategiske steder, hvor han kunne tage mine vandrestave, som ikke var brugbare, når det ind imellem stod på decideret bjergklatring – her skal man som bekendt hele tiden have tre kontakter til underlaget, mens man flytter den ene hånd eller fod.

Jeg har prøvet bjergklatring før. Så hårdt er det jo heller ikke. Men aldrig med min fem kilo tunge rygsæk på ryggen. Heldigvis jævnedes stien sig ind imellem ud, så det var muligt at få pulsen en smule ned – før det gik opad igen.

Omkring halvvejs rundt om bjerget skal man gennem en lille kløft. Også her ventede Manuel på mig – og der var fæstnet metaløjer ind i bjergsiden, så de kunne holde et tov, som man kunne klamre sig til rundt om pynten.

På den anden side blev vi så optaget af at kigge opad mod en flok geder, at vi mistede stien, der lå længere nede. Vi måtte hoppe fra tue til tue for at fange den igen.

Omveje på Caminoen

Nedstigningen var ellers ikke speciel hård. Den gik gennem en lav skov vistnok af stenene. Men med i forvejen ømme ben kan en nedstigning alligevel være hård nok.

Til gengæld blev vi velsignet med udsigten over landskabet med stien for de nærmeste kilometers vandring – og i det fjerne kunne vi skimte Laredo og Santoña.

Terrænet fladede ud og vi begyndte at lede efter et skyggefyldt sted, hvor vi kunne holde en velfortjent pause.

Det fandt vi i nærheden af ermitaen San Julián, der er et kapel, der daterer sig tilbage til det 12. århundrede. Og måske endnu længere tilbage, idet man ved udgravninger i 1989 har fundet en grav med liget af en mand fra det 9. eller 10. århundrede. Man mener, at pilgrimsvejen har gået her forbi i middelalderen. Så måske har vejen også dengang ført pilgrimmene rundt om bjerget langs kysten?

Omveje på Caminoen

Resten af turen til Laredo er stadig bakket – og lang på ømme ben.

Laredo - Noja

Næste dag skulle så være en let dag. Men også her er der mulighed for en omvej...

Første del af etappen går gennem Laredo, der er bygget et par kilometer ud af en sandet landtange. Spidsen af tangen hedder El Puntal og består af en sandstrand, og når man er kommet helt dér ud, kan man se over til Santoña, der ligger på den anden side af et stræde på 4-500 meters bredde. Man skal gøre sig synlig, for så tøffer en lille båd over fra Santoña og henter én.

Når man stiger i land i Santoña støder man nærmest ind i et skur med et kort på, der viser den videre færd på Caminoen:

Omveje på Caminoen

Det fremgår tydeligt, at Caminoen går rundt om bjerget. Nu kender jeg byen Santoña og området ud mod Biskayen temmelig godt. Min kone og jeg har et par gange holdt ferie i området og nydt de gode fiske-restauranter i byen og Berria-stranden, som ligger et par kilometer uden for. Derfor havde jeg sat min næse op efter en let vandring ud til stranden, nu dagen før havde været så hård.

Men der havde jeg gjort regning uden vært: Manuel var slet ikke sindet ikke at følge Caminoen rundt om Monte de Santoña – og jeg savnede gode argumenter for at springe denne bjergfulde oplevelse over.

Ergo vandrede vi op og op ad den stenede sti.

Der var et par kilometers jævn stigning. Ikke noget at tale om i forhold til dagen før. Og belønningen i form af smukke udsigter udeblev ikke.

Når man først er kommet op er resten af turen ganske let. Den går gennem en lav skov ad en ganske fornøjelig snoet sti med gode udsigter gennem træerne mod det azurblå hav.

Og når man først er kommet ud på den anden side, forbi først fyret ved Punta del Pescador og senere det kedelige fængsel, Penal del Dueso, kommer man endelig til den skønne strand, Playa de Berria. På trods af at det var november måned kunne ingen af os modstå fristelsen til at blande os med surferne, der hyggede sig i de behagelige bølger, der rullede dovent ind mod stranden. Ah, der er nu ikke noget som en kold saltvandsdukkert efter en god gang bjergvandring!

På den videre tur til Noja skal man over endnu et lille bjerg, Punta del Brusco, men det ligger på ruten og er for det første for ingenting at regne og for det andet ikke en omvej.

Caminoen i løb

Caminoen kan tilbagelægges på mange måder. De fleste vandrer, mange kører på cykel og enkelte rider. Her er en artikel om en måde, der vil være de færreste forundt: i løb!

af Henning Bechmann

Forhistorien

Jeg er 48 år og familiefar til to efterhånden store unger. Og så er jeg løber. Jeg har løbet hele mit liv. Træningen har været en del af min hverdag i rigtig mange år. Som løber foregår træningen udendørs, så mødet med vejr og vind er velkendt. Interessen holder ikke ved år efter år, hvis du ikke er open-minded for hvad naturen kan gøre ved dig. Den friske luft, dyrene og det sceneri du ofte kan opleve at stå lige midt i.

Når jeg har trænet op til DM Halvmarathon, New York City Marathon, Berlin Marathon eller måske Hamburg Marathon, har det ofte foregået på tid. Det var status på hvor man var rent formmæssigt.

På et tidspunkt har tanken om, blot at løbe for at nyde stilheden, naturen. Løbe efter fri fantasi og opleve friheden ved blot at bevæge sig afsted. For at udnytte tiden begyndte jeg at løbe til og fra arbejde. Til formålet købte jeg en løberysæk og opdagede, at jeg faktisk kunne have en del heri.

Hermed fødtes ideen til helt uplanlagte ture af flere dages varighed, hvor jeg selv bar al oppakning og ikke fik hjælp af nogen art. Kun ruten var defineret og en forventning om at løbe i omegnen af 60 km dagligt, men kun for at have en tommelfingerregel for et tidspunkt for hjemkomst til familien.

Mit første projekt var løbet filuran North Sea trail tour 2013, hvor jeg løb 535 km på stranden langs Vesterhavet fra Skagen til grænsen på 9 dage. Herefter kom filuran Hærvejen trail tour 2014, hvor jeg sammen med mine unger på cykel, løb de 538 km fra Viborg til Hamburg også på 9 dage.

Mit helt store projekt kom dog i år. Jeg ville bide skeer med Caminoen! En løbetur i udlandet. En løbetur over langt flere dage end prøvet før. Og endelig en løbetur på næsten 800 km, altså omkring 50% længere end tidligere afprøvet. Og så med varme og bjergrigt terræn oveni. Værsgo at komme i gang!

Turen blev berammet til 14 dage. Familien bakkede op. Arbejdsgiver sagde okay. Den 28.05.15 satte jeg mig i flyveren til Biarritz, og så var man jo ligesom i gang.

Ruten

De 2 tidligere projekter havde ikke budt på møde med alt for mange mennesker. Ved Vesterhavet var det besluttet øde, med 2 dage hvor jeg faktisk kun mødte et enkelt menneske på ruten. På Hærvejen var der også øde strækninger og ikke altid mange

at snakke med. Her var børnene heldigvis med. Jeg har ikke det store behov for mennesker omkring mig, men denne gang var jeg alligevel klar på en mere social tur. Af de Caminoer, der eksisterer, kan man jo hurtigt finde ind til, at Camino Francés er den mest besøgte, så det måtte være her, jeg skulle løbe.

Caminoen byder på en del kilometer, så jeg måtte begrænse mig. Når jeg kom til Santiago de Compostela, skulle jeg altså ikke videre ud til kysten. For mig blev den mest rigtige tur hurtigt den fra Saint Jean Pied de Port med slut i Santiago de Compostela.

Sjælefred

Caminoen er jo egentlig en pilgrimsrute for vandrere. Den skulle efter signende give sjælefred, idet man vandrede de lange stræk med uendelige skridt gennem naturen, hvor man kunne finde ind til, hvad livet i virkeligheden drejer sig om.

Idet jeg drog af sted fra den sydfranske by Saint Jean Pied de Port, var det måske ikke helt i den samme ånd som ruten er tiltænkt, og så måske lidt alligevel. Jeg har det fint med landskabets langstrakte uendelighed, med de mange endeløse skridt, med løbets monotone afvikling og med den fred, der kan hvile over såvel landskab som det monotone.

Frihed

Samtidig har jeg en vinkel på disse trail tours, jeg laver, at jeg hellere end gerne lader bekvemmelighed og luksus blive hjemme, for at hellige mig det simple og til tider primitive.

Det giver sig udslag i sparsom oppakning, der kort fortalt kun udgør sovepose, ét

ekstra sæt tøj, toiletartikler, mobil og betalingskort.

For så at gøre det så simpelt som muligt, ønsker jeg heller ikke at planlægge etaperne og dermed overnatninger, da jeg ønsker at løbe efter hvad krop og sind har lyst til den pågældende dag. Det er således efter hvordan vejret er, hvad kroppen kan holde til og i hvad stemning man er i. Frihed er nøgleordet!

Jeg har besluttet mig for, at jeg vil gå gennem byerne. Det giver ingen mening, at fare gennem det hele og dette er også en oplevelsestur. Der hvor der er mest at kigge på og måske flest seværdigheder, må der også være lidt ekstra tid. Der kommer kilometer nok at løbe på og naturen er langstrakt nok til at kunne opleves alligevel.

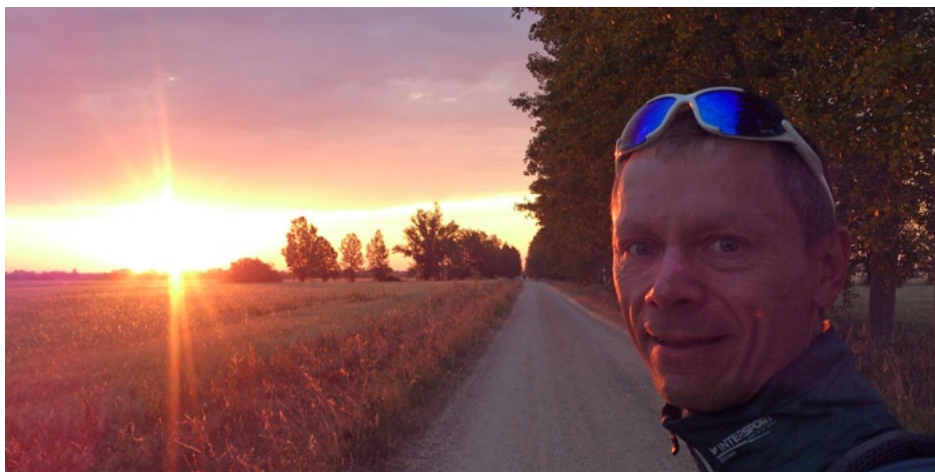
Jeg kom overordentlig godt fra start og var hurtigt foran på kilometer som dagene skred frem. Efter tredjesidste dag, havde jeg 112 km tilbage og der resterede 3 dage af turen. De resterende km blev i stedet delt i 2 dage, hvorved jeg kom i mål efter 13 dage på farten, 1 dag før forventet.

Forventninger

Mine forventninger til Caminoen var

- Anden natur end i Danmark
- Flere kammeratlige situationer
- Varme

Jeg har fået alle mine forventninger opfyldt og mere til. Caminoen har også sine lange lige grusveje langs en landevej eller mindre seværdige forstæder til de større byer. Men med alt det ruten ellers tilbyder, så drukner det i alt det andet du oplever. Caminoen bliver nok også helt i verdensklasse, hvis du

er historisk eller religiøst interesseret, men det er altså ingen nødvendighed.

Nok er ruten sandsynligvis blevet mere kommerciel i takt med at flere og flere drager af sted. Det virker dog ikke ødelæggende for oplevelsen. Mange af overnatningsstederne betales stadig ved donation, hvilket da ikke kan lede tankerne hen på oplevelsesindustri.

Caminoen er ikke dyr. En overnatning har flest steder kostet 5 €, altså omkring 40 kr. Noget at spise har oftest kostet 9 €, omkring under 70 kr. Det er altså en treretters menu, som smager godt, og som du bliver okay mæt af.

Endelig har jeg givet 500 kr for fly derned og 900 kr for flyveturen hjem. Derudover 20 € for transport fra lufthavn til startby. Det er nu til at overkomme.

Bjergene

Jeg skulle flere gange på Caminoen stifte bekendtskab med bjergene. Her er jeg helt uerfaren, men fik en oplevelse jeg ikke glemmer. Det er aldeles fantastisk at løbe i bjergene og specielt nedløbene er et kapitel for sig. Disse

hurtige anrit og den bevågenhed det kræver, får bare mig helt op at køre.

Solen og landskabet

En morgen var jeg stået tidligt op. Jeg startede med at vandre ud af den by jeg var i, da det var for mørkt til at løbe. Jeg måtte simpelthen vente på lidt mere lys. Det kom også. Solen stod op over landskabet og var et ganske fortræffeligt syn. Det betød, at jeg andre morgener stod tidligt op, blot for at opleve det igen.

Landskabet er meget varieret. Bjergene er jo for os danskere noget helt specielt. Højsletterne er et specielt fænomen, med marker højt oppe på et fladt stykke land. Herudover kornmarker, der gradvist ændrer sig til vinmarker.

Den flora der gror som vilde planter i grøftkanten, er flot. Her er vilde klokkeblomster og valmuer, der er ligeså udbredte som mælkebøtter herhjemme.

Sneglene er større end i Danmark og endelig er storken et helt almindeligt syn på disse breddegrader. I Spanien er den er i øvrigt

meget religiøs, da næsten alle jeg så, havde slået sig ned i kirketårne.

Kammeraterne

Jeg havde aftalt møde med en kunde fra Intersport Skive, hvor jeg arbejder. Hun skulle vandre på ruten på det tidspunkt jeg skulle løbe. Selvfølgelig skulle vi da mødes.

Ved et tilfælde blev jeg bekendt med, at en fra den by, hvor jeg bor, også skulle vandre. Hun tog af sted 13 dage før jeg begyndte, men med den hast jeg skulle løbe, ville vi alligevel mødes. Vi så hinanden på mine to sidste løbedage til fælles spisning og samvær. Et nyt, godt venskab!

En flok italienske cykelryttere kunne ikke forstå, at vi blev ved med at krydse hinanden. Det havde stået på i flere dage og ved et af deres pitstop faldt vi i snak. De fik min historie om at løbe gennemsnitlig 60 km dagligt og så var det jo mere oplagt, at vi måtte komme om ved hinanden nogle gange. De synes det var sejt, og jeg blev straks deres helt. Spiste aftensmad og overnattede samme sted om aftenen.

På et overnatningssted var aftensmad inkluderet. Vi var kun to der mødte op til spisningen, og pludselig sad jeg til bords med en østrigsk kvinde, der løb et udvalgt stykke af Caminoen. Flere dage senere mødte jeg hende i målbyen. Hun havde fået problemer med benene og var blevet kørt i mål. Fik en krammer og fik taget det obligatoriske foto.

Alle har deres egen grund til at vandre på Caminoen. Alle har en historie at fortælle. Er man lidt nysgerrig, kan man få mange underfundige og interessante historier og skæbneforetællinger.

Livet og ånden på Caminoen

Der findes et specielt liv på Caminoen, en speciel ånd. Der eksisterer et specielt fællesskab, et fællesskab med en række mennesker, man ikke kender. Alligevel er der noget, der binder os alle sammen. For mig er det rygsækken. Den indikerer, at man er på farten, at man er udemenneske, at man er aktiv og at man er indstillet på at yde noget.

Men på Caminoen vil man også gerne være social, man vil gerne åbne venskaber, binde bånd og starte nyt. Alle er positive for henvendelser fra andre, ja, alle er i det hele taget bare positive. Derved opstår denne specielle ånd. Derved bliver Caminoen en speciel oplevelse.

På herbergerne har vi alle vores rygsække stående. Heri er alt der behøves. Det er nøje udvalgt og har derfor stor betydning for den enkelte. Alligevel er intet aflåst. Man er blandt kammerater på Caminoen. Der er ingen grund til at låse tingene inde eller gemme det af vejen. Vi er jo venner alle sammen, bundet sammen på denne underfundige måde. Det er Caminoen!

SÅDAN GIK DAGENE

Etape I

Fredag 29.05.15

Sain Jean Pied De Port til Arre/67,2 km

Afsked med min første Camino-ven Sarah fra Australien. Mødte 5 Københavnske piger i Pyrenæerne. Gruppe af unge kaldte mig speed pilgrim, da jeg nu løb ruten. Vrikkede om på nedløb fra bjergene. Slap heldigt fra det og hævede kun lidt op. Sluttede i en forstad til Pamplona. Mødtes med kunde i Intersport Skive, hvor jeg arbejder. Sov i bygning ved kirke

Etape 2 **Lørdag 30.05.15**

Arre til Los Acros/71,7 km

Lidt ondt i forlår efter nedløb i bjergene i går. Kom gennem Pamplona, hvor unge mænd viser deres mod ved at løbe foran tyre, dog ikke denne dag. Ved Irache er verdens eneste gratis vinhane, med fri udskænkning til forbigående. Besluttet sent at løbe til by længere væk end forventet. Sen ankomst. Alle herberg fuld optaget og det sidste var lukket. Overnattede i opholdsstue

Etape 3 **Søndag 31.05.15** **Los Acros til Najera/59 km**

Tidligt op. Mørkt ved afgang, men nød sol-opgang. Provantering vigtig, da alt lukket

undtagen bagere. Så storken første gang i storbyen Logroño. Så pilgrimsskulpturer. Stort flot rekreativt område efter byen med stor sø. Sov på sovesal i herberg om aftenen. Mange røde mærker på skuldre efter at løbe med løberygæk

Etape 4 **Mandag 01.06.15**

Najera til San Juan De Ortega/67,2 km

Total overskud efter god nats søvn. Frokost uden for supermarked. Sad med dannebrog som dug. Snakkede med italiensk cykelgruppe. Krydset hinanden flere gange i flere dage. Overnattede samme sted og spiste sammen. Folk i spisesalen kom og tog fotos, efterhånden som de hørte om mit forehavende

Etape 5 **Tirsdag 02.06.15**

San Juan De Ortega til Hontanas/56,6 km

Tidligt op for at se morgensol igen. Startede i skov og kunne ikke se underlag trods fuldmåne, så startede med at gå. Morgenmadsprovantering i hyggelige Agés. Igen storbyen Burgos med flot katedral. Kastilianske højslette forceret. Fantastisk flot natur. Overnattede på nyt herberg med flotte faciliteter og udsigt over byen. Overskud igen

Etape 6 **Onsdag 03.06.15**

Hontanas til Carrion De Los Condes **/53,8 km**

Løber langs Canal De Castilla, stor afvandingskanal til områdets afgrøder. Flot gammel dæmning i Fromista. Overnattede i kirkelig bygning, næsten hotel. Aftensmad med østrigsk kvinde, der løb udsnit af ruten. Dagens kortere distance skyldes langt til næste overnatning

Etape 7

Torsdag 04.06.15

Carrion De Los Condes til

El Burgo Ranero/57,4 km

Morgenmad med den østrigske kvinde fra i går. Flot solopgang. Igennem historisk portal før Sahagún. Snakkede med kvinde fra USA, der lå ved siden af på herberg

Etape 8

Fredag 05.06.15

El Burgo Ranero til Villadangos

Del Paramo/49,8 km

Fulgte kort med russisk pige, der skulle have hjælp til at komme korrekt ud af byen. Let regn og lyn. Igennem storbyen Leon. Imponerende katedral. Mange seværdigheder. Snydt af at ruten delte sig. Havde kigget på overnatning, men endte andet sted. Dagens distance derfor anderledes. Sovesal på herberg til aften

Etape 9

Lørdag 06.06.15

Villadangos Del Paramo til El Acebo/67,8 km

Hjalp 2 franske kvinder på rette vej fra morgenen. Kom til Hospital de Orbigo, en rigtig ridderby. Senere var stort kors, der stod og skuede ud over Astorga, inden man skulle igennem denne store by. Dejligt landskab. Bjerge igen op til 1.500 meters højde. Jernkorset passerer i kortvarigt regnvejr. Herligt nedløb. Løb senere ind i regn efter kraftigt lyn og torden, der gav ekko i bjergene. Ly i El Acebo. Overnattede på herberg med kraftige kirkelige undertoner via meget bestemt kvindelig bestyrer

Etape 10

Søndag 07.06.15

El Acebo til La Faba/59,7 km

Sværeste dag. Ømme trædepuder. Alt luk-

ket igen. Hørte musik første gang mens jeg løb. Sker kun meget sjældent. Mere positiv da jeg så at have tilbagelagt 36 km tidligt på dagen. I Camponaraya var flere gader pyntet op med blomsterblade, der udgjorde et relief nede på asfalten. Et kæmpe arbejde, men flot! Overnatning i hyggelig herberg i bjergene. Havde ingen bad, så måtte undvære. Fik i stedet weissbeer og senere aftensmad i verdensklasse. Til bords med amerikanere, 2 tyskere, en canadier og en fra Argentina

Etape 11

Mandag 08.06.15

La Faba til Sarria/42,7 km

Lidt sent afsted. Optur. Fødder har det godt igen. Butikker åbne igen gør tingene lidt lettere. Stadig i bjergene. Flere steder kunne ses langt ud over dale, hvor skyerne ikke lattede fra. Helt fantastisk flot! Vor datter, Cirkeline, ringede om 12 til eksamen på gymnasiet og så kan man næsten flyve. Forventet møde med Jane Brøndum fra min egen by derhjemme, kunne ikke hænge sammen alligevel. I ny provins. Her er kilometerstene med angivelse af afstand til målbyen. Dagens distance kort, da kun 112 km til mål og 3 dage hertil. Betyder ikke engang 40 km pr dag de sidste dage. Overnatning på nyt herberg i større by. Aftensmad på restaurant

Etape 12

Tirsdag 09.06.15

Sarria til Melide/61,6 km

Tidligt oppe. Fik morgenkaffe på café. Himmelsk! Fik ny polsk ven ved 100 km stenen. Gik lidt sammen og snakkede. Kunne naturligvis ikke lade sidste km til mål tage 3 dage. Planen var at nå i mål på 2 dage. Længe ventede møde med Jane Brøndum. Hun ventede ved herberg vi skulle bo

på. Det blev hyggelig samvær samt spising sammen på restaurant. Et nyt venskab!

Etape 13

Onsdag 10.06.15

Melide til Santiago De Compostela

Dag med en del skov. Hyggeligt. Pause for at spise pasta på restaurant. Talte med svensker, der havde hørt om dansker, der løb ruten. Det var jo mig. Flere på ruten her mod mål. 2 cykelryttere undrede sig over at vi havde krydset hinanden. Fortalte om min tour. Fandt pilgrimskontor. Lang ventetid og kø ud på gaden. Fik pilgrimsbevis og sidste stempel i pilgrimspas. Lang tid for at finde overnatning og jeg slog til da kunne få lejlighed med eget bad. En dejlig afslutning! Tour gennemført til stor tilfredsstillelse og 1 dag før forventet.

Mirakel eller tilfældighed?

Der er mere mellem himmel og jord – sådan kunne overskriften til denne lille beretning også kaldes. Dette er en fortælling om forfatterens oplevelser, da hans kone i 2008 ville på pilgrimsvandring i Spanien.

af Villy Lymann

Anne Mette (min kone)

Hun ville gå den rute, der kaldes ”Den franske rute”, fordi den starter i Frankrig i en lille by : Saint Jean Pied de Port” lige nord for Pyrenæerne. Ruten går over bjergene og så mod vest gennem Pamplona, Logroño, Burgos og Leon til Santiago de Compostela, for blot at nævne de største byer på den ca. 800 km lange gåtur.

Vi havde været på weekend i Blåvand, så jeg kørte hende til toget i Esbjerg. Toget kørte til København, hvor hun havde billet med Sterling til Biarritz. Derfra var hun sammen nogle andre fælles om en taxa til Bayonne, hvor hun overnattede på hotel til hun næste morgen havde billet til den lille togbane til Saint Jean Pied de Port.

Hun ankom til Saint Jean Pied de Port midt på formiddagen den 31. august 2008 og startede vandreturen næste dag. Planen var at gå hele turen på de ca. 800 km til Santiago de Compostela på 32 dage, hvilket giver 25 km pr. dag i gennemsnit med ankomst den 2. oktober, hvis alt gik godt.

Villy (mig selv)

Planen var, at jeg skulle køre i bil til Santiago de Compostela og indlogere mig på et hotel, så hun kunne få et bad og en god seng efter den lange vandretur.

Planen var også, at jeg ikke ville være totalt ødelagt, når jeg kom frem, for vi skulle jo også hjem igen, så jeg tog det som en fornø-

jelsestur, hvor der skulle være tid til at opleve undervejs.

Hele bilturen er på 3.000 km hver vej!

Jeg kørte hjemmefra om natten d. 27 september, og den første store etape gik til Alsace. Det er en tur vi kender særdeles godt, så dén kunne jeg klare uden overnatning. Jeg fik et værelse på B&B i Gueberschwihr, hvor vi ofte kommer. Og her blev jeg to nætter. For at gøre ruten færdig, havde jeg valgt at køre skråt gennem Frankrig og så følge det, der svarer til den Nordlige pilgrimsrute langs Biscayen i Spanien. Jeg havde foruden de to nætter i Alsace bestilt overnatning i Maymac, Biarritz, Ribadesella samt hotel i Santiago de Compostela fra 02.10.2008. For at få tid til at se byen og en tur til Finisterra havde jeg booket for 4 nætter, så var der også lidt elastik, hvis min kone skulle bruge en dag eller to ekstra.

Gueberschwihr

- er en lille betagende by på vinruten i Alsace, og vi har været der mange gange, men denne gang opdagede jeg ved et tilfælde, at der faktisk går en pilgrimsrute igennem byen.

Jeg syntes, det kunne være lidt sjovt at jeg også gik en pilgrimstur, så jeg gik den ganske smukke tur til klostret Schauenberg.

Santiago de Compostela

Det gik nogenlunde med at finde vej, da jeg i samme anledning lige havde købt en GPS.

Dog var jeg ikke helt fortrolig med den, og det er sikkert også grunden til, at jeg på ringvejen rundt om Santiago de Compostela drejede fra alt for tidligt. Nå, jeg opdager fejlen og skal kun lige igennem to rundkørsler, så kan jeg komme ned på ringvejen igen.

Men i rundkørsel nr. to, hvor jeg skal dreje fra, må jeg bogstaveligt talt op at stå på bremsen, for ellers havde jeg kørt min kone ned! Hun kom sammen med tre andre danske piger og krydsede vejen og stod så midt på kørebanen og pegede og råbte: Der kommer min bil!

Først her vidste jeg, at hun holdt tidsplanen, for selv om jeg var blevet orienteret om hendes vandring undervejs med SMS'er, så var det indtil da uvist om vi skulle mødes den dag eller måske først næste eller næste igen.

Desuden havde de stået og taget billeder af hinanden ved Santiago byskiltet og brugt tid på at diskutere, hvilken vej de skulle anvende det sidste stykke ind til og igennem byen.

Sammenfatning

Min kone havde på 32 dage gået 800 km fra øst til vest, og jeg havde på 6 dage kørt 3.000 km fra nord til syd, og så mødes vi uden aftale midt i en rundkørsel i Santiago de Compostela, kun fordi vi hver især havde brugt tid på alt muligt andet, og at jeg trods en GPS af uforklarlige grunde kørte forkert. Ellers var det aldrig sket.

Jeg er normalt af den overbevisning, at der er en logisk forklaring på alting, men i dette tilfælde vil det være på sin plads at spørge sig selv : Er der mere mellem himmel og jord ?

Nej, det er nok bare tilfældigheder, men hvis man prøver at vurdere, hvor stor sandsynligheden er for at noget lignende kan ske igen, så er min konklusion, at dette var den eneste gang, jeg fik den oplevelse.

Derfor har jeg valgt at skrive denne lille historie.

To tøser tomles til turen - Vol. 2

I Pilgrimmen nr. 29 bragte vi Henrik Tarps interview med de to unge pilgrimme Julie Fanø Larsen og Nanna Sofie Hovedskov, der gjorde sig kendte i pilgrimskredse ved at tage på tommelfingeren til Spanien for at vandre på Caminoen. Henrik Tarp mødte dem på en café i Najéra et par dage inde i deres vandring. Hvordan gik det videre med Caminoen for de to? Her er resultatet af en snak med dem efter, at de er kommet hjem.

Interview / tekst af Poul Brasch

Nanna og Julie tomlede derned til Saint-Jean-Pied-de Port i begyndelsen af april 2015... Ikke mange penge på lommen, uden den store planlægning, blot drevet af spontan eventyrlyst og nysgerrighed - og med Michael Berthelsens Caminojulekalender som inspiration. "Hvad er det værste der kunne ske?"

Jeg har ventet foran Hovedbanegården. Så kommer pigerne og jeg foreslår, at vi finder en café i nærheden. Det blev i Istedgade, og jeg byder på kaffe. Vi sidder i et hjørne og ser ud på gadelivet.

Hvad fik jer på idéen med at tomle?

- Økonomi... og så tænkte vi, at det var noget grænseoverskridende at tomle... Faktisk tomlede vi ikke, men vi lod folk komme til os. Gennem et blafferskilt med angivelse af målet, og folk henvendte sig selv. Alle var så

flinke. En hyggelig snak - og så var vi godt kørende. Vi kørte med en rig mand, med familier og hippier. Det var faktisk meget nemt. Vi overnattede hos nogle i Hamborg, dem skal vi besøge igen.

Der er mange tilgange til at gå Caminoen, havde I en grund eller nogen forventninger?

- Vi havde måske en forventning om en åbenbaring/spirituel oplevelse, men det skete ikke. Egentlig var der ikke en grund, og skal der være en grund... så er det bare at vi kunne. Troen på: At man kan - hvad man vil. På de 800 km var der lidt skavanker. Julie vrikkede om og fik også lidt vabler, Nanna fik lidt med knæet, men vi havde overhovedet ikke trænet op til turen.

Havde I en sten med hjemmefra?

- Ja fra Tisvilde Strand.

"Walk and talk", man taler så godt når man går, hvad talte i om?

- Vi talte meget om uddannelse, hvad vi kunne tænke os at blive, hvem vi er - og fik en stor portion selvindsigt. Så sig selv sådan lidt på afstand. Faktisk blev det en slags mentalt pleje, i forhold til dit forrige spørgsmål. Faktisk tænkte vi ikke mange tanker, nogen gange var der helt tomt... vi var bare i nuet.

Man møder mange spændende mennesker på sådan en tur, var der nogle I husker godt?

- Ja da...der var Emilie, hende mødte vi efter 2 uger, fulgte og nu er hun en god ven. Vi fulgte i nogle dage. Vi gik også med en journalist fra England, Julian. I nogle dage var vi et trekløver - vi gik ofte i stilhed og lidt hver for sig, men hængte sammen. Så tabte vi ham desværre et sted i den store by. Vi mødte også en der gik rundt med sin mors urne.

Var der en tidshorisont for vandringen, stod der et fly og ventede i enden?

- Nej, vi havde ikke et tidsskema eller deadline. Var vi trætte, så blev vi på stedet, vi var kommet til.

Herberger, var der nogle særlige gode I vil fremhæve?

- Det er sjovt som folk haster af sted for at komme først til det næste herberg. Vi tog det helt roligt, vi havde ikke nogen rytme, vi stod nærmest op, når vi havde lyst, for det meste omkring kl. 9:00 - og vi fik alligevel en seng at sove i når vi nåede frem til næste herberg.

Vi skulle holde styr på økonomien, så vi valgte altid de billige herberger og vi var altid heldig med at få plads, på nær en enkelt gang.

Et særligt herberg var "Casa Magica" der var en god stemning med røgelse, sand på gulvet, hængekøjer, dejlig vin og hygge. Vi blev dog kun en overnatning. Der var også et skønt nonnekloster.

Så er der "Casa Banderos" (Det danske herberg) som ejes af Anne-Marie og hendes mand Gordon. De har 8 senge, charmerende sted med god mad - og så har de rugbrød.

Man kan egentlig godt blive træt af de "klassiske" pilgrimsmenuer. Så vi købte meget ind i de små supermarkeder på vores vej og snuppede et café-besøg på vejen. Indrømmet af og til var vi sultne, men vi overlevede på vores gode humør, to æbler og en smule hvidt brød, for der er ofte langt til næste købmand, en dag gik vi i 9 timer uden fast føde.

Hvordan var vejret?

- Nu var det ikke højsæson da vi gik. Der var hedebløge ofte 30 grader især i slutningen af vandringen. Vi blev noget røde i betrækket, for solcreme havde vi ikke med.

Da I kom i mål. Santiago, hvad så?

- Er det her katedralen?... Der stod den og var pakket ind i stilladser og plastik. Det var en mat følelse. Vi blev et par dage i byen. Katedralen er nok et fysisk mål, men helt overordnet er målet vandringen i sig selv. Vi var så heldige at opleve røgelseskarret svinge i katedralen. Det koster ellers 300 euro at få den i svingninger, men nogen har betalt.

Derefter tog vi et tog til Barcelona og derefter et billigt fly hjem. Pengene var sluppet op.

Skal I afsted igen?

- Ja, men ikke 800 km. Det er langt og hårdt. Ved starten ved Saint Jean Pied de Port i Frankrig og nedstigningen fra Pyrenæerne, der var knap nok en sti, vi kom til at gå en omvej, så lå der et væltet træ, 28 km strabadser af små bjergveje... så var vi næsten færdige. Intet efter var lige så hårdt. Hold da op hvor har vi grinet af den nedtur. Næste gang så vælger vi en anden og kortere rute. Nu er alt udstyret købt og støvlerne gået til. Nanna købte en vandrestav, men glemte den i Astorga. Tre dage efter kom en tysk dame gående med den.

Caminoen - en god indledning til pensionen?

Camino Francés set med friske øjne af en nyudsprungen pensionist. Læs om de mange oplevelser, der ligger og venter på pilgrimmen. Og til sidst om det, der findes, men som man måske slet ikke lægger mærke til...

af Dorthea Clausen

Efter 50 år på arbejdsmarkedet besluttede jeg at lade mig pensionere. Jeg sagde mit arbejde op, bad pensionskasse om at påbegynde udbetalingen af min opsparede pension og kommunen om at påbegynde udbetalingen af min folkepension. Atp'en kom helt automatisk. Hvilken fantastisk følelse af frihed. Hvilket privilegium. Resten af livet vil jeg få mad på bordet uden at skulle arbejde for det.

Mit første projekt som pensionist var at tilpasse mine udgifter til min nye mindre, men livsvarige, indtægt. Det blev til en mindre lejlighed, så jeg ikke skulle bo alle pengene op. I forbindelse med flytningen fik jeg som noget af det første, da jeg pakkede bogkasserne ud, Henrik Friedigers bog 'Mig og Caminoen' i hånden. Den havde han givet mig til min 60 års fødselsdag og skrevet på første side 'måske mødes vi en dag dernede på Caminoen - livets vandring'. Det tog jeg som et tegn og kontaktede straks Henrik for at få gode råd.

Jeg valgte at gå alene. Ingen af dem, jeg umiddelbart kunne tænke mig at gå med, kunne gå med.

Endvidere valgte jeg at begrænse mig til 500 km. Der var ingen grund til at udfordre skæbnen mere end højest nødvendig. Det var længe siden, jeg havde gået 25 km, som var den daglige strækning, som skulle gås, hvis jeg skulle nå frem til Santiago del Compostela på de 4 uger jeg satte af.

Endelig valgte jeg at begrænse min bagage til 5 kg inklusiv rygsækken. Det var det jeg mente, jeg ville kunne klare at bære: Sovepose, silkelagen, et ekstra sæt undertøj og uldtrøje (kunne godt have brugt et skørt til at skift med. Gik i det samme par shorts), skaljakke og -bukser (kunne godt have brugt et par handsker), regnslag, toilettaske, letvægtshåndklæde, vanddunk (ikke nødvendig, da der er vand at få alle steder), bøger, musik og billetter på telefonen, penge (kontanter og Mastercard) og pas.

Når jeg fortalte om min Caminoplan var en typisk kommentar: hvad vil du der?

Det vidste jeg knap. Nu kunne jeg gøre det, som jeg hidtil ikke havde kunnet, fordi jeg skulle arbejde. Ville jeg kunne klare det? Hvad ville det gøre ved mig?

En anden kommentar var: er du blevet religiøs?

Nej, men lad os se, hvad Caminoen kan gøre ved det, var mit kække svar. Ikke at jeg troede det ville gøre noget, for hvem kan efter 200 års kamp for ligestilling mellem køn og racer tro på, at gud er en mand? Det er det de forskellige religioner prædiker.

Endelig var kommentaren, at vejen er asfalteret.

Det bekymrede mig, indtil det gik op for mig, at det, der blev ment, var, at det ikke

er en rigtig vildmarkstur. Det, der tiltalte mig ved Caminoen, var netop, at det ikke er en vildmarkstur. Jeg ville ikke være nødt til at bære telt og mad, men kunne forvente at finde et sted at sove og forplejning på vejen.

Begynder i Burgos

Jeg stod på i Burgos. Det er 500 km fra Santiago del Compostela. På nettet havde jeg købt flybillet til Madrid og retur fra Santiago 4 uger senere, samt en busbillet fra Madrid til Burgos.

Her blev jeg den første dag. Gik på 'Museo de la Evolucion Humana', En fantastisk fremstilling af videnskabens forklaring (arkæologi, biologi, medicin/hjerneforskning) på menneskets udvikling gennem de sidste ca. 4 mio. år.

Bagefter gik jeg i Katedralen. En fantastisk fremvisning af de sidste ca. 2000 års udvikling inden for bygningskunst: romersk,

gotisk, middelalder, renæssance, barok, rokokko. Fra moderne tid er der vist kun afskærmningerne.

Ved barokken citeres en feudaltherre for at have sagt, at det måtte være englenes værk. I sandhed et fantastisk skue, især når man tænker på, at det er fremstillet med datidens teknik. Jeg er ikke i tvivl om, at mennesket, når det anstrenger sig, kan frembringe det mest fantastiske. Men dengang har det sikkert hjulpet på en elendig arbejds løn at blive ophøjet til et guddommeligt væsen.

Sådan klædt på indlogerede jeg mig på 'alberque municipal', hvor jeg fik en køje anvist for natten. Kl. 22 blev lyset slukket. Det passede mig fint, for næste dag ved solopgang skulle min vandring begynde. Det glædede jeg mig meget til.

Konditallet op og skuldrene ned

Det bedste ved Caminoen var, at mit kondital kom op og mine skuldre ned. Jeg tabte mig ikke så meget som 100 g, men der blev ommøbleret. Ben- og ballemuskler blev strammet op, min holdning blev mere rank. Ikke noget dårligt udgangspunkt for mit nye liv som pensionist.

Jeg kom hurtigt ind i rutinen, som var at stå op med solen, 4 - 6 timers vandring kun afbrudt af et stop ved en bar, hvor morgenmaden blev indtaget.

Efter dagens vandring skulle der findes overnatning. Alberque municipal blev mit foretrukne. 5 € for en køje med rene lagner. Jeg havde ikke brug for mere. Soveposen blev som det første rullet ud på køjen som tegn på, at den var optaget, så et varmt bad, tøjvask en øl til at skylle støvet af halsen, en let

frokost og en lille lur inden aftenmaden. Som regel valgte jeg pilgrimsmenuen, som alle barer tilbyder. 10 € for en tre retters menu med en halv flaske vin eller mere, hvis man havde brug for det. Og så til køjs - senest kl. 22, ofte før.

Måske skulle der også ses på kultur efter dagens vandring. Men det blev meget begrænset. Jeg havde rigeligt i de indtryk, jeg fik på min vandring og i samværet med de andre pilgrimme.

Tankerne fløj

Jeg nød at gå med min bagage på ryggen og lade tankerne flyve. Fri som en fugl. Kun de ca. 25 km på Mesetaen, hvor der ikke er forplejning og det var varmt, fik jeg transporteret min rygsæk. Men det fortrød jeg, for da var jeg nærmest vokset sammen med den, og det føltes ikke rigtigt.

Mit tempo var konstant. Jeg kunne ikke finde ud af at holde pause heller ikke, da jeg fik skinnebetsbetændelse (havde snøret mine sko for stramt) eller vabler på 5 tæer (de kom efter 2 uger, hvor det begyndte at gå nedad). Det skulle bare gås væk. Jeg blev 'the walking machine', som min caminofamilie kaldte mig.

Det allerbedste var tankerne, som var klare om morgenen og sidst på turen. Det at have tiden til at føre en tankerække til ende.

Den kristne kultur

Den katolske kirke giver syndsforladelse til pilgrimme, som har gået de sidste 100 km til Santiago de Compostela. Selv om jeg ikke er katolik, gik jeg da i katedralen og tog mod både velsignelse og syndsforladelse. Det skader jo ikke.

Men Caminoen er ikke kun en pilgrimsvej. Det er også en vej, som de sidste 2000 år har forbundet det nordvestlige Spanien med resten af Europa.

Den snor sig gennem et fantastisk kulturlandskab. Man går på veje og broer, som nogle steder er anlagt af romerne. Selv den mindste landsby har en kirke, som er grundlagt i romansk eller gotisk stil og løbende renoveret op gennem middelalderen, renæssancen og barokken. I flere byer dominerer korsfarertidens ridderborg stadig. Alt sammen minder om, at det engang var et tæt befolket område.

I dag er det et højteknologisk landbrugsland. Jorden er tilsået med korn eller beplantet med vin, og landsbyerne er forladte.

Ud over alberguer og barer som betjener pilgrimmene, er der kun få moderne landbrugsbygninger, som viser tegn på liv.

Beboelseshuse, som vi i Danmark kun finder på Nationalmuseet, står og falder sammen. Det virker som om, der ikke er gjort noget ved dem de sidste 200 år. Som om det er 200 år siden, de blev forladt, og ikke de sidste 50, hvor maskinerne har overtaget arbejdet med såvel dyr som jord. Man er gået direkte fra feudal- til industrisamfund. De 150 år med udstykning i små landbrug, som vi kender fra Danmark, sprang man let og elegant over.

Flere steder krydses Caminoen af motorvejen, som er vor tids bidrag til kulturhistorien. Et imponerende bygningsværk, som i omfang måler sig med de største katedraler, men også et klart budskab om, at vi har forladt agerbrugssamfundet til fordel for industrisamfundet.

I al den tid Caminoen har eksisteret, har den stort set ikke flyttet sig. Kun omkring byerne er den blevet asfalteret og tilpasset transport med biler. Mange steder er der anlagt en alternativ sti, hvor landskabsarkitekterne har fået lov at boltre sig med forskellige typer belægning. Ikke så autentisk.

Ude på landet er den mange steder udvidet til også at fungere som arbejdsvej for de store landbrugsmaskiner. Det får den bare til at virke mere autentisk, synes jeg.

Endelig er de steder, hvor den oprindelige vej er bevaret, som regel romantisk groet til, så der knap er plads til en voksen person.

Fællesskab

En svensk journalist, som jeg fra tid til anden mødte, fortalte mig i Santiago, at han på pilgrimskontoret havde fået oplyst, at de hver dag året rundt udsteder ca. 800 pilgrimscertifikater. Det passer meget godt med fremmødet i katedralen, som daglig er propfyldt med pilgrimme, som efter endt Camino tropper op for at få den lovede velsignelse og syndsforladelse.

Selv om de fleste kun går de sidste 100 km, som kræves for at få udstedt certifikat og syndsforladelse (det siges, at spanierne skriver det på deres CV), vrir det med pilgrimme i alle aldre (dem jeg mødte var mellem 20 og 80 år), sociale lag (jeg mødte flest veluddannede) og nationaliteter (jeg mødte ingen fra de arabiske lande). Jeg er lige ved at tro, at kønsfordelingen var lige.

Alle er lige. Man er herligt fri for de 'gode', som jo kun kan være gode, hvis der er nogen, der er dårlige. Alle klarer sig selv og går Caminoen på hver sin måde. Der er ingen rigtig måde at gå Caminoen på.

Nogen går hele Caminoen med deres bagage (og mere til. Utroligt hvad folk slæber rundt på).

Nogen deler den op i bidder og går den over for eksempel 4 år.

Nogen får bagagen transporteret fra herberg til herberg.

Nogen lader sig og/eller bagagen transportere noget af vejen.

Nogen går den slet ikke, men lader sig transportere med bus, taxa eller på cykel.

Nogen går alene.

Nogen går den i grupper.

Buen Camino, hilser alle hinanden.

Caminoen er en kæmpe fælles oplevelse.

På Caminoen kan man opleve fællesskab, som opstår, når mennesker tiltrækkes af hinanden.

Som i alle andre af livets forhold er der bare nogen, man falder i hak med, og nogen man ikke falder i hak med - uden at det skal tilægges større betydning.

Man taler om caminofamilier.

Jeg mødte min caminofamilie allerede første dag. Efter endt vandring indlogerede jeg mig på det første og bedste albergue. Her mødte jeg fire amerikanere som gik sammen, og to andre (amerikaner og englænder), der ligesom jeg gik alene. Vi faldt vældig godt i hak og blev ved med at mødes. For hver gang blev gensynsglæden større. Vi delte caminooplevelser. Vi delte livserfaringer. Vi gik på restaurant/bar. Vi havde det sjovt sammen. Vi delte emailadresser (det gjorde man ellers ikke. Det ville blive alt for omfattende). Engang imellem gik vi sammen (som regel uden at tale). Kort sagt: vi kunne bare godt lide hinanden.

Helt utroligt mødtes de seks af os i katedralen i Santiago del Compostela uden at det var aftalt. englænderen, som var på sin anden etape (hun har delt Caminoen op i tre), var taget hjem. Det blev til et par meget festlige dage, hvor vi fejrede, at vi havde gennemført.

Herudover mødte jeg mange andre spændende mennesker.

En af dem var Jette. Vi var mødtes flere gange og havde talt godt sammen. Vi mødtes igen tilfældigt min sidste aften i Santiago. Jette boede i klosteret San Pelayo - nu præsteskole, over for katedralen. Jeg selv havde indlogeret mig på et værelse i Rua del Vilar oven en lille butik med skinke, ost, vin og andre delikatesser, som jeg skulle igennem for at komme til mit værelse. Også efter lukketid.

Jette inviterede på et glas vin i præsteskolens bar, så jeg kunne se den imponerende bygning. Her sad vi omgivet af mænd i kjoler og gjorde os morsomme over alle de typer, der går på Caminoen.

Jette vil gerne skrive en bog om dem. Ud over mig som walkingmachine, Jette med sin sorte hat og de to kvinder der tog bad iført regnslag vil jeg nævne

- parfolket. Det kunne være lidt anstrengende at begynde dagen med at høre på deres skænderi.

- stavfolket. Især dem, der går foroverbøjet som aber, fordi de bruger stavene som en forlængelse af armene. Det var dog mest irriterende, når de ikke havde dupper på og samtidig gik og stønnede.

- gruppefolket. For eksempel de tre midaldrende herrer, der som børn lige fra morgenstunden var så optaget af at afprøve og diskutere det sidste nye udstyr, at de glemte den ældre kvinde i underkøjen, som prøvede at sove. Senere på turen blev de mere afdæmpet og i katedralen hilste vi hjerteligt på hinanden.

Sex og Caminoen

Hvad så med al den sex? spurgte Jette.

Sex, svarede jeg forundret. Det har jeg ikke lagt mærke til. Tværtimod. Jeg har oplevet Caminoen som asexuel.

Der kan du godt tro om, sagde Jette. Jeg har både observeret det og talt med andre om det. Det sjove er, at der er flere kvinder end mænd.

Vi blev enige om, at det blot bekræfter Darwins teori ('survival of the fittest'), i følge hvilken mandens opgave er at sprede sine gener og kvindens at tiltrække mænd/vælge den bedst egnede. Heller ikke på Caminoen kan en mand tillade sig at lade chancen for at få spredt sine gener gå fra sig.

Det skålede vi på, og næste dag tog jeg flyet tilbage til København.

Årsmøde: Besøg af naboerne

Foreningen af Danske Santiagopilgrimmes årsmøde i Kerteminde blev – som traditionen siger – afviklet sidste lørdag i oktober. Denne gang havde bestyrelsen inviteret repræsentanter for nabolandene til at fortælle om deres pilgrimsruter og muligheder for at vandre – både mod nord og mod syd. Generalforsamlingen valgte et nyt medlem til bestyrelsen: Grethe Dyrby

af Erik Staffeldt

Årsmødet 2015 stod i nabolandenes tegn. Bestyrelsen havde inviteret repræsentanter for pilgrimsforeningerne i Norge, Sverige og Nordtyskland til at fortælle om pilgrimsruterne i deres lande, som danske pilgrimme kan benytte og om visioner for fremtiden. F.eks. er der en ny pilgrimsforening under opbygning i Gøteborg under ledelse af Kaj Jensen. Herom senere.

I Norge er der stærkt fokus på Olav den Hellige, der døde ved et slag i Stiklestad i 1030, og hvis skrin står i Nidarosdomkirken i Trondheim, som er valfartsmålet i denne sammenhæng. Han indførte kristendommen i Norge i 1015. Overalt i Europa er der kirker og kapeller dedikeret Sankt Olav.

Nasjonalt pilegrimscenters direktør Hans Morten Løvrød, fortalte, at ca. 10.000 årligt vandrer Oslo-Trondheim. Når man

vandrer mindst de sidste 40 km kan man få et Olavsbrev, som svarer til et compostela. Der er udstedt 797 olavsbreve i år. Og der er registreret næsten 12.000 overnatninger på de norske pilgrimsveje. Ruterne til Trondheim (der er også nogle fra Sverige) er en del af et europæisk netværk, de europæiske kulturveje, som støttes af Europarådet.

Mens Olavsvejene, der er offentligt finansierede, er rettet mod Trondheim, retter en anden organisation, Pilegrimskontoret, blikket mod syd, mod Santiago de Compostela og de øvrige pilgrimsmaal. Dets leder er Eivind Luthen, og aktiviteterne er finansieret ved private bidrag, donationer og salg af forskellige materialer, samt drevet af frivillige. Eivind Luthen priste ”den danske model” med at pilgrimmene følge ejerskab til stierne. Sådan har man det ikke i Norge.

Begge norske organisationer anerkender, at pilgrimsveje går begge veje. Luthen understreger, at vejen også går sydover. Han vil gerne gøre opmærksom på ruten Oslo-Tønsberg-Larvik, hvorfra der er færge (Color Line) til Hirtshals.

Han har desuden fået lov til at overtage gamle gravsten fra kirkegårdene til at sætte op ved pilgrimsveje med muslingeskallen på. Luthen er både inspirerende og engageret, fyldt med udviklende ideer.

F.eks. har han – som i Skotland – fået sat sponsorerede ”pilgrimsbænke” op: så kan man hvile sig, når man trænger, og det er værdsat, siger han, og tilføjer mere generelt: ”Som pilgrim fandt jeg, hvad jeg ikke vidste, jeg søgte”.

At vikinger og pilgrimme har skibet til fælles har man øje for i Norge. Derfor er Luthen involveret i byggeriet af en kopi af Klåstadskibet på havnen i Tønsberg. Når det er færdig om et par år skal det sejle op til Narvik, året efter til Kirkenæs og Murmansk for at gå sydover gennem Hvidehavet og gennem kanaler ned til St. Petersborg, gennem Østersøen, Øresund og hjem til Oslofjorden. Et stort og spændende projekt.

I Skåne, Blekinge og Småland er der pilgrimsveje, mens Kaj Jensen, der er ved at opbygge en svensk pilgrimsforening, Svenske Santiagopilgrimme, vil lave en rute langs kysten i Skåne og Halland op mod Norge, Jakobsleden, som gerne skal gå Malmø-Helsingborg-Gøteborg og videre mod Oslo, hvorfra ruterne går til Trondheim og Nidarosdomkirken. På ruten er der adskillige pilgrimsspor, bl.a. i Lödöse, som engang var større end Stockholm, og Hasslövs kirke med en en meter høj Jakob-

skulptur. Helsingborg-Gøteborg strækningen rummer adskillige jernbanestationer, så man kan gå enkelte bidder af ruten.

Fra Gøteborg er der færge til Frederikshavn, hvor man kan bruge Hærvejen og Den danske Pilgrimsrute til Helsingør-Helsingborg. Og dermed komme Kattegat rundt. Ligeledes kan man i fremtiden – når ruten er afmærket og etableret – gå Øresund rundt; Kastrup-Malmø-Helsingborg-Helsingør-Roskilde-Kastrup.

Bestyrelsen fik også en nærmere kontakt med nabolanden repræsentanter ved et orienterende møde fredag aften før årsmødet. Dog kunne pilgrimsorganisationerne i Vadstena og Lund desværre ikke deltage, fordi de var til møde i Assisi.

Fred Hasselbach, Rendsburg og Jakobswege in Norddeutschland har nu samarbejdet i 10 år med Foreningen af Danske Santiagopilgrimme. Han fortalte om de nordtyske pilgrimsveje og den tilknyttede hjemmeside samt viste en video om nordtysk pilgrimsvandring. Hasselbach har udgivet en guide for ruten Flensborg-Slesvig, som er en forlængelse af den 4000 år gamle Hærvejen gennem Jylland. Han fremhævede desuden pilgrimsvejen/Jakobsweg Via Scandinavica, som går ned gennem Tyskland fra Rødby-Fehmarn via Lübeck.

Årsmødet bør traditionen tro på både en vandring, denne gang ved Store Bælt, og gruppearbejde ved runde borde, hvor man kunne flytte rundt mellem borde og emner. Her kunne man få uddybet oplysningerne om nabolanden pilgrimsveje, få viden om jobbet som hospitalero/a, ligesom der var et bord for deltagere, der ville høre basalt om pilgrimsvandring, specielt for nye pilgrimme.

Referatet fra generalforsamlingen og bestyrelsens omfattende beretning, som for første gang blev aflagt af Vibeke Mørdrup, kan læses på hjemmesiden **www.santiagopilgrimme.dk**. Til bestyrelsen var der et enkelt nyvalg. Grethe Dyrby, Skanderborg indtrådte efter Tommy Jensen, der ikke ønskede at fortsætte.

Omkring 40 af de 111 deltagere fra hele landet havde taget imod tilbuddet om buskørsel fra og til Korsør og Nyborg, så det var et godt tiltag, især i betragtning af, at der er offentlig transport mellem Nyborg og Kerteminde med lange mellemrum. Undervejs fik årsmødedeltagerne også en del livfuld, musikalsk underholdning af Hillside Gospel Singers, der vakle en del jubel.

Da årsmøderne i princippet holdes skiftevis øst og vest for Store Bælt, er det Sjællands tur i 2016, og planen er, at Ringsted Sportscenter bliver mødestedet. Dato: 29. Oktober. På gensyn.

Hér følger nogle links til hjemmesider om pilgrimsruter i nabolandene:

www.caminodesantiago.me
www.culture-routes.lu/php/fo_index.php?lng=en

Norge: **www.pilegrimsleden.no**
<https://www.stolavways.me/> og
<https://vimeo.com/141998286>

Sverige:
<http://www.pilgrimisverige.se/>
<http://www.pilgrimmedelpad.se/>
<http://www.pilgrimscentrum.se/>
<http://www.pilgrimsvagen.se/>
<http://www.pilgrim-smaland-oland.se/>
<http://kajjensen.se>

Nordtyskland:
www.jakobswege-norddeutschland.de
www.jakobswege-europa.de
www.jacobus-info.de
www.deutsche-jakobus-gesellschaft.de/
<http://www.deutsche-jakobswege.de/via%20scandinavica.html>

Årlig vandring på Sjælland

En strækning af Den danske Pilgrimsrute, som Foreningen af Danske Santiagopilgrimme har etableret, blev gået som "Årlig Vandring" i foråret, nemlig – Svogerslev til Kirke Hvalsø. Andre strækninger er gået af flere grupper året igennem, bl.a. for at afprøve, om de virker efter hensigten med bl.a. afmærkning.

af Tone Kirkeby

25 friske vandrere mødtes den 25. april 2015 ved Roskilde station og startede med at tage bussen til Svogerslev for at vandre til Kirke Hvalsø.

Den første del af turen til Lejre fulgte vi Den Vestsjællandske pilgrimsrute, ved Sagnlandet i Lejre forlod vi pilgrimsruten og gik gennem Slorup Skov til Kisserup og videre til Kirke Hvalsø.

En flot tur i dejligt forårsvejr gennem afvekslende natur og i hyggeligt selskab, vi var en meget homogen gruppe, som gik i nogenlunde samme tempo og fulgtes godt ad.

Turen afsluttedes med en flot andagt i Kirke Hvalsø kirke, med efterfølgende kaffe og kage i Sognegården. Inden andagten var vi heldige at se et stort bryllupsselskab forlade kirken, som altid er en god oplevelse.

Årlig vandring i Mols bjerge

Udgangspunktet for den årlige vandring vest for Store Bælt, der foregik i Mols Bjerge, var Knebel Kirke med Bjørn Nørgaards altertavle.

af Karin Cardel

Vi havde smukt og solrigt vejr den 18. april 2015. Vi var meget heldige, sammenlignet med hvor blandet sommervejret blev i juli med kølighed, regn og storm.

Knebel Kirke, hvor vi mødtes, ligger højt på brinken af et næs og omgivet af eng og mark. "Kette" fra menighedsrådet fortalte udførligt om kirken og specielt om alterpartiet, som er udført af Bjørn Nørgaard. Det er indviet i 2001.

"Alterpartiet består af tre dele. Forrest alterbordet, hugget i en blok af granit fra Mose-lykke på Bornholm. Selve alterbordet bæres af de tolv apostle med de fire evangelister i hvert hjørne. Det er således den første menighed, der bærer kirken. I bordet er en fordybning, der går lodret gennem alteret og er tom. Kristi tomme grav.

Bag alteret står korset. Det er af støbejern, støbt over et trækors. Det symboliserer døden som den uafvendelige afslutning, sorgen og dødens anden natur, det evige liv." (Forkortet uddrag af Bjørn Nørgaards beskrivelse af alteret).

Pilgrimspræsten Elisabeth Lidell lyste en keltisk velsignelse over os inden vores vandring:

*Må Kristus gå foran dig og vise dig vejen;
må Kristus gå ved siden af dig og ledsage dig;
må Kristus gå bag dig og skærme din ryg;
må Kristus være inden i dig
og fylde dig med sin ånd;
må Kristus være over dig og velsigne dig.
Amen.*

Vi gik via Fuglsøcenteret gennem det smukke, bakkede og afvekslende terræn i Mols Bjerge. Der var desværre et enkelt uheld da der var et hul i vejen og en vandrers forvred sin fod.

Foreningen

Vi nød vores frokost ved Spejdercenteret Toggerbo.

Troels Beck guidede os videre gennem fyrreskovene til Tre Høje. Den højeste af bronzealderhøjene er 127 meter. Der er en imponerende panoramaudsigt ud over landskabet, og man kan se hav til tre sider.

Mine to veninder og jeg skyndte os af sted i bil til Karpenhøj for at gøre kaffen og kagen klar til pilgrimmene. Imens fik vi tre gen-

opfrisket alt om vores fælles venner og deres liv. De to veninder har ikke set hinanden i 10 år og mødtes igen på denne vandring, så der var da lidt at tale om...

I år kommer en ny vandring. Det bliver **torsdag den 5. maj**, og der bliver reserveret et større lokale til kaffedrikning. I fjor viste lokalet sig at være for lille i forhold til den store og gode interesse for at være med.

Turarrangører: Troels Beck og Karin Cardel.

Videre mod Santiago – Vézelay – Roncesvalles

I Pilgrimmen 28 fortalte Ole Jellev om sin ensomme vandring fra Trier til Vézelay. Her er beretningen om han videre færd. Ole er frontløberen i den nu opløste gruppe, der under ledelse af Anette Foged Schultz begyndte at vandre mod Santiago fra Viborg i 2011.

af Ole Jellev

Den 16. maj 2015 begyndte jeg årets pilgrimstur Via Lemovicensis, fra pilgrimsbyen Vézelay i hjertet af Bourgogne og videre tværs over Frankrig i en sydvest gående retning ned til byerne Limoges, Périgueux, Ostabat, passerede Pyrenæerne ved Saint-Jean-Pied-de-Port og sluttede af i Roncesvalles i Spanien.

Turen startede med SAS fra København til Paris og videre med tog til Sermizelles, hvor den første overnatning var på campingpladsen i Asquins.

Søndag morgen tog jeg op til Jakobskirken i Asquins, desværre var kirken også denne søndag lukket ligesom forrige år, så det blev kun til et udendørsbillede. Heldigvis var kirken Saint Marie Magdalene i Vézelay åben.

Her sluttede jeg vandringen i 2014, og her skulle jeg selvfølgelig også starte igen. Overværede søndagsmessen, fik også ”startstempel” i mit pilgrimspas, så var alle formaliteter på plads, og jeg kunne begive mig ud på årets pilgrimstur mod syd.

Der er to ruter fra Vézelay, man kan enten gå over La Charite, Bourges og Berry eller den lidt sydligere rute over Corbigny, Nevers og videre til Neuvy Saint Sépulchre hvor de to ruter mødes. Jeg valgte den sydlige rute, hvor der var flere overnatningsmuligheder og jeg benyttede mig af Outdoors, Jakobsweg Via Lemovicensis .

Vandrevæjen ”Chemin de Compostelle” fra Vézelay har også fået det ”blå” stempel som europæisk kulturvej.

De første 12 dage

Ligesom forrige år havde jeg medtaget mit lille letvægtstelt, da det gav en stor frihed for overnatning. Så de første 12 dage overnattede jeg dels på campingpladser og på diverse refuge / pilgrimsherberger. Mange af hospitaleroerne på "refuge Voie de Vézelay" var fra Holland, ofte ægtepar der havde en 14-dages vagt, men jeg mødte også et tjekisk / hollandsk par i Sauveterre de Bèarn, der havde tilmeldt sig for en måned.

I starten kom jeg ikke ind i en caminofamilie, dels fordi der ikke var så mange pilgrimme og jeg overnattede mange gange på campingpladser. Selvfølgelig kunne jeg mærke vægten fra min rygsæk og jeg var også godt træt når jeg nåede frem sidst på eftermiddagen.

På vandreturen fra Bouzais til Châteaumeillant gik det helt galt! Jeg fik ondt i højre læg, som hævede og var meget øm! Øv! De næste 3 dages vandring til La Châtre, Neuville Saint Sépulchre og Gargilesse var drøje selv om jeg var på "speed" piller. Det kunne ikke fortsætte sådan, så jeg valgte at sende mit telt, sovepose og liggeunderlag hjem. Det var lidt af et nederlag, men det gamle skrog kunne ikke klare vægten. Efter at teltet var sendt hjem og jeg var blevet lettet for 2700 g. gik det bedre med benet og efter 3-4 dage droppede jeg helt pillerne.

Caminofamilie

Jeg havde tidligere mødt Cor, en hollænder på 71 år og på Gite municipal Ferme du Château i Gargilesse mødte jeg ham igen og vi slog os sammen; dermed startede det 2. forløb af vandreturen.

De næste dage stødte der flere til og efterhånden var vi en lille caminofamilie, Cor, Alain og François og den lille "franskmand", senere kom også Gi og Maria fra Canada til. Vi gik ikke altid sammen, men vi aftalte hver dag hvor vi ville overnatte og her lavede vi ofte mad og hyggede os.

Cor og Alain skulle gå helt til Santiago, så det blev ofte nogle lange dagsture og vi kom kvikt fremad til Bénévent l'Abbaye, op over Saint Goussaud 668 m.o.h. - den var drøj, men vi blev belønnet med en fantastisk udsigt. Herefter fulgte St. Léonard de Noblad, Limoges, La Coquille.

Mine vandrestøvler var efterhånden godt slidte på hælene og en fredag eftermiddag kom jeg forbi en skomager i Thiviers, haløjsa kan du lave mine støvler til i morgen? om ikke han sagde JA, sikken en service.

I Sorges 18 km før Périgueux holdt jeg en rigtig god fødselsdag på refuge Voie de Vézelay.

Som sagt gik det rask fremover hver dag og jeg kunne efterhånden se at med det tempo ville jeg komme alt for hurtigt frem til Saint Jean Pied de Port! så efter et par vandringsdage over Périgueux til Saint Astier valgte jeg at sige farvel til Cor og caminofamilien og gå kortere dagsture. Det var med stort vemod at skulle sige farvel, for vi havde haft så mange gode timer sammen.

Alene igen

Hermed startede det 3. forløb. Den første dagstur var på kun 14 km, ja, her var der masser af tid – tid til at tænke – se – høre fuglene, fotografere og få en lille lur under et skyggefuldt træ. Jeg havde booket en seng og aftensmad på et privat pilgrimsherberge og Chambre d'hôtes i Niautouneix ved Douzillac.

Ved ankomsten fik jeg en øl, kaffe og kage. Værten fik gæster, så jeg blev inviteret med til spisning om aftenen. Til velkomst fik vi et glas mousserende vin. Så kom der fiskesuppe Bouillabaisse med muslinger og flutes, det smagte rigtig godt. Til afslutning 4 slags ost bl.a. frisk gedeost med kold hvidvin. Næste morgen et herligt ta'selv morgenmad. 30€ i alt for logi og mad. Selv om taget var utæt og det regnede ind i nattens løb, kunne det ikke tage glæden fra en.

På Refuge pélerin municipal i Mussidan (610 km) kom der også 2 tysk/fransk ægtepar som jeg senere skulle møde mange gange. Fra Mussidan mod La Cabane blev jeg ført på vildspor 3 gange, det gav et par ekstra km hver gang. I Fraisse mødte jeg igen Maria fra Canada, hun overtalte mig til at tage til campingpladsen i L'Etang de Bazange hvor man kunne leje et mini pilgrimstelt til 2 personer for 30€ - men det var alt for lille, så vi lejede et mobilhome til 50€.

Det var rigtig heldigt, for det styrt-regnede det meste af natten. Maria havde med vilje fravalgt mobiltelefonen til turen, dermed havde hun ingen mulighed for at reservere en seng, men som hun fortalte, følte hun sig mere fri og havde altid fundet en seng uden de store problemer. Hun havde vandrebogen "Miami Miami Dodo" (ISBN 978-2-916446-48-6) den var med rigtige gode kort og med henvisning til mange overnattingsmuligheder.

Turen gik videre over Port Sainte Foy et Ponchapt, Saint Freme, La Réole, Bazas og Londeix.

Det havde regnet om natten, så græsset var meget vådt og støvlerne var efterhånden gennemblødte da jeg kom til Londeix. Her havde jeg booket en seng på et privat refuge De Ferbos. Jeg kom lidt tidlig til refugiet, det var lejet ud til 25-30 tidligere soldater/pilgrimsvener som havde overnattet dér og spiste frokost inden de skulle hjem. Straks da jeg ankom blev jeg inviteret på mad og drikke, blev plantet ved langbordet, hvor de diskede op med alverdens franske patéer, pølser, pie, flutes og oste samt madpapir til en stor madpakke som jeg kunne gemme til næste morgen.

Den videre vej gik over Captieux, Bourriot-Bregonce og en lille afstikker til Retjons hvor en vejsten fortæller at nu er der kun 1000 km til Santiago. På vejen fra Hagetman passerer man Argelos, den var ved at tage pipet fra mig, så der blev indlagt mange små luftpauser. Den videre vej og opstigning til Sallespisse var ikke nær så slem.

I Orthez overnattede jeg på det historiske refuge Hôtel de la Lune. En vindeltrappe førte op til pilgrimsherberget. Her mødte jeg flere gamle kendinge som Maria og Pascal.

Torsdag den 25. juni var planen at gå til Saint Palais, men jeg var der allerede ved middagstid, så hvorfor ikke vandre de sølle 11 km til Ostabat Asme? Det tog 4 timer! Jeg måtte tage mange små pauser for at få luft – hjertet galopperede i højeste gear - og jeg svedte så meget at mine høreapparater gik i strejke på grund af sved. Efter den første stigning kommer man til tre store træfi-

gurer, hvor der også er en fantastisk udsigt og man kan i det fjerne se den bratte stigning op til Chapelle de Soyarce. Vejen op til Chapelle de Soyarce minder lidt om vejen op til Castrojeriz i Spanien.

Kapellet ligger godt nok kun 285 m.o.h. men det går stejlt op lige fra Saint Palais med 46 m.o.h.

Lidt senere kommer man til "Gibraltar"-stenen der markerer hvor de tre pilgrimsveje mødes:

Le Puy en Velay (Via Podiensis), Vézelay (Via Lemovicensis) og Tour (Via Tourensis)

Sidste overnatning inden Saint Jean Pied de Port var i Izura på Gîte de la Maison Anetelia Ospitalia, og søreme om ikke Maria og Pascal også overnattede der. Der var også et fransk ægtepar, der var startet i Ungarn, de var rigtige søde og hjælpsomme.

Fredag den 26. juni blev den store dag hvor det sidste hul blev lukket med dette fantastiske projekt at vandre fra Viborg til Santiago de Compostela. Det er mit håb, at gruppen ad åre igen kunne mødes og gå samlet ind til Santiago det kunne være rigtigt STORT.

Indgangen til Saint Jean går igennem Port Saint Jean, og straks er man ved Refuge pélerin municipal på 55 Rue de la Citadelle, her kunne jeg sætte min rygsæk ved indgangsdøren som nr. 2 i køen, ret hurtig stod der 10-15.

Det var min plan kun at gå til Saint Jean Pied de Port, men jeg havde et par dage tilovers inden hjemrejsen med fly Biarritz-Paris-København. Så jeg valgte at tage en tur over Pyrenæerne ad Rute Napoleon til Roncesvalles. Det blev en noget anderledes oplevelse end i 2011 og 2013 hvor der var sol og høj himmel. Turen tog 6 timer og 20 minutter, hvoraf de 5 timer foregik i tæt tåge, dis og tussmørke, det var ikke regnvejr, men jeg blev alligevel gennemblødt og for ikke blive kold var der ikke plads til hvil undervejs.

Det var først ved Collado Lepoeder solen brød igennem skyerne og dermed også varmen.

Vel fremme ved refugiet i det gamle Benediktinerkloster blev jeg godt modtaget af de altid venlige hospitalero, fik mit sidste stempel i pilgrimspasset.

Næste dag var der dømt hjemrejsen med bus til Saint Jean Pied de Port, Bayonne, og et kort ophold i Biarritz inden flyturen hjem til København.

En mere detaljeret beskrivelse af Ole's vandring (guide) & overnatningsliste er lagt på foreningens hjemmeside under Litteratur - Gratis elektroniske bøger til download.

På vej mod Santiago – tre uger i Ruhr og Eifel og tre uger videre ad Jakobsvejen til Dijon

Endnu en beretning fra deltagere i den nu opsplittede gruppe, der startede i Viborg i 2011 og nu er kommet et stykke ad vejen – denne gang gik vandringer fra Dortmund til Trier i marts og april 2015, hvor foråret lader vente på sig og i forlængelse heraf den videre vandring fra Trier til Dijon i Frankrig.

af Grethe Dyrby og Mogens Kastberg Nielsen

I marts 2015 blev det muligt for os at tage af sted og fortsætte vandringer fra Viborg mod Santiago de Compostela. Et spændende projekt, som flere gange har været omtalt i Pilgrimmen.

Denne etape går gennem centrale dele af Tyskland, ca. 360 km. Fra Dortmund til Köln er vi i det forholdsvis tætbefolkede Ruhr, derefter i Eifel, hvor det er mere landligt og bakket.

Turen begyndte den 25. marts. Vi havde regnet med at komme ned i et begyndende tysk forår. Det skulle vise sig at være noget ganske andet. De første to uger havde vi blæst, regn og kulde, en enkelt dag endda sne. Vi kunne akkurat holde varmen, mens vi gik, men små pauser undervejs blev det som regel ikke til, ligesom frokostpausen måtte overstås, inden det blev for koldt.

Turen til Dortmund foregik i bus fra Århus. Eurolines har en rute fra Aalborg til Achen, som bl.a. holder i Århus og Dortmund.

Det tog 11 timer. Det var effektiv transport, uden dikkedarer. De to polske chauffører kunne lidt engelsk, men koncentrerede sig om kørslen.. og så lange samtaler med familie og venner i Polen.

Ruhr

Første etape, 6 dages vandring, var frem til Köln. Vi er i Ruhr området, og flere steder bliver man mindet om, at minedrift har været grundlaget for velstand og udvikling. Men selv om området er tætbeholdt, så er det overraskende lidt, det mærkes. Jakobsvejen går mest i skovområder og langs små vandløb og floder.

Efter Wermelskirchen følger Jakobsvejen et vandløb, Eifgenbach, over ca. 16 km til Altenberg. En usædvanlig smuk strækning. Det er et meget benyttet vandreområde med mange stier på kryds og tværs, som det også ses på billedet. Skiltekaos, hedder det vist. Vi passerer bl.a. Altenberg, en samling huse og et imponerende kloster og domkirke, Altenberger Dom. En venlig guide fortalte os, at glasmosaikken var Nordeuropas største.

En herlig oplevelse fik vi i klosteret i Beyenburg. Klosteret fungerer, men har kun en enkelt munk tilbage, Bruder Dirk, og han har travlt. Han er en meget venlig mand, som hjælper ældre og andre i området med behov for det, og passer også klosterkirken. Vi blev indkvarteret i en slags klublokale i kælderens, vel 30-40 kvadratmeter, med hvad vi havde brug

for. Bruder Dirk bød os velkommen, og der var nærmest ingen ende på hans imødekommenhed. På et tidspunkt sagde han, at han endnu ikke havde gjort dagens gode gerning, derfor ville han gerne invitere os på aftensmad! Svært at modstå efter en lang kold dag.

Efter en dag med kuling og regn nåede vi Köln. Det var optakten til en orkan, som betød, at udgang i skove o.l. blev frarådet, og en overliggerdag i byen. De næste dage måtte vi gå omveje i skovene for at komme uden om væltede træer og træer, som kunne være i fare for at styrte ned.

Her inde i uge to måtte der investeres i handsker og halstørklæde.. Vi kunne holde varmen med regntøjet på, men heller ikke mere. En fantastisk gullashsuppe på torvet i Euskirchen hjalp på både krop og sjæl.

Eifel

Syd for Köln går Jakobsvejen i Eifelbjergene, langt vest for Rhinen og Mosel. I bjergene er der store skovområder, og vi går ofte halve dage i skove med enkelte markområder ind imellem. Skove og marker afbrydes af små landsbyer, som er kønne og autentiske, men uden fristelser for en småsulten og halvtørstig pilgrim.

Men de gode oplevelser mangler heldigvis ikke. I Blankenheim, en lille middelalderby, indlogerede vi os på et beskedent udseende Gasthaus "Brüsseler Höfchen. Vi blev mødt af et meget sødt ældre ægtepar, og fik serveret kaffe og øl ved ankomsten. Omgivelserne og deres imødekommenhed fik os til at føle os hjemme med det samme. Værelset var en hel lejlighed, og de ringede for os til en tilsvarende privat udlejer i Kronenburg, som var næste overnatningssted, og bookede værelse for os. Aftenen bød på turens vel mest veltillavede mad på lokal græsk restaurant, familieejet og drevet af et tysk/græsk ægtepar gennem mange år. Det havde været en anstrengende vandredag, det meste af tiden i regulær snevej, flere steder var muslingmarkeringen dækket af sne.

På vej mod Neuerburg ud af landsbyen Ammeldingen bie Neuerburg så vi pludselig muslingskaller tegnet med farvekridt på vejen, et gammelt skilt med teksten "Santiago de Compostela" i hækken og andre pilgrimssymboler. Vi stoppede op og blev så hilst velkommen af en mand, der vinkede til os fra en altan. Han inviterede os inden for i haven og serverede vand og chokolade. Herligt med en uventet pause. Han nød at kunne give vandrere på Jakobsvejen et hvil og en snak. Der blev taget billeder, han havde flere mapper med billeder af pilgrimme, som gennem årene havde været på besøg.

Vi kom til Mosel floden i regnbyger. Vi havde glædet os til et panorama de sidste kilometer med floden, vinmarker og skove. Det blev desværre det næsten modsatte, en skov, som var besværlig at finde igennem, en lille by, en motorvej og en jernbane, som tog udsigten til floden, og som prikken over i'et, et rensningsanlæg, med den dunst, som det nu giver fra sig. Efter 5 km langs floden kom vi til Trier, hvor vi blev et par dage, inden turen gik med tog til Dortmund og bus derfra til Århus.

Vi glæder os allerede til at fortsætte turen. Fra Trier er der ca. 750 km til Le Puy. I vores tempo og hvis bjergene ikke bliver alt for strabadserende, er det ca. 6 ugers vandring.

Beretningen om den videre færd ad denne vej fra Trier til Dijon i Frankrig følger her:

I april sluttede vi tre ugers vandring i Trier, den smukke by med de mange rester fra romertiden. Hen over sommeren besluttede vi os for at begynde hvor vi slap og vandre endnu en treugers-etape ad Jakobsvejen mod Spanien. Denne gang vandrede vi så fra slutningen af august og ind i september.

Vi valgte vejen over Le Puy

Vi havde i 2013 (i Münster) fra lokale pilgrimme fået et hæfte med en meget kort etapebeskrivelse til Spanien via Le Puy, og altså ikke over Vezelay. Ole Jelløv har tidligere skrevet i Pilgrimmen om sin vandring over Vezelay. I hæftet var der henvist til en mere detaljeret vandreguide ("Wandern auf den Jakobsweg von Trier nach Le Puy" fra forlaget Dumont). Det så derfor forholdsvist

enkelt ud at gå over Le Puy. Og vandreguiden blev vores turfører undervejs. Helt overordnet går denne del af Jakobsvejen gennem det nordøstlige Frankrig, videre syd på og vest om Lyon til Le Puy. En samlet strækning, som guiden foreslår 37 vandredage til. Distancen er ca. 860 km.

Vi planlagde også denne gang tre ugers vandring og målet var byen Dijon, en mellemstor fransk provinsby lige på kanten til vinområderne omkring Rhone. Fra Trier til Dijon er der ca. 430 km. Turen til Trier foregik med tog, ca. 12 timers rejse fra Skanderborg.

Ud af Tyskland, Trier – Perl

Ruten i dette hjørne af Tyskland mod Frankrig går dels langs Mosel, dels i et bakket og smukt terræn, med marker og skove. En del er på asfalt en del på stier. Området har tydelige rester fra romertiden. Bl.a. kom vi uden for byen Tawern forbi et gammelt romersk bygningsanlæg, som var smukt istandsat. Afmærkningen var ok, som vi kender den gennem Tyskland med som oftest hyppige og præcise placeringer af den gule musling på blå bund.

Ind i Frankrig

Ruten går ind i Frankrig umiddelbart syd for Luxembourg. Området har i perioder skiftevis været tysk og fransk, og det er i høj grad præget af krigene mellem de to lande, den fransk-tyske krig i 1870-71 og Første Verdenskrig 1914-18. I hver lille flække er der mindesmærker med navne på de faldne, og stederne bliver holdt vedlige med blomster og flag. Historien betyder, at området er tosproget, tysk tales og forstås som fransk.

Landbrug og skovbrug dominerer. Det var for os en overraskelse at se de enorme landbrug med lige så store flokke af kreaturer. Her er virkelig stordrift. Spredt ud i det kuperede landskab ligger små, ofte charmerende byer. De er dog som regel helt uden indkøbsmuligheder, besværligt for en vandrer, som er afhængig af løbende forsyninger. Franskmændene køber ind i de større byer eller i kolossale varehuse, som støvsuger forretningslivet i hundredvis af kilometers omkreds.

Udfordringer med mad og drikke og overnatningssteder. Stor hjælpsomhed

Vores vandreguide anviser steder, hvor der kan overnattes. Som regel er det i den by, hvor dagens etape ender, og kun en enkelt mulighed. Undervejs er der ingenting, og alt sammen betyder det, at vi bliver helt afhængige af, at der er plads. Det var der nu næsten alle steder, kun en enkelt gang måtte vi have hjælp til at komme til næste by. Udfordringerne med indkøb og overnatning bliver til dels opvejet af meget stor hjælpsomhed, som vi mødte overalt. Men, vi skulle hver dag være meget opmærksomme på at have mad med til dagens vandring, og om der var mulighed for indkøb og logi til os ved etapens slutning.

Et eksempel er første overnatning i Frankrig i Saint Marguerite, en meget lille landsby, faktisk bare en række huse. Vi havde været af sted i 11 timer, inden vi kom frem til det værelse, vi havde aftalt i telefonen tidligere på dagen. Vi var meget trætte, var gået forkert og havde haft problemer med at finde ud af præcis, hvor vi befandt os. Det kunne værtinden nok se på os, da vi kl. 20 ringede på. Vi blev straks budt på dejlig varm suppe, som vi spiste sammen med hende i hendes køkken. Det smagte fantastisk og gav ny energi. Den madpakke, vi havde med, overlevede..

Senere på turen overnattede vi i en lille landsby, Brainville sur Meuse. Det var egentlig ikke planen, at vi skulle overnatte der, men det passede godt i forhold til næste dags etape. Problemet var, at vi ikke havde aftensmad med. Det mente værtsparret nok de kunne hjælpe med. Kort efter ankomsten blev vi budt på kaffe i deres have, fik det dejligste værelse og til aften kørt til den nærmeste kro 4 km borte, hvor vi kunne spise. Vi havde regnet med at gå tilbage, men nej, vores vært havde aftalt med personalet på kroen, at de ringede efter ham, når vi var klar til at komme hjem. Fantastisk! Næste morgen fik vi morgenmad i deres køkken sammen med værtsparret, som var fantastisk søde og hjælpsomme.

I blandt var et kloster

Som det er fremgået, overnattede vi typisk hos private, som lejer et eller nogle få værelser ud. Det er altid meget personligt og hyggeligt, og meget at foretrække frem for små eller store hoteller, hvor der ofte intet personale er, men alt foregår ved brug af betalingskort og dørkoder.

Et enkelt kloster blev det heldigvis også til. I byen Langres, en gammel romersk post mellem Lyon og Trier, nåede vi frem til katedralen hen imod halv seks, efter en lang vandredag. Her så vi et opslag om, at kirken havde et værelse med to sengepladser til rådighed for pilgrimme. Det var lige noget for os, så vi skyndte os hen til kontoret, der havde åbent til kl.18. Her mødte vi en kvinde, som på frivillig basis ordnede forskelligt for kirken, herunder indkvartering af pilgrimme. Hun var meget interesseret i vores vandreprøjet, som vi måtte forklare på bedste beskub. Hun lod til at kende Viborg. Vi var mest interesseret i, om værelset var vores.. Det var det heldigvis. Efter at en række oplysninger bl.a. fra pilgrimspasset nøje var indskrevet i protokollen, fik vi anvist værelset. Det var et enkelt værelse med to dejlige senge, et køkken og et badeværelse, som vi delte med nogle yngre mennesker, tilknyttet kirken. Igen en super oplevelse og dejligt afslappende at bo på den måde.

At finde vej

Jakobsvejen i Frankrig til Dijon er på visse strækninger markeret med muslingen, som vi kender den (gul på blå bund). På en del stræk er Jakobsvejen sammenfaldende med de franske nationale vandrerruter GR (Grande Randonnée), som er markeret med vandret hvid og rød streg. Og på en del strækninger er der slet ingen markering.

Gode kort er derfor en nødvendighed. Selv på markerede ruter var afmærkningen ofte mangelfuld, og flere gange måtte vi bruge kompas for at finde vej. Da vi aldrig vidste, hvornår markeringen eventuelt ophørte, måtte vi konstant følge med på kortet, for at vide hvor vi befandt os.

Sproget

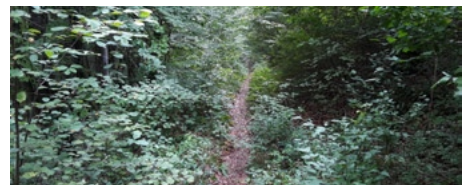
I det nordøstlige hjørne kan man klare sig på tysk. Derefter er det fransk og engelsk. Franskmændene er meget hjælpsomme, også med hensyn til sproget. Men, det er en stor fordel at kunne i det mindste nogle få almindelige ord, og måske små sætninger. Prøver man med det, bliver man hjulpet igennem. Mange kan forstå og tale engelsk. Begynder man en samtale på fransk med at spørge, om man kan fortsætte på engelsk, sker det som regel. I mange tilfælde talte vi kun engelsk, og det fungerede fint.

Vejret

Vi begyndte vandrigen den 25. august, ikke optimalt, men det var, hvad der kunne lade sig gøre. August – september kan være meget varme i Frankrig, og det oplevede vi også, men kun i nogle få dage, heldigvis. Så det gode råd er at vente med at vandre dernede til medio september.

Det videre forløb

Det er vores mål at nå Le Puy i 2016. Det skal vi bruge godt tre uger til, lidt afhængig af, hvor kuperet ruten bliver. Efter Dijon kommer vi ned i vinområdet, det bliver både smukt og dejligt.

Nyt pilgrimshus under udvikling

Det kommende PilgrimsHuset i Maribo ligger tæt op ad domkirken og lige på pilgrimsruten mellem Norden og Santiago de Compostela. Stedet bliver i fremtiden et herberg og refugium med mulighed for retræter. Dets funktioner er under udvikling – ligesom en betydelig istandsættelse

af Erik Staffeldt, fotos: Boje Petersen

Det begyndte med tanken om at oprette et refugium og retrætested for erhvervsledere. Siden er der kommet flere – mere eller mindre - fast besluttede funktioner ind i projektet PilgrimsHuset Maribo. Der er stadig plads til gode idéer.

Det står dog klart efter en temadag i Sognets Hus i Maribo den 18. maj, da fire fra stigruppen i Foreningen af Danske Santiagopilgrimme var indbudt, at der skal være overnatning, café, mødevirksomhed og andagt i et kapel i huset, f.eks. også efteruddannelse af præster og andre.

Det indgår desuden i planerne, at huset kan danne ramme for konferencer, møder og kulturelle aktiviteter med et kirkeligt og eksistentielt indhold, samt uddannelse af frivillige og studiekredse.

Hvis man kommer til huset og skal bruge det som herberg vil man ikke være bundet til – som på Caminoen – principielt kun én overnatning. Man skal kunne deltage i fællesskabet flere dage.

Og begrebet retræter vil formentlig få et mere konkret indhold i retning af øvelse i ”almen dannelse”/livsværdier, kombineret med andagter, eftertænkksomhed og stilhed.

Huset er fundet. Det ligger op ad domkirken og med smuk udsigt fra det kommende kapel ud over Maribo Sø. Arkitekt Kjeld Andersen har tegnet den fremtidige indretning med f.eks. 12 sovepladser. Han er optaget af at give det smukke klassiske hus ”noget sjæl tilbage til sådan et hus, som ikke kan genskabes i nye huse”.

Pengene er fundet. Næsten. A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formål er trådt til med fem af de 7,7 mio. kr., der skal bruges til restaurering af bygningen og andre omkostninger ved etableringen. En forening, der skal drive pilgrimshuset, er under oprettelse og en engageret initiativgruppe er etableret.

Blandt PilgrimsHusets centrale støtter er tidl. direktør på Nykøbing F's sukkerfabrik, Aksel Føns Johnsen, tidl. ombudsmand Hans Gammeltoft-Hansen, biskop Steen Skovsgaard, godsejer Jon Krabbe, Frederiksdal. Desuden har en række menighedsrådsmedlemmer og præster i Lolland-Falster Stift, samt turistorganisationer og kommunerne bakket op. Flere af de velvillige har dog endnu ikke officielt åbnet for pengekasserne. Men de vil gerne hjælpe.

PilgrimsHuset skal drives af frivillige, og netop på temadagen blev der talt om hvordan, man får kontakt med denne gruppe. Flere af temadagens deltagere kunne byde ind med ideer. Ordet hospitalero blev ikke hørt, men det er nok, hvad der bliver brug for blandt de frivillige.

Pilgrimspræst Elizabeth Knox-Seith, der er ansat i Lolland-Falsters og Roskilde stifter, og som fortalte om PilgrimsHuset i Pilgrimmen nr. 28, er tæt inde i planerne.

Huset har foruden domkirken som den ene nabo ruinerne fra det gamle Sankt Birgitta-kloster som den anden nabo på adressen Klostergade 16-20.

Det folkekirkelige engagement i projektet har baggrund i, at der indenfor de seneste år har vist sig en større og større interesse for pilgrimsvandring og for nye måder at møde kirken på. Både besøgende og lokale skal kunne fordybe sig i Maribos historie, og samtidig have et mødested, som kan danne grobund for kulturelle og eksistentielle oplevelser.

På Lolland-Falster er der ved at udvikle sig et større rutenet af vandre- og cykelstier, som gør det muligt for besøgende at se landsdelens kirke- og kulturskatte på en ny måde. Det vil blandt andet blive centerets opgave at formidle de muligheder, som ligger i denne nye form for "oplevelses-turisme".

Derudover skal der være mulighed for at "droppe ind", få en kop kaffe, og en samtale med de frivillige i PilgrimsHuset, der også har et økumenisk sigte, idet der bl.a. bliver et nært samarbejde med Sankt Birgitta-søstrene i Maribo, bl.a. om afholdelse af retræter.

Camino - der er ingen vej udenom

Anmeldelse af James Heimann

Jean-Christophe Rufin er født i 1952 i Bourges i Frankrig, hvor han voksede op hos sine bedsteforældre. Han er uddannet læge, en af grundlæggerne af Læger uden grænser, diplomat, ambassadør i Senegal 2007-10, globetrotter og forfatter. Han blev i 2008 medlem af Det Franske Akademi. Camino – der er ingen vej udenom, er hans første bog på dansk.

Bagsidetekst: *Oprindelig havde jeg bare tænkt mig at tage på en længere vandretur, alene. Jeg så en sportslig udfordring i projektet, en måde at tabe et par kilo på, en måde at komme i form til bjergsæsonen på, en måde at få hovedet blæst igennem på før jeg gik i gang med at skrive min næste bog, en tilbagevendende til en nødvendig beskedenhed efter en periode, der havde været præget af berømmelse og offentlige hverv...*

Ingen grund vejede tungere end andre, det var sådan lidt af det hele. Jeg havde ikke præcis tænkt mig at vandre ad Caminoen. Det var blot en blandt så mange muligheder, jeg havde haft oppe. Troede jeg i det mindste. Jeg var stadig i den fase, hvor bøger og rejsefortællinger får én til at drømme, og hvor man kigger på billeder og går på nettet. Jeg troede, jeg kunne vælge frit og suverænt. Men det skulle efterfølgende vise sig, at jeg tog fejl.

James Heimanns anmeldelse:

Jeg syntes rigtig godt om bogen. Den er en fornøjelse - velskrevet og meget let læselig, men det er selvfølgelig også det mindste, man kan forvente af Jean-Christophe Rufin, forfatter og medlem af Det Franske Akademi. Endnu vigtigere, for os danskere, er, at bogen er fantastisk godt oversat af

Elin Lassen. Hun skriver et mundret dansk uden at give køb på det oprindelige oplæg, og man fornemmer klart det franske sprog bagved det danske. Det minder mig lidt om at høre Prins Henrik: han taler et flydende og korrekt dansk, men på en lidt anden måde end vi er vant til.

Jean-Christophe som person bekræfter næsten alle vore fordomme om "franskmænd" (I ved hvad jeg mener?), og hvis vi mødte ham på et albergue, ville han nok ikke gøre et særlig positivt indtryk på os danskere, men i en litterær sammenhæng er han uden tvivl den rigtig person på det rigtige sted. Hans analytiske, afstandstagerende, selvsmagende, ironiske (franske) tilgang til tilværelsen et cetera, gør ham også klartskuen, og han giver dermed sin læser et ret anderledes og yderst detaljeret billede af, hvad det indebærer at være (blive) en pilgrim, hvordan man opfatter sig selv som pilgrim og hvordan andre ("de lokale") man vandrer forbi opfatter en.

For forfatteren begynder historien i Santiago pilgrimmenes boghandel i Paris. Han beskriver besøget som en meget morsom oplevelse, men bag morsken fornemmer han, og læseren med ham, hvordan han langsomt, om end til at starte med, modvilligt, bliver suget ind i Caminoens og pilgrimmens verden. Denne oplevelse bliver hovedtemaet og omdrejningspunktet i hans bog, og selvfølgelig konkluderer han, i bogens sidste sætning, med erkendelsen af, at han nok bliver nødt til at gå på "valsen" som pilgrim igen.

Jeg bruger helt bevidst ordet ”valsen”, fordi Jean-Christophe, som medlem af Akademiet og forhenværende ambassadør i Senegal, opfatter sit pilgrimsforehavende som en slags personlig deroute. En deroute der, i det øjeblik han påtager sig pilgrimmens persona, forvandler ham til en routard, dvs. en af landevejens lykkeriddere. Det er kun målet, Santiago, og det symbolske i selve Caminoen, der trækker en hårfin skillelinje mellem routarden og pilgrim.

Denne erkendelse kommer allerede på vandringsens allerførste dag, hvor forfatteren fornemmer en ildevarslende rumlen i maven, der tvinger ham til at forrette sin nødtørft her og nu. Han går derfor afsides bag et træ uden at opdage, at han faktisk befinder sig midt i et offentligt parkanlæg. - Åh nej, - tænk hvis en reporter eller en kollega skulle komme forbi nu? tænker han ved sig selv. Så ville offentligheden og akademiet helt sikkert få det at vide! Hvorefter det går op for ham, at de nok bare ville gå videre uden at opdage, hvem han i virkeligheden er. Han er jo bare endnu en ”luset” pilgrim, andre mennesker uden videre kan ignorere.

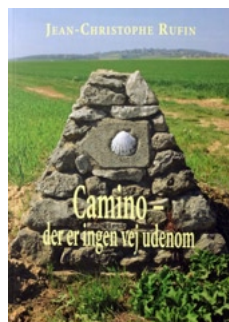
Forfatteren går på Camino del Norte på et tidspunkt, hvor der ikke er så mange på ruten, men, fordi han i forvejen lider af søvnløshed og frygter ”snorkerne” på herbergerne, så har han telt med og sover skiftevis to nætter i telt og en nat på hotel. Således har han faktisk meget lidt kontakt med de andre pilgrimme, men det er netop som han ønsker det. Han er en erfaren alpinist og er vant til at vandre alene og nyde den øde natur. Desværre gavner hans bjergbestiger evner ham ikke ret meget, når det drejer sig om at undgå vabler og sligt. Ingen af vandringsens mere intime detaljer udelades og alle oplevelser, positive såvel som negative, beskrives og føjes ind en pilgrims-

kontekst, der også filosoferer over, hvordan det må have været at vandre som pilgrim i de måske ikke helt så gode ”gamle dage”.

Kombinationen af fortællerens to identiteter: den berejste, kultiverede franskmand som færdes hjemmевandt på de bonede gulve, modstillet ”vagabonden” der er nødsaget til at sove og forrette sin nødtørft i det fri, samt den køligt, litterært analytiske tilgang til tilværelsen på Caminoen, bevirker, at bogen leverer en forfriskende usentimental beskrivelse af, hvordan en pilgrim oplever dette at gå (helt bogstavligt at ”gå”). Jeg er heller ikke tidligere stødt på en så nøgtern, direkte og til tider viis beskrivelse af, hvad en hjemkomst fra Caminoen indebærer. Stilen er måske til tider lige lovlig ”åndrig”, dog uden at den bliver alt for salvelsesfuld. Måske er den også en anelse for selvcentreret, selv om betragtningerne aldrig kammer over i det irrelevante eller det alt for personlige.

Læs bogen og bliv lidt klogere på, hvad det indebærer at ”gå på valsen”. Og til sidst, inden jeg glemmer at nævne det, er Jean-Cristophes bog også meget, meget morsom læsning...

Jean-Christophe Rufin:
Camino - der er ingen vej udenom
www.forlagetarvids.dk
ISBN: 978-87-93185-06-7

Grin, Gråd Og Gaffatape

Anmeldelse af James Heimann

Bogens bagsidetekst:

Grin, Gråd og Gaffatape er 818 kilometer i øjenhøjde. Det er spænding, alvor og sjov. Fortællinger med glimt i øjet om herberger og vabler, stive stænger og borrelia-knæ. Om familiefjender og menneskemøder. Og det er hverken en rejseguide eller en åndelig sjælefærd.

Gråd, grin og gaffatape handler om Lene Theills vandring på den franske Camino fra Saint-Jean-Pied-de-Port til Santiago de Compostela. Vi følger hende i sne, regn, mudder og ubarmhjertig sol. Op og ned ad bjerge, ad grusveje og på toppede brosten. Hun går og går. Mærker hvordan hun bliver svækket – så stærkere og mærker stoltheden over at have overvundet fire års uopdaget Borrelia.

Undervejs møder hun mennesker fra hele verden, og hun deler egne og andres livshistorier med os ledsaget af humor, holdninger og moden indsigt. Vi møder knudemanden og snakkehovedet, udstyrsfreaken, den brasilianske prins og mange andre.

Men vi møder især Lene. Og hun møder sig selv. Glemte tanker, oplevelser og følelser dukker op i vandringens monoton. Alle følelserne vil ud, og det kommer du, og Lene Theill deler det hele med os, ærligt og usentimentalt.

Fra forlagets forfatterprofil:

Lene Theill er 54 år, forfatter, journalist og grafiker. Hun har skrevet flere bøger.

James Heimanns anmeldelse:

At Lene Theills personlige livsrejse skulle ende med en bog, var oprindeligt ikke en del af planen. Men det blev det undervejs, da interessen for hendes facebook-updates greb om sig. Lene skriver selv et sted i bogen:

”Tænk, at det er mindre end et år siden, at jeg var mest syg. Lige før påske blev det så slemt med min krop, at jeg fik gigtfeber. Dengang ville det have været nemmere at blive liggende i sengen. Jeg græder igen. Jeg får tanken, at jeg måske først nu lukker op for den oplevelse, det var, at være så skide bange. Mens jeg gik der, slog det mig, at med 900 daglige følgere måtte der være mange flere, der kunne have lyst til at følge Caminoen fra sidelinjen og sofahjørnet. Og måske har jeg i virkeligheden skrevet den bog, jeg gerne selv ville ha’ læst, inden jeg gik Caminoen.”

Lene Theills bog er et af de mest vel tilrettelagte, professionelle eksempler på self-publishing, jeg endnu har set. Den virker indbydende og lækker. Også sproget er let tilgængeligt. Jeg syntes også, at det er et skægt fif at forfatteren har lagt kopier af sin Facebook Caminoblog ind midt i teksten. Det gør bogen endnu mere nærværende. Jeg har dog en lille anke, idet jeg kunne have ønsket mig, at hun også havde tilføjet et kort-udsnit for hver dagsetape. Det ville være nemmere at følge vandringen, hvis man umiddelbart kunne se, hvor hun har gået. Selv gamle Caminofarere som mig kan ikke huske alt. Vi er måske heller ikke standset de samme steder som hun, og de

nye håbefulde der snart skal ud at gå ville have fået en bedre ide om, hvad der venter dem.

Alle (eller næsten alle) har en eller anden meget personlig baggrundshistorie der har nærret deres ønske om gå Caminoen. Forfatterens historie med eftervirkningen af en uopdaget borrelia infektion ramte mig især, idet jeg nu tre gange har måtte gennemgå en penicillinkur pga. mistanke om, at jeg havde pådraget mig borrelia. (symptom: en stor cirkelrund rød plet efter et flåt-bid). Jeg kan tilføje, at hendes historie desværre ikke er enestående, og at jeg efterhånden har hørt adskillige beretninger om uopdaget borrelia, og de invaliderende eftervirkninger dette lægesjusk kan afstedkomme. Modigt gjort, at forfatteren alligevel gik de mange kilometer, selv med disse alvorlige odds imod sig.

Alt i alt afspejler bogen en frisk og usentimental tilgang til livet, samt giver et både begejstret og detaljeret billede af, hvor begivenhedsrigt (og udfordrende) det kan være at skulle begå sig på Caminoen i forhold til alle de mennesker, man møder og må relatere til undervejs, indbefattet situationer, der i dagligdagen hjemme nok ville høre intimsfæren til. Og når man så, som forfatteren, oven i købet heller ikke selv ikke selv er på toppen, hverken fysisk eller psykisk, så må man tage hatten af for hendes gå-på-mod!

Måske er Lene Theills Camino-beskrivelser lige en kende for detaljerede for min smag. Efter indtagelsen af den tyvende bocadillo og cola var jeg i alt fald blevet godt mæt, og når dertil kommer side op og side ned med grublerier om hun evt. skulle møde (eller ikke møde) Jørgen og de andre et sted på vejen eller i albergerne, samt hvor mutte el-

ler muntre de var, så orkede min medfødte (mangel på?) empati ligesom ikke mere. Jeg må ærligt indrømme, at jeg begyndte at skimme siderne lidt vel meget i min søgen efter lidt mere "sul på benet". Ikke fordi der ikke er noget at komme efter. Der er mange gode iagttagelser, både hvad angår de andres og forfatterens egen situation i nutid og fortid og evt. fremtid, men tekstens ligefremme, klart formulerede sprog har desværre også den bagside, at den ofte får et vel lidenskabsløst og "reportageagtigt" præg over sig.

Med passende redigering ville bogen sandsynligvis have udgjort et mere vægtigt bidrag til den efterhånden fyldige danske Camino litteratur, men som den er nu (og det er selvfølgelig en personlig vurdering), kan jeg bare ikke få armene helt op over hovedet.

Lene Theill:

GRIN, GRÅD OG GAFFATAPE

FORLAG: REFLEKSION

<http://www.theill.dk/>

ISBN: 978-87-995738-1-3

Johannesvejen – Med disciplen Johannes på pilgrimsrejse

Anmeldelse af Bent Jul

Jeg skaffede mig et hovedbrud, da jeg sagde ja til redaktionens anmodning om at anmelde arkitekt Hans Lyngsgaards nye bog "Johannesvejen". Den er ikke let at skulle anmelde, for den beskriver meget andet end den pilgrimsvej, som forfatteren i titlen kalder "Johannesvejen". Bogen er i mindre grad en vejbeskrivelse end forfatterens egen indhøstede livsforståelse og åndelige indsigt. Jeg gætter på, at jeg fik bogen, fordi jeg for år tilbage anmeldte Hans Lyngsgaards (HL) første bog "Marias lære – Jomfru Marias pilgrimsrute" fra år 2007.

Ruter og tema

I "Marias lære" følger vi HL fra Bingen i Tyskland til Efesos i Tyrkiet. Her går han under indre vejledning af Jomfru Maria m.fl. I den nye bog går turen fra Efesos over Samos og videre som sejlads mellem den lange række græske øer, der kendes som Dodekaneserne. På øerne Patmos, Leros, Kalymnos, Kos, Nisyros, Symi og Rhodos foretages vandringer under sikker aflæsning af landskabet og med indre guidning. Denne guidning foretages af evangelisten Johannes, Jomfru Maria, den græske mytologis Gaia og enkelte gange af Jesus. Endvidere er der ofte kontakt til stedets engle, som i nogle tilfælde er ingen ringere end de to kendte ærkeengle Michael og Gabriel. Turen i Dodekaneserne foregår ved at følge Johannes' anvisninger undervejs, altså ingen rejseplan. Pilgrimsrejsen svarer efter HL's opfattelse til de missionsrejser, som Johannes foretog efter, at han sammen med Maria havde slået sig ned i Efesos. Turen her er ikke en "rigtig"

fordybende pilgrimsvandring, men snarere en grundlæggende læring igennem forskellige bevidsthedslag. HL ser rækken af øer i Dodekaneserne som udtryk for energien i et chakrasystem med Rhodos som rodchakraet og Patmos som kronechakraet. (Tilsvarende opfattelse kan pilgrimme have af Camino Francés.)

Senere foretager HL igen en rejse sammen med Johannes. Denne gang på øen Kreta. Her må han gennem strabadserende lange vandringer, som giver ham mere tid til fordybelse af de store indsigter, som opstår ved Zeus-hulen på Dikti-bjerget, i fortidspaladset Knossos og ved Zeus-hulen på Ida-bjerget. Indsigterne her beskriver HL som at "kristusindstrømningen fødes", som at få "foretræde for Forfædrenes Råd" og som et "møde med Astarte" samt en dybere forståelse af Kristusbarnet. HL's villighed til at åbne sig for dialog med Johannes og Astarte m.fl. er vigtig for at komme i kontakt med deres visdom. Deres guidning er nødvendig for overhovedet at kunne find vej og vide hvilke steder han skal opsøge. Arkitektens hang til at aflæse landskaber og hans villighed til at forstå bjergenes urkraft med dybde og højde er ligeledes afgørende for hans indtagelse af visdom.

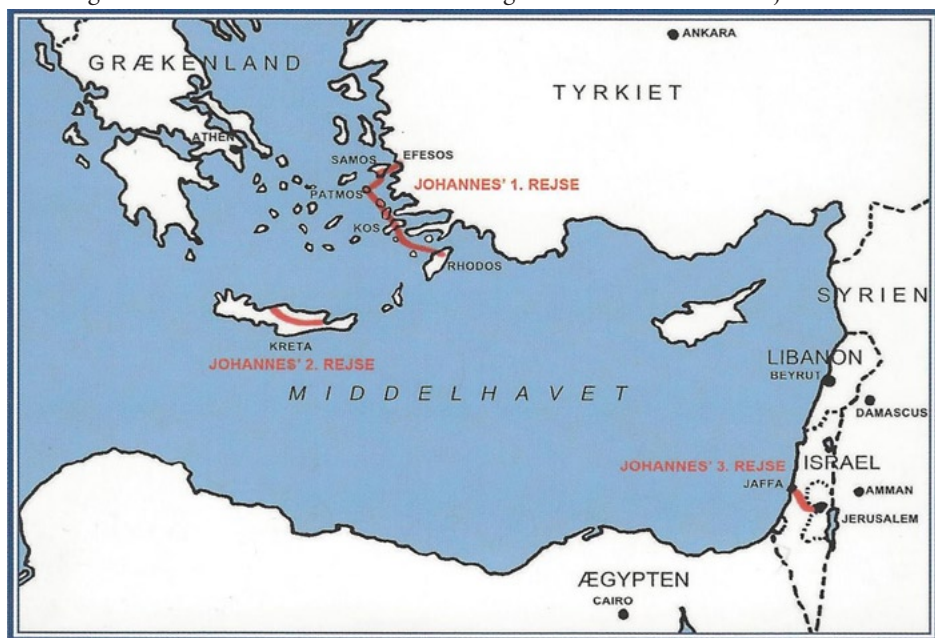
For mig ser det ud som om at vandringen på Kreta er HL's egentlig højdepunkt, hans Santiago de Compostela. Indtrykkene skal dog fordøjes og integreres i dagliglivet på et dybere forståelsesniveau. Derfor siger HL også ja til Johannes' forslag om at følge ham på en sidste rejse.

Denne sidste rejse kommer - som alle andre end HL selv forlænget har gættet - til at gå til Jerusalem. Det sker tre år efter rejsen til Kreta. Det blev til tre uger i følgeskab med Johannes, Jesus, Maria og Astarte. Som alt andet integrativt arbejde - dermed mener jeg integration af åndelig visdomserfaring med ens personlighed - er ikke en straight forward proces. Heller ikke for HL, hvilket også gør dette sidste afsnit knudret og måske overflødigt. Enhver pilgrim ved, at det ikke er selve pilgrimsvandringen, der er udfordringen, men processen efter hjemkomsten. Israel bliver til vandring frem og tilbage mellem Jaffa og Jerusalem med oplevelse af Marias indsovning, med hendes ligs transport til Dormitionskirken i Jerusalem, et ophold i Emmaus, et kort besøg i Betlehem, et længere ophold ved Genesaret sø i Galilæa og et kort møde med den Maria Magdalena, som HL kender fra pilgrimsbyen Vézelay i Frankrig.

Kan bogen anmeldes?

Ingen tvivl om at jeg havde svært ved at lægge bogen fra mig - ikke fordi den har et særligt spændingsmoment, men fordi den alligevel illustrerer en fremadskridende proces. Med bogens kvalitet ligger ikke i, at den er brugbar som guidebog. Den sender os ikke ud for at markere endnu flere pilgrimsveje. Men bogen er så ualmindelig - trods sin fine opsætning og arkitektens illustrationer - at den for mange er uforståelig og måske vil byde dem imod. Den er umulig at anmelde, for hvordan skal man forholde sig til andre menneskers åndelige "arbejde". Jeg spurgte derfor flere af mine sommergæster i ødegården (hvor jeg læste bogen), om de ville læse nogle afsnit og fortælle mig, hvad de syntes om det. Og ganske rigtig fik jeg svar, der stritter i alle mulig retninger.

Min naturvidenskabelige datter siger: "Den er svær at læse" og spørger så: "Far, går han og taler med Gaia undervejs? Er Gaia ikke

en slags personifikation, af det vi kalder 'Moder Jord?'. Hun husker lidt fra oldtidskundskabstimerne, og jeg tilføjer: "Jo, han er lidt ligesom et naturmenneske, der tager naturen alvorlig og er her i dyb kontakt med den. Måske mere end dig, som ellers har studeret biologi.", svarer jeg. "Ja, men der er jo også andre figurer, som han taler med. Det kan man ikke – det er jo digt!". Jeg begynder at svare: "Nej, jeg kender ham faktisk, for jeg kommer i hans nedlagte præstegård et par gange om måneden, hvor vi lejer hans store rum på førstesalen. Jeg ser ham oftest gå i overalls og ordne hus og have. Han er meget jordbunden og har brugt sit liv som arkitekt for alle slags bygninger. Han har dog en særlig hang til vand, og har bygget svømmehaller. "Ja, men arkitekter kan vel miste fornuften og bare digte hvad som helst!". Jeg svarer: "HL har interesseret sig for at åbne til det åndelige og tager rejsernes oplevelser konkret. I skrivelserne har han sat sig ud over konventionerne". Jeg kan se, at min datter ikke hører efter længere. Det er for meget for en biolog. Jeg ville ellers så gerne fortælle hende om hvordan bevidsthed kan opfattes som lagdelt. Vi kunne have drøftet om HL lægger sin bevidsthed i et såkaldt astralt niveau og kombinerer dette med den mentale bevidstheds velkendte intuition. Eller vi kunne drøfte, at det ikke er ualmindeligt, at man i en personlig proces kan få adgang til et særligt vidensslag, der manifesteres i drømme eller i en slags åbenbaring. Men det går ikke for en biolog – og slet ikke for én af den slags hvor filosofi og kultur ikke rigtig har fundet sin plads. Jeg slutter derfor den hændende samtale ved lige at nævne et argument fra en af sidste århundredes største videnskabsmand: "C. G. Jung opererede jo med arketyper. Det er måske en række af dem, der har udfoldet sig for HL." At tale om arketypernes udfoldelse har imidlertid ingen

mening overfor en moderne sekulariseret videnskabelig hjerne.

En anden af ødegårdens sommergæster er vant til at omgås åndeligt stof og har mange erfaringer som pilgrim. Hun siger: "Den bog skulle han aldrig have skrevet. Det er jo vås." Jeg svarer: "Du har ligesom mig hørt HL's foredrag om bogen. Både du eller jeg er enige om, at HL er autentisk i sin beretning. Der er ikke lagt meget til eller trukket fra! Den ærlighed er sjælden." "Joh, men derfor behøver man jo ikke skrive noget så personligt - og så udgive det!", svarer hun insisterende. Jeg må indrømme, at det kan være en faldgrube. Shirley MacLaine skrev en meget læst bog "Camino", som jeg synes var alt for personlig til udgivelse. Og så forstod hun ikke selv, hvad det var, hun var ude i. Hun forstod ikke at se sit eget sinds forvrængninger. Det gør HL derimod og beskriver det nænsomt." "Jah, men alligevel!", siger hun. "Du må huske", siger jeg, "at der også er den forskel mellem Shirley MacLaine og HL, at han beskæftiger sig med, hvad vi kunne kalde høje arketyper. Dermed er beskrivelsen forbundet ind i det kollektive og har en appel til alle - uanset hvilken tilgang de har til det åndelige. Selv pilgrimme, for hvem det åndelige kun spiller en lille rolle, vil kunne finde det interessant – bare han har fulgt lidt med i skolens religionsundervisning og historietimer." Argumentet blev forstået, men enige blev vi ikke.

Flere andre feriegæster bladrede lidt i bogen. De syntes uinteresserede. Selv den sommergæst, der netop var vendt hjem fra en badeferie på Rhodos. Der havde han så sandelig været i rodchakraet. Jeg kunne nu ellers godt have undt ham en mere intens ferie med stof til eftertanke.

Selv synes jeg, at HL er modig. Han er klar over, at berøring med ånd meget let vil blive mistolket gennem læserens fordomme. Faktisk findes der alt for mange pilgrimsbøger og artikler om pilgrimsvandringens geografi og banale oplevelser. Når man endelig har en pilgrim, hvor åbenheden til det åndelige er afgjort styrende for vandringen, er det bemærkelsesværdigt. For mig er bogen udtryk for en post-postmodernistisk tilgang til livet. En tilgang hvor man lader ånden få plads og styrer sindet, så der kan ske en gedigen fordybelse i livets energi. Det er derfor vi er pilgrimme.

Bogens temaer, stemmer og indtryk er personligt formidlet. Det er ikke videnskab. Jeg vandrer på min måde, opfatter på min måde, tolker på min måde og får givet, hvad min sjæl har brug for. Det samme gør HL. Jeg vil ikke kunne gøre HL's rejse. Jeg har andre behov for fordybelse. Og dog, så føler jeg mig på samme vej som ham. Tillykke til Borgens forlag, tillykke til Hans og forhåbentligt mange læsere.

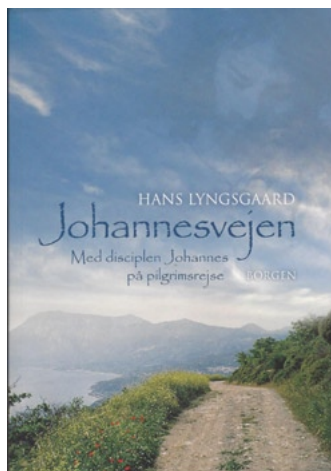
Lidt fra bogen om hvordan Johannes viser vej fra byen Tiberias:

"Efter at have velsignet vandet gik vi ud for at finde et hotel. Johannes sagde, at han ville føre mig hen til et. Gaden sluttede, og jeg måtte op på en større vej. Videre nordpå langs Genesaret sø. "Hvor langt skal vi gå" spurgte jeg. Johannes syntes ikke helt at vide, hvordan han skulle angive det. "En kilometer" spurgte jeg. Hvad er en kilometer?" spurgte han. "Godt tusind skridt" svarede jeg. Johannes nikkede blot. Der var flere hoteller, men han ville ikke op til dem. Langsomt kom vi gennem forstæder, og byen tyndede ud. Ved bygrænsen spurgte jeg igen, og nu svarede Johannes "To kilometer". Okay, sagde jeg lidt tvivlende. Landet blev mere og mere bart og ubeboet, så efter en tid kunne jeg ikke lade

være at spørge, om der ville være to kilometer hele vejen til Kapernaum. "Nej, to kilometer fra Tiberias" rettede han. Landskabet ændrede sig. Et bjerg skød sig ud i søen.Men intet tydede på, at der var et hotel i nærheden. Der så ikke ud overhovedet at ligge huse ved søen. Min tvivl kom op, og jeg spurgte igen, hvor langt der var. "Det første hus ...nej, det andet" sagde han. Jeg så ingenting. Lidt efter fik jeg øje på en lund. Nede ved søbredden, og i lunden dukkede et par hustage op. Det ville være helt utroligt, hvis der skulle være et hotel dér, ud til søen, tænkte jeg. Jeg gik forbi det første hus, og da jeg kom helt hen til det andet hus, kunne jeg knapt tro mine egne øjne. Det beskedne hus var et YMCA hotel. Og minsandten om de ikke havde et værelse for to dage."

Episoden står den dag i dag for mig som et bevis på, at mine åndelige vejledere ikke er fantasifostre."

**Hans Lyngsgaard:
Johannesvejen – Med disciplen Johannes
på pilgrimsrejse
Borgen
ISBN 978-87-21-03701-1**

Vandring Assisi – Rom

Foreningens ”lange” årlige vandring gik i 2015 til Italien. 15 medlemmer sluttede op om arrangementet, der blev gennemført i slutningen af oktober.

af Erik Staffeldt og Ingrid Christiansen

Ikke to dage lignede hinanden, landskabsmæssigt og terrænmæssigt. Bøndernes arbejde i markerne med pløjning og harvning og med olivenhøsten kunne man skiftevis se.

En dag med mange op- og nedture i en skovs morænelandskab, og en dag med mere lige og fladere strækninger. Og en dag med et langt stykke original romervej. Historiens vingesus.

Det handler om Foreningen af Danske Santiagopilgrimmes tur Assisi-Rom i 10 dage i sidste halvdel af oktober. Oktobervejret? Glimrende, kun lidt ubetydelige regnbyger. Regnbukserne kom end ikke frem. Men det kunne blive koldt i korte overgange mellem det gode vandrevejr og om aftenen.

15 mennesker fra hele landet deltog og fandt selv vej med fly og tog til Assisi, hvor der var en fin indkvartering i et lille hotel bygget i Santa Coletteklostret og drevet af frivillige

centralt i byen. Halvanden dag i den smukke middelalderby gav god tid til at vandre rundt i mindre grupper eller helt individuelt.

Fællesrundvisningen, som blev ledet af den danske broder Theodor i den store basilika San Francesco, der rummer både en over- og en underkirke samt krypt med Sankt Frans' grav, blev en betydelig oplevelse. Broder Theodor delte ud af sin store viden om kalkmalerierne, deres opståen, enkelte om- og tilmalinger gennem århundreder. Den første katedral blev opført på blot tre år af en masse tilrejsende bygningsarbejdere. Basilica Di Francesco er hovedkirke for den del af franciskanerordenen, som hedder konventualerne. Andre grene kaldes kapucinere og mindrebrødrene. Gennem årene er opstået flere forgreninger af franciskanerordenen, hvoraf mange blev slået sammen i slutningen af 1800-tallet. Der har bl.a. været diskussion om fattigdomsbegrebet, som gælder for brødrene.

26 steder I Danmark er der i øvrigt opført franciskanerklostre gennem tiderne, det første i Ribe i 1232.

Efter et par døgn i Assisi blev gruppen kørt ca. et par timer frem til vandringens udgangspunkt, Gallina, en samling huse med en herlig landsvejsbar, hvor manden og konen serverede alskens lokale lækkerier.

Målet var Radicofani, næste dag Aquapendente, derpå Bolsena, Viterbo og Vetralla, hvorfra toget befordrede selskabet de sidste 60 km til Rom.

Dagsvandringerne varierede fra godt 20 til godt 32 km. Den velafmærkede rute kom

gennem afvekslende landskaber. Også sovestederne var forskellige, lige fra egentligt herberg til det mere luksuriøse Agriturismo. Troels Beck havde sørget for at booke indkvartering og en række hovedmåltier, så det var vel tilrettelagt.

Foreningens formand, Vibeke Mørdrup og bestyrelsesmedlem Tone Kirkeby fungerede som gruppeledere.

I Rom var der to hele dage til rådighed, og mindre grupper kiggede nærmere på byens mange seværdigheder, herunder deltagelse i søndagsmessen, der blev celebreret af selveste pave Frans.

Nogle af deltagerne kom tidligt af sted søndag morgen for at komme i Peterskirken for at deltage i messen, som blev celebreret af selveste Paven under iagttagelse af den glimmer og pragt, som netop kan opleves i denne kirke og som DR har en særlig forkærlighed for.

Den sidste dag, før vi skulle med flyet hjem, havde vi kun et par timer til rådighed. Alting og ingenting.

Vi gjorde bare det, at vi modsat de andre dage i Rom drejede til højre, da vi gik ud af hotellet. Ingen forventning af nogen art. Men sådan set mange indtryk og "oplevelser" alligevel. Vi så, blev vi enige om, den største byggekran vi nogensinde havde set. (glemte at tage billeder). En pæn og moderne kirke. Sågar en stor park næsten lige i nærheden af, hvor vi boede.

Og så kunne vi også have kommet til bridgeundervisning. En lille kop et eller andet blev det også til. Så skulle vi også ud til Lufthavnen.

Foreningen

Nyt fra Santiago de Compostela

af Henrik Lieberkind og Henrik Friediger

Helligt år i utide

Hellige år i Santiago er årstal, hvor Sankt Jakobs Dag – den 25. juli – falder på en søndag. En af de særlige begivenheder, de hellige år, er, at Den Hellige Dør i katedralen bliver åbnet, så man kan gå ind i katedralen gennem den og derved (håbe på at få) ekstra meget syndsforladelse med dertil hørende afkortning af de smertefulde år i Skærsilden. Næste hellige år er 2021.

Nu har pave Frans imidlertid proklameret et ekstraordinært helligt år i det meste af 2016 som *Barmhjertighedens år*.

Paven proklamerede samtidigt, at de hellige døre i Roms kirker skulle åbnes og dette har ærkebiskoppen i Santiago annonceret at ville følge. Så tager man af sted i år vil man få en ekstra chance for at vandre igennem Den Hellige Dør uden at skulle vente til 2021.

Pilgrimskontoret flytter

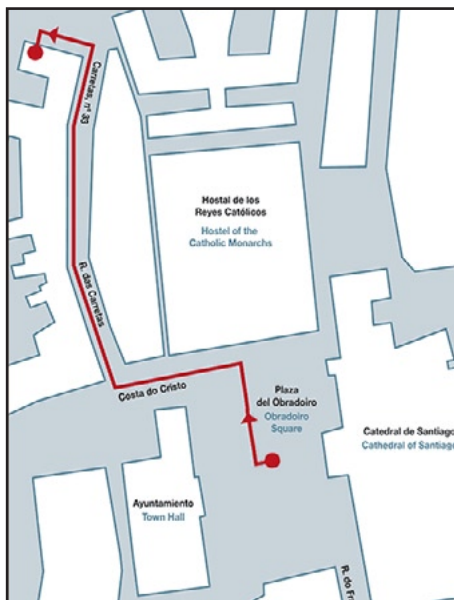
Der er nu åbnet et nyt pilgrimscenter i Santiago. Det hidtidige pilgrimskontor i Rua Vilar er lukket og er blevet erstattet af et helt nyt og meget større pilgrimscenter på den anden side af katedralen. Adressen er:

Oficina de Acogida al Peregrino

Rúa Carretas, n°33

E - 15705 Santiago de Compostela

og pilgrimscenteret er et totalt nyrenoveret gammelt hospital og plejehjem. Ud over udlevering af pilgrimsbeviset, Compostela, indeholder centret diverse samlingslokaler for pilgrimme, et kapel, et turistkontor og et opbevaringssted for de rygsække, som man ikke længere må tage med ind i katedralen. En epoke er slut – det nye skal nok blive godt.

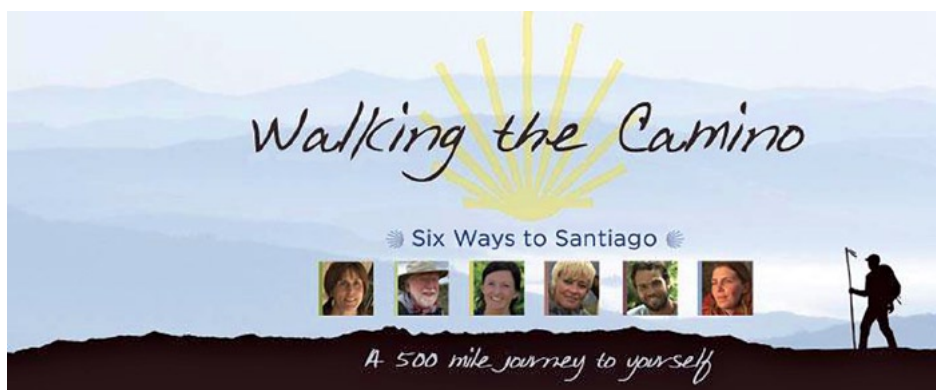
Aktiviteter

Foreningen af Danske Santiagopilgrimme arrangerer for hvert år flere og flere aktiviteter. Det er et ønske fra medlemmerne og giver os mulighed for at møde hinanden og udveksle oplevelser og erfaringer samtidig med, at vi får inspiration til nye vandringer - og på vandringerne tillige holder formen vedlige.

På denne og de følgende to sider kan du finde informationer om diverse arrangementer i foreningens regi - film, foredrag og vandringer. Nogle af dem er færdige til tilmelding allerede nu. Andre er under forberedelse.

På foreningens hjemmeside kan du hele tiden følge med i opdateringer af allerede annoncerede arrangementer og få informationer om nye.

www.santiagopilgrimme.dk / **Egne arrangementer**

Københavnerpremiere i Park Bio - Østerbrogade 79

Mandag, den 21. marts 2016 kl. 20:00. Tlf. 35383362

Filmen vil blive vist hele ugen inkl. Skærtorsdag og Langfredag
Tjek tidspunkter i dagspressen og på foreningens hjemmeside

Filmaften, tirsdag 8. marts kl. 18.30 på stort lærred i
Konventhuset (bag Domkirken v/ kirkekontoret)
Domkirkestræde 10, 4000 **Roskilde**

Filmaften, torsdag 7. april kl. 19.00 på stort lærred i
"Byens Bio", Møllegade 10, 7300 **Jelling**
Billetpris kr. 60,-

Foredrag

Fra Assisi til Rom - ad pilgrimsruten 'La Francigena'.

9. marts 2016, Odense Seniorhus kl. 19.00

En gruppe fra Foreningen af Danske Santiagopilgrimme, heriblandt tre fra Fyn var i oktober 2015 på en 11-dages vandretur i Italien.

Lysbilleder og fortællinger om på denne spændende tur med byerne Assisi og Rom, samt vandrestrækningen fra Toscana til Rom,

v. Gitte Østergård og Susanne Larsen, Nyborg.

Kr. 40,- der betales ved mødet.

Vandring

Vandring til Øm Kloster fra Alken

Lørdag 30. april

Se nærmere på hjemmesiden. Kontakt og tilmelding: grethedyrby@gmail.com

Vandring i Naturparken Mols Bjerger (Kr. Himmelfartsdag)

Torsdag 5. maj 2016

Mødested: Knebel Kirke.

Efter deltagelse i gudstjenesten, vandring i det flotte terræn

i Mols Bjerger, ca 14 km. Turen slutter på naturskolen Karpenhøj,

med kaffe. Deltagelse: Gratis for medlemmer. Gæster kr. 50,-.

Tilmelding til e-mail: karincardel@hotmail.com

Vandring fra Nyborg til Odense (Pinsen)

14-16. maj 2016

Igen i år afvikler Fyns Pilgrimsvandring ture fra de fynske kystbyer til Odense.

Vi er vi med på ruten Nyborg- Odense.

Over tre dage går vi 46 km på 'pilgrimsruten'. Vi besøger Nyborg slot og vandrer

via Kullerup, Ellinge, Rolfsted, Fraugde til Odense Å som følges ind til Domkirken

i Odense, hvor alle grupperne mødes 2. pinsedag til festgudstjeneste kl. 16.30 som

afslutning på vandringen. Endelig tidsplan foreligger senere. Supplerende information

(pris og forplejning): kontakt Gitte Østergaard på mail: jpminven@turbopost

eller Susanne Larsen på: susanneogkurt@privat.dk

Todages-vandring fra Vordingborg til Maribo

20.-21. maj (foreløbige datoer)

Vi vandrer fra Vordingborg over Sakskøbing (overnatning på vandrerhjem) til Maribo

i forbindelse med åbningen af PilgrimsHuset i Maribo. Vi regner med indkvartering i

det nye pilgrimshus. **Mere information på hjemmesiden.**

Vandring til Kongernes Jelling

Fredag - søndag 26-28 . august 2016

Tag med til: Kongernes Jelling, det nye udstillingsområde for Jellingmonumenterne og deltag i besøget i det helt nye formidlingscenter, der tæt på Jellinghøjene fortæller historien om tiden, da Jelling var centrum i den danske historie, hvor Gorm den Gamle og Harald Blåtand levede.

Santiagoforeningen arrangerer et pilgrimstræf i Jelling med to ruter:

Nordruten starter i Nr. Snede, herfra vandres (17 km) ad Hærvejen langs vandskellet, forbi udspringet af Danmarks længste å, Gudenåen og Danmarks vandrigeste, Skjern Å. Vi vandrer på højderyggen af kuperede morænejorder. Overnatter på Kollemortens Hærvejscenter. Lørdag vandres videre til Jelling (19 km). Overnatning på hærvejsherberget der.

Sydruten starter v. Kongeåen. Der vandres via Skibelund Krat, Askov og Vejen nordpå, til overnatning på Hærvejscenter Øgaard (32 km). Lørdag vandres videre via Bindeballes historiske købmandsgård, Vejle ådal, Fårup sø til Jelling (23 km). Overnatning på hærvejs-herberget der.

Fælles: Du kan parkere din bil ved herberget i Jelling eller ta' toget til Jelling. De to grupper fredag bliver transporteret i bus fra herberget i Jelling til startstederne i henholdsvis Nr. Snede og Kongeåen. Der bliver bagagetransport på begge ruter. Lørdag aften hyggelig fællesspisning i Jellings nye borgerhus med sang og underholdning. Dagen slutter med stemningsfyldt andagt i natkirken i Jelling. Søndag formiddag er der guidet rundvisning i det nye Oplevelsescenter samt ved Jellingstenene og kirken.

Flere valgmuligheder:

Der er mulighed for at vælge at deltage i hele programmet, det vil sige alle tre dage.

Du kan også vandre fredag+lørdag+ aftenfesten og så hjemrejse (altså ingen overnatning i Jelling).

Tredje mulighed er at du er med på én dagsarrangementet lørdag, det vil sige starter lørdag morgen enten i Kollemorten eller Ølgård og vandrer lørdag + deltager i aftenfesten. Mulighed for efter aftenandagten, at blive kørt ud til der, hvor ens bil holder parkeret.

De to vandrestrækninger regnes for blandt de flotteste delstrækninger på Hærvejen, så glæd dig, sæt kryds i din kalender. Medio februar ligger det færdige program med priser på vores hjemmeside, hvorefter du kan tilmelde dig frem til 1. august. Der kan max deltage 25 medlemmer på hver af ruterne. Evt. supplerende oplysninger mail til:

trbeck45@gmail.com

Vandring i Svanninge Bakker

Lørdag 15. oktober 2016

Mødested: Trente Mølle Friluftsgård, Trentevej 7, 5672 Broby

Mål: Fåborg by. Vi følger pilgrimsruten igennem

bakkerne. 14 km. Der arrangeres bil til/fra Trente Mølle & Fåborg.

Deltagelse er gratis for medlemmer. Gæster kr. 50,-.

Information og tilmelding senest 1. okt. pr mail til: **trbeck45@gmail.com**

Godt udstyr til din næste pilgrimstur

PATAGONIA
Torrentshell
Jacket

Vægt: 345 g.
PRIS 999,-

OSPREY
Exos 48

Mest solgte model.
Vægt: 1100 g.
PRIS 1.499,-

GABEL
Carbon Lite sæt

Vægt: 186 g.
pr. stav.
SÆTPRIS 799,-

MEINDL
Ohio 2 støvle

Letvægtsstøvle
i fuld læder.
PRIS 1.599,-

GULLFOSS
Down Summer

Lækker dun-
sovepose. 480 g.
PRIS 999,-

LIFESYSTEMS
Bed Bug Sheet

Imprægneret lagen
mod småkryb. 100 g.
PRIS 129,-

Pilgrimsvejen
til Santiago de
Compostela

PRIS 259,-

Langs kysten
til Santiago de
Compostela

PRIS 239,-

Paulo Coelho:
Pilgrimsrejsen

PRIS 129,-

Scan QR koden
og kom direkte til
vores pakkelliste.

SOM MEDLEM AF **PILGRIMSFORENINGEN** **FÅR DU 15% i RABAT.**

Oplys dit medlemsnummer, når du handler i butikken i Køge eller brug rabatkode "pilgrim" når du handler i vores netbutik. Rabatten gælder ikke på i forvejen nedsatte varer og elektronisk udstyr.

BJERGKÆDEN

Vestergade 34A • 4600 Køge • T: 56652345
M: info@bjergkaeden.dk • www.bjergkaeden.dk